

กลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ : การสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข
ท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้
SAIBURI LOOKER GROUP : Social Networking for Peaceful Living amidst
Unrest in the Southern Border Area

กนกพร มาลัยหอม
Kanokporn Malaihom

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the requirements for the
Degree of Master of Arts in Human and Social Development
Prince of Songkla University

2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ : การสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข
ท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้
SAIBURI LOOKER GROUP : Social Networking for Peaceful Living amidst
Unrest in the Southern Border Area

กนกพร มาลัยหอม
Kanokporn Malaihom

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the requirements for the
Degree of Master of Arts in Human and Social Development
Prince of Songkla University

2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ : การสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อการดำเนินชีวิต อย่างสันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้
ผู้เขียน	นางสาวกนกพร มาลัยหอม
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กานดา จันทร์แย้ม)

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ตถวา บุญปรากฏ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ตถวา บุญปรากฏ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา ชุสุข)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กานดา จันทร์แย้ม)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล ศรีชนะ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานดา จันทร์แย้ม)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกีตถวา บุญปรากฏ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ลงชื่อ.....

(นางสาวกนกพร มาลัยหอม)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ

(นางสาวกนกพร มาลัยหอม)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์ กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ : การสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้

ผู้เขียน นางสาวกนกพร มาลัยหอม

สาขาวิชา พัฒนามนุษย์และสังคม

ปีการศึกษา 2558

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาสร้างเครือข่ายทางสังคม และกิจกรรมทางสังคมของกลุ่มสายบุรีลูกเกอร์ อันจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์แก่นนำหลักของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จำนวน 3 คน จากทั้งหมด 4 คนตามความสมัครใจ และผู้ให้ข้อมูลซึ่งอยู่ในพื้นที่กายภาพและพื้นที่ไซเบอร์เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER กล่าวคือ สมาชิกใหม่ที่เคยดำเนินกิจกรรมร่วมกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จำนวน 2 คน ชาวบ้านที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์จำนวน 10 คน ผู้ที่แสดงความคิดเห็นผ่านทาง เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER จำนวน 10 คน และภาคีเครือข่ายของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกหมวดหมู่ ตีความ สร้างข้อสรุป และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่าการสร้างเครือข่ายทางสังคมและการทำกิจกรรมทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์เกิดขึ้นผ่านพื้นที่ 2 แห่ง ได้แก่ พื้นที่กายภาพในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และพื้นที่ไซเบอร์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER โดยสมาชิกที่เป็นคนสายบุรีโดยกำเนิดจำนวน 4 คน ซึ่งทุกคนล้วนมีความสนใจในเรื่องเดียวกันและมีเป้าหมายเดียวกัน คือต้องการอยากจะทำงานด้านการพัฒนาสังคม อัตลักษณ์ปัจเจกบุคคลที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้การปลูกจิตสำนึกรักษบ้านเกิดให้กับคนในพื้นที่และการทำกิจกรรมผ่านพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดเป็นการเครือข่ายทางสังคมดำเนินเป็นกิจกรรมในรูปแบบการสานเสวนา นิทรรศการ และหนังสือ โดยการขยายเครือข่ายทางสังคมเริ่มต้นด้วยการทำกิจกรรมบนพื้นที่กายภาพในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และพื้นที่ไซเบอร์บนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ผ่านงานศิลปะ และประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า ภาพถ่ายในอดีตเพื่อเชื่อมโยงให้เกิดความรู้สึกร่วมกันถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตของอำเภอสายบุรี ตลอดจนเพื่อส่งมอบความสงบสุข และรอยยิ้มให้กับคนในพื้นที่ เพื่อให้คนในพื้นที่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยปราศจากความหวาดหวัหรือความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน

Thesis Title	SAIBURI LOOKER GROUP : Social Networking for Peaceful Living amidst Unrest in the Southern Border Area
Author	Kanokporn Malaihom
Major Program	Human and Social Development
Academic Year	2015

ABSTRACT

This study explored social networking and social activities of SAIBURI LOOKER GROUP which would lead to peaceful living amidst unrest in the Southern Border Area. Data of this qualitative research were gathered through observations and interviews with three out of the four leaders based on their willingness. Other informants were two new members of the group who have conducted activities with the group and have been in the physical space as well as the cyberspace of SAIBURI LOOKER Facebook fanpage; 10 locals who have participated in activities conducted by the group; 10 fans of SAIBURI LOOKER Facebook fanpage who have given comments through the fan page; and 10 network members of SAIBURI LOOKER GROUP. The data were categorized, interpreted, concluded, and presented with analytical description.

The study found that the social networking and social activities of SAIBURI LOOKER GROUP originated through two types of spaces: a physical space in Saiburi District, Pattani Province, and a cyberspace on a Facebook fan page called SAIBURI LOOKER whose four founding members are Saiburi natives. They have the same interests and goals which are to do social development work, to build identities in individuals by raising awareness of love for hometown among locals, and to do activities through the aforementioned spaces which have resulted in a social network that has organized activities in the form of forums, exhibitions and short films. The social networking began with organizing activities in the physical space of Saiburi District, Pattani Province, and a cyberspace on Facebook fanpage SAIBURI LOOKER through artworks and history using storytelling and photographs of the past to link mutual feelings with the prosperity of Saiburi in the past, to provide peace, happiness and smiles to locals so that they can live their lives peacefully amidst the unrest in the Southern Border Area without depress or feeling suspicious of each other.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือเป็นอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานดา จันทร์แย้ม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศตวา บุญปรากฏ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้ความรู้ คำปรึกษา แนวทางที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย ตลอดจนกำลังใจและไมตรีจิตต่าง ๆ ที่ท่านได้มอบให้กับผู้วิจัยที่เปรียบเสมือนลูกคนหนึ่งที่ท่านได้อบรมสั่งสอน และให้การดูแลเอาใจใส่มาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย ประธานกรรมการคุมสอบ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา ชูสุข กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ท่านได้สละเวลามาคุมสอบให้กับงานวิจัยเรื่องนี้ รวมถึงรอยยิ้ม ไมตรีจิต คำแนะนำ คำปรึกษา ซึ่งหากผู้วิจัยไม่ได้ท่านทั้งสอง คอยชี้แนะแนวทางการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยก็มีอาจทราบได้ว่างานวิจัยชิ้นนี้จะสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ไปได้อย่างไร ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณแอบานัส ประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ สำหรับการให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนไมตรีจิตที่มอบให้กับผู้วิจัย รวมถึงสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ที่ได้สละเวลาในการสัมภาษณ์ให้กับผู้วิจัย ตลอดจนน้องก๊อต และน้องเอ็ม ที่คอยร่วมถือสัมภาษณ์ผู้วิจัยและเดินเคียงบ่าเคียงไหล่คอยขับรถมอเตอร์ไซด์ให้ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์กับชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งหากผู้วิจัยไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือไมตรีจิตจากบุคคลดังกล่าวข้างต้น การลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลภาคสนามหรือไปสัมภาษณ์ชาวบ้านในพื้นที่ของผู้วิจัยก็คงไม่สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ขอขอบคุณสำหรับมิตรภาพที่มอบให้ โดยเสมอมา ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ได้สละเวลาให้ข้อมูลและถ่ายทอดความคิดความรู้สึก ที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พมส.10 และบุคลากรประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (ภาคสมทบ) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทุกท่านที่ให้ ความช่วยเหลือ ประสานงานและไมตรีจิตรมาโดยตลอด

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบความสำเร็จในครั้งนี้ให้แก่ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ชาย และขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ชาย คุณลุง พี่เหมียว และทุก ๆ ในครอบครัวที่เลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่นและคอยเป็นกำลังใจอยู่เคียงข้างผู้วิจัยมาโดยตลอด

กนกพร มาลัยหอม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
Abstract.....	(6)
สารบัญ.....	(8)
สารบัญภาพ.....	(10)
รายงานผลงานที่ตีพิมพ์และการประชุมวิชาการ	(11)
สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการยินยอมจากผู้พิมพ์ผลงาน	(12)
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ทบทวนวรรณกรรม	6
แนวคิดเครือข่ายทางสังคม.....	6
แนวคิดความทรงจำทางสังคม.....	15
แนวคิดพื้นที่สาธารณะพื้นที่สื่อออนไลน์.....	22
แนวคิดสันติสุข	27
สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้.....	30
แนวคิดอัตลักษณ์	32
กรอบแนวคิดการวิจัย	35
วิธีดำเนินการวิจัย	36
พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย	36
ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล	39
การนำเสนอข้อมูล	40
การสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER)	41
ที่มาของการก่อตั้งกลุ่มสายบุรีลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER)	41
การขยายเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรีลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER)	43
เครือข่ายบนพื้นที่กายภาพในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เครื่องถ่ายบนพื้นที่ไฮเบอร์ในเฟซบุกแพนเพจ SAIBURI LOOKER	58
ปัจจัยการสร้างความสำเร็จของเครื่องถ่ายทางสังคม	71
กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์กับการสร้างอัตลักษณ์	73
อัตลักษณ์ปัจเจกบุคคล	73
อัตลักษณ์กลุ่ม	76
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	81
สรุปผลการวิจัย	81
อภิปรายผลการวิจัย	85
ข้อเสนอแนะ	89
บรรณานุกรม	90
บุคลากร	97
ภาคผนวก	99
ภาคผนวก ก รายงานบทความประชุมวิชาการ	100
ภาคผนวก ข บทความตีพิมพ์ในวารสาร	111
ประวัติผู้วิจัย	123

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงสถิติเกี่ยวกับความรุนแรงในชายแดนใต้ในช่วง 10 ปี ตั้งแต่ มกราคม 2547 ถึง มิถุนายน 2557	31
2	อำเภอที่มีเหตุการณ์มากที่สุดในรอบ ปี. 2557	32
3	แสดงที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี.....	37
4	แสดงวังพิพิธภักดี หรือ คฤหาสน์พิพิธภักดี	44
5	แสดงการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ผ่านพื้นที่ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	55
6	แสดงการสร้างเครือข่ายทางสังคม ผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER	57
7	แสดงวัดจีนหรือศาลเจ้าเล่าเอี้ยะกงสายบุรีและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์	60
8	แสดงวังเจ้าเมืองสายบุรีและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์	61
9	แสดงมัสยิดรายาและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์	61
10	แสดงโรงพยาบาลคริสเตียนและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์	62
11	แสดงภาพการโพสต์เรื่องราวเกี่ยวกับสายลับญี่ปุ่น	63
12	แสดงป้ายคัดค้านทำงานคืนความสุขสายบุรี	64
13	แสดงคาราวานเปิดตัวงานคืนความสุขสายบุรี	65
14	แสดงบรรยากาศของงานคืนความสุขสายบุรี	65
15	แสดงภาพชาวบ้านที่มาร่วมงานคืนความสุขสายบุรีกำลังพูดคุยกันและขึ้นไปถ่ายภาพ	66
16	แสดงการฉายหนังสั้นเรื่องสามเกลอ	66
17	แสดงภาพถ่ายและเรื่องราวของเรือนไม้ร้างที่บ้านอนุเมะ	67
18	แสดงภาพถ่ายและเรื่องราววิถีชีวิตของชาวสายบุรี	67
19	แสดงภาพวาดศิลปะเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆในอำเภอสายบุรี	68
20	แสดงกล่องรับบริจาคสมทบทุนซื้อวังพิพิธภักดี	68
21	แสดงตัวอย่างโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์	69
22	แสดงสื่อแผ่นพับและสารคดีที่ทางกลุ่มผลิตขึ้นร่วมกับภาคีเครือข่าย	75
23	แสดงการออกเสียงตามสายและประชาสัมพันธ์โดยรถเคลื่อนที่ในชุมชน	75
24	แสดงภาพศิลปินในพื้นที่วาดรูปวิวของสายบุรีและมีผู้เข้าร่วมงานมาชื่นชมภาพ	76
25	แสดงข้อความเชิญชวนร่วมส่งโปสการ์ดแสดงความคิดเห็นอนาคต เมืองสายบุรีและแสดงโปสเตอร์ที่ชาวบ้านตอบกลับมา	79
26	แสดงเสื้อกรีนโลโก้และเข็มกลัดกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์	79

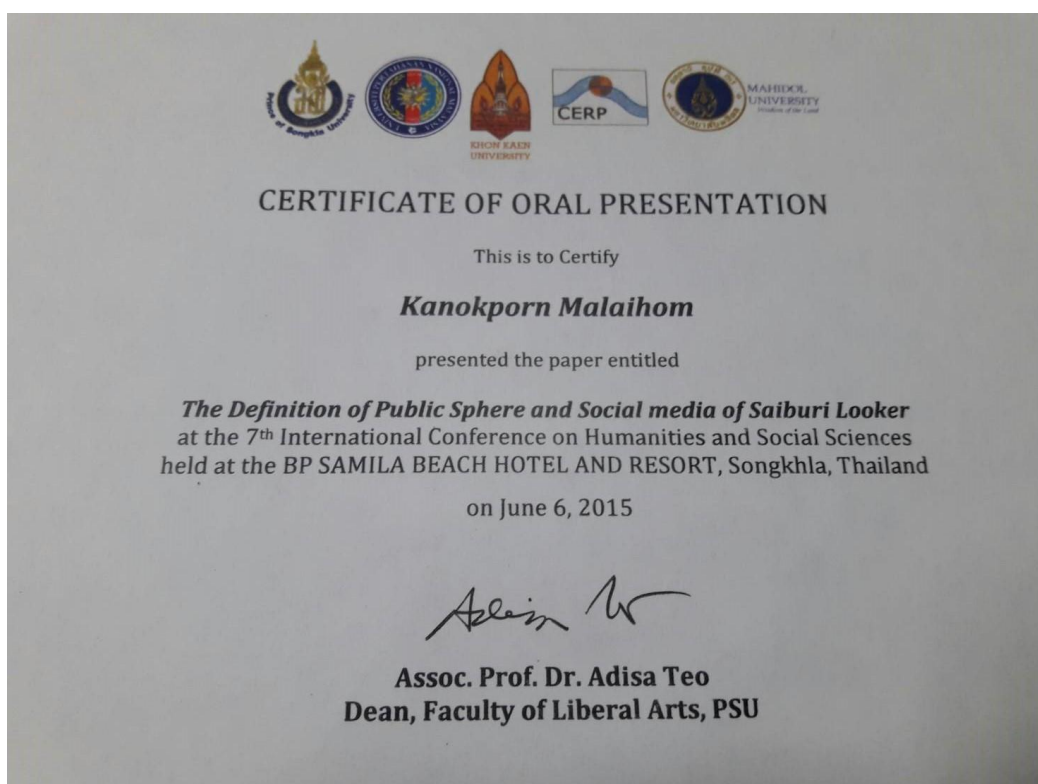
รายการผลงานที่ตีพิมพ์และการประชุมวิชาการ

Kanokporn Malaihom and Kettawa Boonprakarn. (2015). *The Definition of Public Sphere and Social media of Saiburi Looker*. In 7th International Conference on Humanities and Social Sciences “ASEAN 2015: Challenges and Opportunities” at BP Samila Beach Hotel June 6th, 2015. Songkla: Prince of Songkhla University.

กนกพร มาลัยหอม กานดา จันท์แย้ม และเก็ตถวา บุญปราการ. (2559). การสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. (รอพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ)

สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการยินยอมจากผู้พิมพ์ผลงาน

Kanokporn Malaihom and Kettawa Boonprakarn. (2015). *The Definition of Public Sphere and Social media of Saiburi Looker*. In 7th International Conference on Humanities and Social Sciences “ASEAN 2015: Challenges and Opportunities” at BP Samila Beach Hotel June 6th, 2015. Songkla: Prince of Songkhla University.

กนกพร มาลัยหอม, กานดา จันทร์แย้ม และเก็ตถวา บุญปรากฏ. (2559). การสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. (รอฟพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ)

ที่ ศธ ๐๕๒๙/๕๓๕๑

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
๘๕ ถนนสดลมาร্ক ตำบลเมืองศรีโค
อำเภอวารินชำราบ
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง การตอบรับผลงานทางวิชาการเพื่อรับการพิจารณาก่อนตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

เรียน นางสาวกนกพร มาลัยหอม

ตามที่ ท่านได้แจ้งความจำนงในการส่งผลงานทางวิชาการ การสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ความละเอียดทราบแล้วนั้น

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้พิจารณาในเบื้องต้นแล้ว เห็นควรนำผลงานทางวิชาการดังกล่าวเสนอผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ และเมื่อได้รับผลการพิจารณาแล้วจักได้แจ้งให้ทราบต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญชลี สำเภา)

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายปฏิบัติการวิจัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

สำนักงานอธิการบดี สำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัยฯ

โทรศัพท์ ๐ ๔๕๓๕ ๓๐๓๕

โทรสาร ๐ ๔๕๓๕ ๓๐๔๒

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อำเภอสายบุรีตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลทางทิศตะวันออกตอนใต้ของจังหวัดปัตตานี และอยู่ห่างจากที่ตั้งศาลากลางจังหวัดโดยทางรถยนต์ประมาณ 50 กิโลเมตร บนแผนที่จังหวัดปัตตานีมีรูปร่างคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมู ซึ่งมีอาณาเขตทางทิศเหนือติดต่อกับอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ทางทิศใต้ติดต่อกับ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส และอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ทางทิศตะวันออก ติดต่อกับ อ่าวไทย ทางทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอมายอ และอำเภอกะพ้อ จังหวัดปัตตานี อีกนัยหนึ่งก็คือ อำเภอสายบุรีเป็นพื้นที่ราบและพื้นที่ชายฝั่งทะเลสลับกับพื้นที่บางส่วนเป็นภูเขา ซึ่งแนวทิวเขานี้เองทำให้เกิดลุ่มน้ำสายบุรีอันเป็นพื้นที่เกษตรกรรมของชาวสายบุรี (อำเภอสายบุรี. 2554)

วิถีชีวิตของผู้คนในอำเภอสายบุรีมีความสัมพันธ์กับแม่น้ำสายบุรีอย่างมาก เนื่องด้วยเป็นเสมือนอู่ข้าวอู่น้ำในการประกอบอาชีพประมง อีกทั้งเป็นระบบนิเวศที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตและอยู่คู่กับวัฒนธรรมของคนในสายบุรีอย่างยาวนาน (ภาสกร จำลองราช. 2554) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องด้วยอำเภอสายบุรีมีทำเลที่ตั้งอยู่บนปากแม่น้ำสายบุรี หันหน้าออกสู่ทะเลจีนใต้ และแม่น้ำสายบุรีเป็นเพียงลำน้ำสายเดียวที่ไหลผ่าน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กล่าวคือ ต้นทางของแม่น้ำสายบุรีไหลผ่านพื้นที่จังหวัดนราธิวาส บริเวณกลางแม่น้ำไหลผ่านจังหวัดยะลาและปลายน้ำจบที่ปัตตานี แม่น้ำสายนี้จึงมีความสำคัญกับผู้คนในอำเภอสายบุรีทั้งคนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพประมง เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาวบ้านในพื้นที่ อีกทั้งแม่น้ำสายนี้ยังอุดมไปด้วยแร่ทองคำซึ่งมีเหมืองโตะโมะในเขตตำบลภูเขาทองอันมีชื่อเสียงอีกด้วย แม่น้ำสายบุรีจึงถูกขนานนามว่า “แม่น้ำสายทองคำ”(สายบุรี... ความอภิรมย์ของปัตตานี. 2559) ซึ่งในอดีต “อำเภอสายบุรี” เคยเป็นเมืองที่เจริญรุ่งเรืองจากการเป็นเมืองท่าขนส่งสินค้าที่สำคัญ มีเรือสินค้าจากต่างชาติมากมายได้มาแวะเวียนแลกเปลี่ยนสินค้ากันในบริเวณท่าเรือของเมืองที่รู้จักกันในชื่อ “ท่าสำเภา” ทั้งชาวจีน ชาวโปรตุเกส หรือชาวอาหรับ เป็นต้น (แผนงานนโยบายสาธารณสุขเพื่อการพัฒนาอนาคตของเมือง ศูนย์ศึกษามหานครและเมือง วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต. 2558) นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรทางทะเลอุดมสมบูรณ์ และเป็นหนึ่งใน 7 หัวเมืองเก่าแก่ของจังหวัดปัตตานี (ปฐมบทแห่งลุ่มน้ำสายบุรี. 2558) อีกทั้งมีสถาปัตยกรรมที่งดงาม อาทิ มัสยิดรายา และบ้านพิพิธภักดี ตลอดจนมีโรงพยาบาลคริสเตียนซึ่งก่อตั้งโดยกลุ่มมิชชันนารี เป็นโรงพยาบาลที่มีอุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัย รวมถึงเป็นอำเภอที่มีความหลากหลายทางศาสนา ชาติพันธุ์และวัฒนธรรม แต่ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สร้างความตื่นตระหนกให้กับประชาชนทั่วประเทศครั้งสำคัญ ในวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 เมื่อกลุ่มผู้ก่อการร้ายนับร้อยคนพร้อมอาวุธครบมือได้ทำการบุกปล้นปืนในฐานปฏิบัติการทักษิณพัฒนาที่ 34 กองพันทหารพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวง-นราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านปีเหล็ง ตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส (สิทธิชัย ศรีวงษา. 2554)

ทั้งนี้อำเภอสายบุรีได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบบ่อยครั้ง สถิติเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2547-พ.ศ.2558 ซึ่งรวบรวมโดยศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ หรือ DeepSouthWatch พบว่ามีเหตุการณ์ทั้งสิ้น 707 เหตุการณ์ มีผู้เสียชีวิตจำนวน 293 ราย และมีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวน 474 ราย สามารถจำแนกประเภทเหตุการณ์ได้ดังนี้ ประเภทเหตุการณ์ยิงจำนวน 383 เหตุการณ์ เสียชีวิต 239 ราย บาดเจ็บ 203 ราย ประเภทเหตุการณ์ระเบิดจำนวน 93 เหตุการณ์ เสียชีวิต 30 ราย บาดเจ็บ 255 ราย ประเภทเหตุการณ์วางเพลิงจำนวน 91 เหตุการณ์ เสียชีวิต 1 ราย บาดเจ็บ 6 ราย ประเภทเหตุการณ์ทำร้ายร่างกายด้วยอาวุธมีคมจำนวน 2 เหตุการณ์ เสียชีวิต 2 ราย ไม่มีผู้บาดเจ็บ และประเภทเหตุการณ์การก่อวินาศกรรมสถานการณ์และอื่น ๆ จำนวน 138 เหตุการณ์ เสียชีวิต 21 ราย บาดเจ็บ 10 ราย (ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. 2559) นับรวมความสูญเสียที่เกิดขึ้นทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินของชาวเมืองสายบุรีแล้วไม่สามารถประเมินค่าได้ เหตุการณ์ความไม่สงบเหล่านี้เริ่มทำให้ความทรงจำทางสังคมของผู้คนในอำเภอสายบุรีจางหายไป ภาพความสุข ภาพความทรงจำในวัยเด็กของคนในพื้นที่อำเภอสายบุรีกำลังถูกลบเลือน และถูกกดทับด้วยความรู้สึกหวาดกลัว หวาดระแวง ภาพความรุนแรงอันเป็นเสมือนบาดแผลที่สร้างรอยร้าวในจิตใจให้กับชาวเมืองสายบุรี จึงทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอสายบุรีมีความทรงจำเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นภาพแห่งความสุขในอดีตเริ่มจางหายไป (เสียงจากสายบุรีวันนี้ยังหวาดภัย. 2555)

ปัจจุบันได้มีความพยายามของคนมุสลิมในพื้นที่ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จัดตั้งกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มหนึ่งได้สร้างสันติภาพโดยสื่อสารจากคนในพื้นที่ภายใต้ชื่อ “สายบุรี ลุกเกอร์” (SAIBURI LOOKER) เพื่อเป็นตัวแทนในฐานะนักเฝ้ามองการเปลี่ยนแปลงของเมืองสายบุรี และเรียกคืนความทรงจำต่างๆในวัยเด็กเกี่ยวกับอำเภอสายบุรี แล้วถ่ายทอดให้ผู้คนในสังคมได้รับทราบ (คืนความทรงจำสายบุรีจังหวัดที่หายไป. 2556) ซึ่งจากงานเสวนาสาธารณะเรื่อง “พื้นที่เมืองสาย จากนักเฝ้ามองแห่งสายบุรี” ที่จัดขึ้น ณ ห้องสมุดมูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธ์ เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2557 และมีอานัส พงศ์ประเสริฐ ตัวแทนจากกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ร่วมแลกเปลี่ยนพูดคุยในครั้งนั้นด้วย จึงทำให้ทราบว่าจุดเริ่มต้นของกลุ่มมาจากความชอบส่วนตัวหลังจากที่เดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในอำเภอสายบุรีและได้ถ่ายภาพสถานที่เหล่านั้นเอาไว้เพื่อเป็นความทรงจำ ซึ่งภาพถ่ายที่ถูกถ่ายไว้ภายหลังไม่เพียงช่วยบันทึกความทรงจำเท่านั้นแต่กลับเป็นโอกาสที่ดีในการเปิดโลกทัศน์ในการเรียนรู้สภาพแวดล้อมในอำเภอสายบุรี และระหว่างทางยังทำให้ได้ร่วมพูดคุยกับผู้คนมากมายในหลาย ๆ พื้นที่ของอำเภอสายบุรีอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าความชอบส่วนตัวในครั้งนั้นได้ก่อให้เกิดเป็นประสบการณ์ใหม่ ๆ แง่มุมใหม่ ๆ ในอำเภอสายบุรีที่ไม่เคยได้สัมผัสมาก่อน การรวมตัวของกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) จึงกำเนิดขึ้น(เกสรบัว อุบลสรรค์, 2558)

กลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) เริ่มต้นด้วยการจัดงานเสวนาตีมน้ำชาคืนความทรงจำสายบุรี จังหวัดที่หายไป ณ บ้านพิพิธภักดี อำเภอสายบุรี และจัดกิจกรรม “วาดสีเมืองสาย” ซึ่งเป็นนิทรรศการศิลปะที่มีศิลปินลงพื้นที่วาดรูปเมืองสายบุรีในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจ

และให้คนในพื้นที่เข้ามาร่วมกิจกรรม ตลอดจนพูดคุยกันให้มากขึ้น (เกสรบัว อุบลสรรค์, 2558) และได้นำภาพวาดทั้งหมดมาจัดทำเป็นสารคดีสั้นเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวที่น่าสนใจในสายบุรี

ในยุคโลกาภิวัตน์มนุษย์สามารถที่จะสื่อสาร เนื้อหา เรื่องราว แสดงความเห็นหรือประสบการณ์ผ่านข้อความภาพ รูปภาพ และวิดีโอที่ตัวเองจัดทำขึ้นหรือการได้พบเจอเรื่องราวดี ๆ จากสื่ออื่น ๆ มาลงในสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ ทวิตเตอร์ (Twitter) กูเกิ้ล พลัส (Google+) ยูทูบ (Youtube) และเฟซบุ๊ก (Facebook) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถเข้าไปใช้งานได้อย่างอิสระเสรี

ทั้งนี้เฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทหนึ่งที่ผู้คนในสังคมให้ความสำคัญและความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยเป็นสังคมเสมือนที่เชื่อมโยงผู้คนทั่วโลกมาพบปะพูดคุยติดต่อสื่อสาร และเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน โดยประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้งานมากเป็นอันดับที่ 16 ของโลก ซึ่งการใช้เฟซบุ๊กก็จะเริ่มต้นจากการสร้างบัญชีผู้ใช้ของตัวเอง (Profile) และแฟนเพจ (Fanpage) เป็นเสมือนหนึ่งบัญชีผู้ใช้ในเฟซบุ๊ก โดยผู้ใช้สามารถเลือกกดคลิก “ถูกใจ” หน้าแฟนเพจที่ต้องการเพื่อร่วมพูดคุย นำเสนอ และเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร จึงเปรียบเสมือนว่าพื้นที่ในเฟซบุ๊กได้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะให้ผู้ใช้งานได้มีปฏิสัมพันธ์กัน (ศิขรา ศิริสาร, 2556)

กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้สร้างพื้นที่บนเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจในชื่อ “SUIBURI LOOKER” เพื่อบอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของคนในพื้นที่สายบุรี สภาพแวดล้อม โดยบอกเล่าความทรงจำผ่านภาพถ่าย หนังสือน์ สารคดี การสานเสวนา และการจัดนิทรรศการ เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และคนนอกพื้นที่ ได้ร่วมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างพื้นที่กลางในการพูดคุยสื่อสารเจตนาธรรมณ์ รวมถึงความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ได้อย่างอิสระเสรี และเป็นตัวของตัวเองอย่างเปิดเผยมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของคนในพื้นที่อำเภอสายบุรี ทำให้ผู้คนไม่กล้าออกมาพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกันเหมือนในอดีต และด้วยเหตุดังกล่าวนี้เองกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์จึงได้ถือกำเนิดขึ้นเพื่อส่งมอบความสุข รอยยิ้มและเสียงหัวเราะ ตลอดจนการทำกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และเพื่อลดความรู้สึกหวาดระแวงของคนต่างศาสนิก ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามว่า กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์มีวิธีการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายทางสังคม เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนได้อย่างไร

คำถามการวิจัย

กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์มีกระบวนการก่อตั้ง การดำเนินกิจกรรม และการสร้างเครือข่ายทางสังคม เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายทางสังคม และกิจกรรมทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ อันจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เพื่อให้คนในชุมชนโดยเฉพาะคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์หันมาตระหนักและระลึกถึงวิถีชีวิตที่ปราศจากความระแวงต่อกัน อันนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขได้อย่างมีความเข้าใจในกันและกันมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อให้เกิดการนำประโยชน์จากการใช้สื่อออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊กแฟนเพจ มาเป็นตัวขับเคลื่อนในการสร้างเครือข่ายทางสังคมซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มโดยคนในพื้นที่เพิ่มขึ้น
3. เพื่อให้คนในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ได้นำแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เป็นแบบอย่างในการทำกิจกรรมภายในท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมวัฒนธรรมและการอนุรักษ์รักษากันเกิดของตนเอง
4. เพื่อให้บุคลากรรัฐบาลและเอกชนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับชุมชนหรือสังคมได้นำผลการศึกษาจากงานวิจัยชิ้นนี้ไปปรับประยุกต์ใช้ทำงานในพื้นที่ของตนเอง
5. เพื่อให้เป็นต้นแบบในการทำกิจกรรมหรือเชื่อมความสัมพันธ์ในการพูดคุยระหว่างผู้คนที่ต่างศาสนิกที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรีลูกเกอร์ ผ่านพื้นที่ทางกายภาพในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และพื้นที่ไซเบอร์บนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER

ขอบเขตผู้ให้ข้อมูล

จากการศึกษาวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์สมาชิกที่ริเริ่มในการก่อตั้งกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ทั้งหมดจำนวน 4 คน แต่การศึกษาวิจัยครั้งนี้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 3 คนตามความสมัครใจ ซึ่งสมาชิกเหล่านั้นนับถือศาสนาอิสลาม, ผู้ที่แสดงความคิดเห็นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER จำนวน 10 คน, ผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จำนวน 10 คน แบ่งเป็นภาคีเครือข่ายบุคคลจำนวน 8 คน และภาคีเครือข่ายที่เป็นองค์กรรัฐและเอกชน จำนวน 2 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ บนพื้นที่ 2 พื้นที่ คือ พื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ไซเบอร์

พื้นที่ทางกายภาพ คือ พื้นที่ที่กลุ่มสายบุรีใช้จัดกิจกรรมกลุ่มเสวนาพูดคุยสิ่งที่ขาดหายไป จัดนิทรรศการศิลปะภาพถ่ายเมืองสายบุรีในอดีต สำหรับพื้นที่ไซเบอร์ คือ พื้นที่บนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER

ขอบเขตด้านระยะเวลา

โดยเริ่มเก็บข้อมูลจากในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2556 ถึงวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2559 เนื่องด้วยเป็นช่วงเวลาในการเริ่มต้นเฟซบุ๊กแฟนเพจในช่วงแรก และเก็บข้อมูลภาคสนามจากในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2558 ถึง 1 เมษายน 2559 เนื่องด้วยผู้วิจัยเริ่มต้นเข้ามาศึกษากลุ่มนี้ช่วงปี 2558 ผู้วิจัยจึงอยากให้ได้กิจกรรมที่เป็นปัจจุบันของกลุ่มมากที่สุดและผู้วิจัยสามารถลงไปเก็บข้อมูลได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

เครือข่ายทางสังคม หมายถึง กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างบุคคล กลุ่ม และองค์กรเข้าด้วยกันผ่านการจัดกิจกรรมในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และพื้นที่ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มนั่นคือ การส่งมอบความสุข รอยยิ้ม ลดความหวาดระแวง ช่วยทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิด

สายบุรี ลูกเกอร์ หมายถึง ชื่อกลุ่มของคนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่อำเภอสายบุรี ซึ่งรวมตัวกัน เพื่อบอกเล่าเรื่องราวผ่านภาพถ่าย รวมถึงคำบอกเล่าจากคนเฒ่าคนแก่ในชุมชน และสื่อสารความรู้สึกนึกคิดผ่านเรื่องพื้นความทรงจำต่างๆตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งเมื่อมีการจัดกิจกรรมหรือสร้างเฟซบุ๊กแฟนเพจขึ้นจะใช้ชื่อกลุ่มเป็นภาษาอังกฤษว่า SAIBURI LOOKER เพื่อป้องกันบอกถึงการเป็นผู้เฝ้ามองการเปลี่ยนแปลงต่างๆของอำเภอสายบุรี

สันติสุข หมายถึง การที่คนในชุมชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุข รวมถึงพูดคุยกันหรือมีกิจกรรมต่างๆร่วมกันท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้

อัตลักษณ์ หมายถึง การที่บุคคลที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ตลอดจนผู้แสดงความคิดเห็นผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ได้ นิยามความหมายเฉพาะกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ที่ทำให้แตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ

ชายแดนใต้ หมายถึง จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส

ทบทวนวรรณกรรม

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเครือข่ายทางสังคม
2. แนวคิดความทรงจำทางสังคม
3. แนวคิดพื้นที่สาธารณะพื้นที่สื่อออนไลน์
4. แนวคิดสันติสุข
5. สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้
6. แนวคิดอัตลักษณ์
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดการสร้างเครือข่ายทางสังคม

ความเป็นมา

แนวคิดเรื่องเครือข่าย ได้รับความนิยมน้อยแต่แพร่หลายทั้งในแวดวงธุรกิจ ตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา เนื่องด้วยสาเหตุ 3 ประการ นั่นคือ ประการแรก การเกิดขึ้นของยุคการค้าใหม่ ทำให้ต้องเปลี่ยนโครงสร้างและการบริหารจัดการแบบเดิมเป็นการแข่งขันแบบใหม่ที่ต้องอาศัยการปรับความสัมพันธ์ให้เป็น “เครือข่าย” ประการที่สอง องค์กรสามารถปรับตัวเองและพัฒนา หรือมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อาจกล่าวได้ว่าในช่วงนี้ได้มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีข่าวสารที่มีผลต่อการดำเนินงานอย่างมาก ประการสุดท้าย ความก้าวหน้าทางวิชาการ อันก่อให้เกิดเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์โครงสร้างและความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร (จวิชัย เคหะบาล. 2555) โดย “เครือข่าย” นับว่ามีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการดำเนินงานที่ทำให้เกิดพื้นที่ทางสังคม อันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนา รวมถึงกระบวนการเรียนรู้ความสัมพันธ์และระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ จนกระทั่งก่อให้เกิดเป็นกระบวนการใหม่ และความรู้ใหม่ในการขับเคลื่อนที่มีมากกว่าการดำเนินงานเฉพาะในท้องถิ่น แต่เป็นการประสานพลังที่ครอบคลุมทั้งในระดับภูมิภาคและระดับชาติ อีกทั้งยังทำให้เกิดเป็นสมรรถนะการทำงานแบบใหม่ วิธีการจัดการแบบใหม่ รวมถึงมีคู่มือใหม่ ๆ ในการทำงาน นอกจากนั้นยังเสมือนเป็นการร้อยพันจิตวิญญาณของชุมชนกลับมา เพราะเครือข่ายก็คือรากฐานชีวิตและวิถีชีวิตของชุมชน

ความหมายความสำคัญและแนวทางการสร้างเครือข่าย

“เครือข่าย” หมายถึง รูปแบบของการประสานงานกลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจ แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือกัน โดยการติดต่ออาจทำได้ทั้งที่

ผ่านศูนย์กลางแม่ข่ายหรือแกนนำ หรืออาจจะไม่มีแม่ข่ายหรือแกนนำแต่จะทำการติดต่อโดยตรงระหว่างกลุ่ม ซึ่งจะมีการจัดรูปแบบหรือจัดระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ โดยที่อาจมีรูปแบบการรวมตัวแบบหลวม ๆ เฉพาะกิจ ตามความจำเป็นหรือเป็นโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ชัดเจน (การสร้างและบริหารเครือข่ายในยุคปัจจุบัน. 2558) โดยมีผู้นิยามไว้ดังนี้

Boissevain (1974 อ้างถึงใน เก็ดถวา บุญปรากการ เจตน์สถุณี สังข์พันธ์ เบญจพร ดีขุนทด และนันทรัฐ สุริโย 2557) ให้นิยามว่า การศึกษาเครือข่ายทางสังคมต้องเริ่มจากบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางก่อน และต้องกำหนดขอบเขตเครือข่ายที่จะศึกษาให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่ต้นแบบในการศึกษาวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ตลอดจนสามารถนำมากำหนดความสัมพันธ์ของชุมชน กลุ่ม หรือปัจเจกได้ อันทำให้เห็นภาพจุดเริ่มต้นและเส้นโยงความสัมพันธ์ที่เป็นเสมือนร่างแหเหล่านั้นได้

ภัทรกร พลพนาธรรม และคณะ (2553) กล่าวโดยสังเขปว่า เครือข่ายทางสังคมเกิดจากความสัมพันธ์หรือบทบาทหน้าที่ที่มีบุคคลหรือตัวแสดงสวมหลายบทบาทในชีวิตประจำวัน บางครั้งก็เป็นไปตามทฤษฎีแลกเปลี่ยน กล่าวคือ บุคคลหนึ่งไม่เพียงทำตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับในสังคมเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังคงตั้งบนฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

Starkey ที่ปรึกษาทางวิชาการด้านการสร้างเครือข่ายในแอฟริกาได้ให้ความหมายของเครือข่ายว่า คือกลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยการทำงานเหล่านั้นไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวเองของสมาชิกในเครือข่าย อีกทั้งยังมีลักษณะที่บุคคลหรือสมาชิกในองค์กรยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรม กล่าวคือ สมาชิกในเครือข่ายมีลักษณะความสัมพันธ์ที่เป็นไปโดยความสมัครใจ ซึ่งกิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกันหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. 2558)

พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547) ให้นิยามความหมายไว้ว่า เป็นความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับเครือข่าย โดยเครือข่ายทางสังคมของมนุษย์มีความสัมพันธ์แบบกระจายตัวไปตามหน่วยย่อยหรือปัจเจกบุคคลในสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด

ในการมองเครือข่ายโดยอิงหลักทางวิทยาศาสตร์ พระมหาสุทิตย์ กล่าวว่า เครือข่ายเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกันอย่างไร้ระเบียบและมีการจัดการตนเอง เปรียบเสมือนกับร่างกายของมนุษย์ที่มีจุดเริ่มต้นมาจากจุดที่เล็กที่สุดในระบบเซลล์ และมีพัฒนาการที่ขยายกว้างขึ้นจนเป็นร่างกายที่สมบูรณ์ ขณะเดียวกันทางด้านจิตใจและการทำงานของระบบต่างๆในร่างกายมนุษย์ อาทิ ระบบขับถ่าย ระบบสืบพันธุ์ และระบบความคิด เป็นต้น ล้วนทำให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งว่าทุกอย่างล้วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เสมือนกับมีแรงดึงดูดระหว่างกัน

นฤมล นิราทร (2543, น.7 อ้างถึงใน ธีรวิภา กายแก้ว, 2556) ให้ความหมายของเครือข่ายว่า หมายถึง การจัดรูปแบบของการประสานงานของกลุ่มคนหรือองค์กรไว้อย่างอิสระ เป็นลักษณะรูปแบบ

แบบหลวมๆ โดยที่สมาชิกภายในกลุ่มหรือองค์กรสมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมช่วยเหลือกันผ่านศูนย์กลางหรือแม่ข่าย

กล่าวโดยสรุป เครือข่ายเป็นระบบความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ที่มีกระบวนการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูล ตลอดจนการมีขนาดและรูปของความสัมพันธ์ที่แตกต่างและหลากหลาย ได้แก่

1. ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม อันเป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและความสนใจของคนส่วนใหญ่ในสังคม เนื่องด้วยมีความเกี่ยวข้องกับระบบความเชื่อวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งเกิดขึ้นจากความสนใจที่ได้รับการตอบสนองหรือทำให้บรรลุความสำเร็จ และสิ่งนั้นก็ถูกเก็บรักษาไว้เสมือนกับเป็นพิธีกรรมทางความคิดที่มีแบบแผนการปฏิบัติ โดยถูกสั่งสมและถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น จนกลายเป็นวัฒนธรรม

2. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานของความไม่เท่าเทียมในเชิงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นความสัมพันธ์แบบ “กลุ่มอุปถัมภ์” ซึ่งเป็นกลุ่มที่มาการจัดสมาชิกของกลุ่มลดหลั่นกันเป็นชั้น ๆ และมีการกระจายตัวไปในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งนี้ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเกิดขึ้นของเครือข่ายทางสังคมที่บางหน่วยงานมีความประสงค์จะให้เกิดขึ้น เช่น ภาครัฐ มีการจัดตั้งเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของรัฐในเชิงนโยบายการพัฒนา

3. ความสัมพันธ์ในกระบวนการเรียนรู้ เป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญต่อการขยายแนวคิดและกระบวนการทำงาน ซึ่งเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อันนำไปสู่การสร้างความรู้วิธีการใหม่ ในการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคม กล่าวคือเป็นกระบวนการเสริมสร้างความรู้ใหม่และกระบวนการใหม่ โดยความสัมพันธ์นี้เชื่อว่าหากขาดการเรียนรู้ กระบวนการของสิ่งใหม่ ๆ ย่อมขาดความต่อเนื่อง ทั้งนี้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับข้อมูลและข่าวสาร เพราะจะทำให้เกิดการจัดการ และการยอมรับในความแตกต่างระหว่างกัน หรืออาจจะมีการแลกเปลี่ยนผ่านการเสวนาพูดคุยในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ใหม่และกระบวนการใหม่อย่างต่อเนื่อง

WHO (1984 อ้างถึงใน เกษม นครเขตต์, 2558) เชื่อว่า เครือข่ายทางสังคมเป็นเสมือนสัมพันธ์ภาพทางสังคมที่เชื่อมโยงปัจเจกบุคคลให้สามารถเข้าถึงข้อมูลทางด้านสุขภาพ หรือ ช่วยขับเคลื่อนการระดมทุนทางด้านสุขภาพให้กับคนในสังคม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (อ้างถึงในพระมหาสุทิตย์ อาภากรโร, 2547) กล่าวถึงเครือข่ายว่า หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใด ได้ทำการประสานเชื่อมโยงลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบเพื่อให้เป็นไปตามกรอบเป้าหมายที่วางไว้

สิ่งที่เรียกว่า “ชุมชน” หรือ “เครือข่าย” หากมองในบริบทการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาสังคมจะพบว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่อาศัยเชิงพื้นที่หรือทางกายภาพมาเป็นเครือข่ายแบบใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งในยุคข้อมูลข่าวสารนี้ได้ก่อให้เกิด “สังคมสารสนเทศ” ที่มีบทบาทในการสร้าง “เครือข่าย” (Castells, 1998 อ้างถึงใน

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, 2547) โดยข้อมูลสารสนเทศเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับสังคมเครือข่าย เนื่องจากทำให้สมาชิกเกิดการรับรู้ และช่วยให้เกิดแรงบันดาลใจ ตลอดจนความร่วมมืออันเป็นสิ่งที่สามารถช่วยค้นหาเป้าหมายร่วมกัน

ในขณะที่พงษ์สมัญ ศิริพันธ์, วารุณีย์ จารุลักขณา และ อนุศิษฐ์ คงดวงศ์ประทีป (2557) ได้อธิบายถึงการสร้างเครือข่ายทางสังคมไว้อย่างน่าสนใจว่า เหตุผลสำคัญของการสร้างเครือข่ายทางสังคม คือ การมุ่งหวังที่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งบุคคลเพียงคนเดียวไม่สามารถที่จะดำเนินการให้สำเร็จได้จึงต้องมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร รวมถึงติดต่อสื่อสารและประสานการปฏิบัติงานร่วมกัน

เกษม นครเขตต์ (2558) ได้กล่าวถึงแนวคิดเครือข่ายทางสังคมโดยสังเขปไว้ว่า เปรียบเสมือนชุดความสัมพันธ์ชุดหนึ่งที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม และองค์กรเข้าด้วยกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนข่าวสารการบริการ รวมถึงคำแนะนำซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยคิดว่าเครือข่ายทางสังคมเปรียบเสมือนความสัมพันธ์รูปแบบหนึ่งที่มีการถักทอเป็นสายใยให้บุคคล หรือกลุ่มคนหลายๆกลุ่มได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ ทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนทรัพยากรร่วมกัน และเครือข่ายทางสังคมที่มีความแน่นแฟ้นรวมถึงดำเนินการสานสัมพันธ์เหล่านั้นอย่างต่อเนื่องจะทำให้บรรลุจุดหมายหรือพันธกิจของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ได้ ซึ่งแนวคิดนี้สามารถทำให้เห็นถึงกระบวนการหรือจุดเริ่มต้นของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ว่ามีการสร้างเครือข่ายอย่างไร ซึ่งเครือข่ายทางสังคมจะช่วยสนับสนุนหรือนำไปสู่จุดหมายที่กลุ่มวางไว้อย่างไร และปัจจัยใดบ้างที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายทางสังคม

องค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม

Waner กล่าวถึงองค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคมไว้ว่าประกอบด้วย (อริษา สโมสร, 2555)

1. สมาชิกของเครือข่าย
2. มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน
3. การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย
4. การสื่อสารภายในเครือข่าย
5. การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

ในขณะที่ น้ำทิพย์ วิภาวิน.

เบญจพร ดีขุนทด. (2558) ได้อธิบายถึงการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านเรื่องราวของ “ลิเกเล็ก” หรือ “ลิเกวิก” ไว้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างและขยายเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้ชมและลิเก(ผู้แสดง) เนื่องด้วยการจัดให้มีรอบพิเศษที่คณะลิเกจัดตั้งขึ้นในโอกาสต่างๆ ที่เรียกว่ารายการพิเศษนั้นฝ่ายลิเกหรือแขกรับเชิญจะไม่รับค่าตัว โดยจะรับเงินรางวัลที่ติดมากับมาลัยเท่านั้น เช่นเดียวกันกับผู้ชมประจำของคณะลิเกก็จะช่วยสนับสนุนอาหารสำหรับจัดเลี้ยงและรางวัลในการจับฉลาก

ข้อความข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการเกิดขึ้นของเครือข่ายทางสังคมมาจากองค์ประกอบของการมีสมาชิกเครือข่าย และสมาชิกเครือข่ายเพียงอย่างเดียวเท่านั้นยังไม่พอต้องมีจุดหมายร่วมกันด้วย และการปฏิบัติหน้าที่ การสื่อสารภายในเครือข่าย รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนนับว่ามีความสำคัญในการสร้างให้เกิดเป็นเครือข่ายทางสังคมที่แน่นแฟ้นและมั่นคงต่อไปในระยะยาวได้

การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม

หากจะทำความเข้าใจถึงลักษณะความสัมพันธ์หรือพฤติกรรมความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลที่อยู่ในเครือข่ายจะต้องมีการวิเคราะห์เครือข่ายเพื่อศึกษาถึงที่มาของการเกิดเครือข่ายอย่างลึกซึ้ง และจึงจะสามารถนำไปอธิบายต่อยอดในงานที่ผู้วิจัยทำการศึกษาอยู่ได้ ซึ่ง Boissevain (1974) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลที่อยู่ในเครือข่ายโดยสามารถนำมาเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์เครือข่ายสังคมไว้ 4 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้ (อริษา สโมสร, 2555, น.26-27)

1. ความสัมพันธ์อันหลากหลายด้วยบทบาทที่มีในสังคม : ความสัมพันธ์เชิงซ้อน (diversity of linkage : multiplicity) โดยลักษณะของความสัมพันธ์แบบนี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีบทบาท กล่าวคือบุคคลแต่ละคนมิได้มีเพียงบทบาทเดียวหากแต่มีหลายบทบาทที่จะต้องสวมในชีวิตประจำวัน เริ่มตั้งแต่บทบาทของความเป็นพ่อแม่ บทบาทของลูก บทบาทของอาจารย์ บทบาทนักศึกษา และบทบาทของเพื่อน เป็นต้น ซึ่งเครือข่ายทางสังคมเป็นความสัมพันธ์อันเกิดจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามแต่ละบทบาทที่ตนเองมีอยู่ ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคนอาจมีความสัมพันธ์แบบบทบาทเดียว หรือหลายบทบาทประกอบกัน เรียกได้ว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงเดี่ยวความสัมพันธ์เชิงซ้อนตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ทางสังคมบนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยน (transact trigonal contact) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายทางสังคมบางครั้งอาจเป็นไปตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (exchange theory) เนื่องจากบุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ในสังคม หรือสื่อที่ได้รับถ่ายทอดมาเท่านั้นแต่ยังเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างคู่สัมพันธ์ทั้งในด้านวัตถุและด้านจิตใจ

3. ความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะที่เท่าเทียมกันและไม่เท่าเทียมกัน (directional flow) ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนนั้นก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนในลักษณะของความร่วมมือระหว่างบุคคล หรือการแข่งขัน ซึ่งอาจจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนที่สมดุลและไม่สมดุลกัน รวมไปถึงการได้รับผลประโยชน์จากกันและกันในลักษณะที่เท่าเทียมกันและไม่เท่าเทียมกัน

4. ความถี่และระยะเวลาของความสัมพันธ์ (frequency and duration of relationship) ความถี่ของความสัมพันธ์ (frequency of relationship) ถือเป็นปัจจัยที่นำไปสู่คุณภาพของความสัมพันธ์ ในลักษณะการเกิดความสัมพันธ์เชิงซ้อน อันประกอบไปด้วยผลที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงซ้อนด้านความ

ผูกพันและควมมีอิทธิพลต่อกันและกันในเชิงพฤติกรรม ซึ่งความถี่และระยะเวลาของความสัมพันธ์จะมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของกันและกัน

ความสัมพันธ์ทางสังคมในข้างต้นสอดคล้องกับงานเขียนของเบญจพร ดีขุนทด (2558) ที่ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับเรื่องราวของลิเกวิกและปฏิบัติการต่างๆของมวลสมาชิก ซึ่งทำให้เกิดเป็นการสร้างเครือข่ายสามแบบ ได้แก่ เครือข่ายในกลุ่มเครือญาติ เครือข่ายในกลุ่มความสัมพันธ์ของครู และเครือข่ายในกลุ่มเพื่อน ถักทอเป็นสายใยภายใต้อุดมคติเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเครือข่ายในกลุ่มญาติเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ในแบบของฝ่ายผู้แสดง ซึ่งจำนวน 3 ใน 4 ของผู้แสดงแต่ละคณะเป็นเครือญาติกันทั้งหมด นอกจากนี้เครือข่ายในกลุ่มความสัมพันธ์ของสำนักครูที่มีชื่อเสียงเป็นอีกวิธีการที่ลิเกหลายคณะพยายามที่จะเข้าไปร่วมกิจกรรม ทำให้เกิดเป็นการร่วมแสดงและประชาสัมพันธ์คณะแก่ผู้ชมกลุ่มใหม่ ๆ จะเป็นการสร้างเครือข่ายในกลุ่มลิเกหน้าใหม่มาจากคำรับรองของเพื่อนที่ไว้ใจได้หรือกลุ่มที่รู้จักเดิม และความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้ชมจะเป็นในลักษณะของการบอกต่อถึงคุณสมบัติของคุณสมบัติของคณะลิเกพระเอกลิเก รวมถึงการมีกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่ แต่จะเป็นเครือข่ายในกลุ่มความสำคัญของผู้ชมจนก่อให้เกิดเป็นความสัมพันธ์อย่างหลวมๆ เนื่องจากระบบมีความเปราะบางมากกว่าความสัมพันธ์แบบเพื่อนในกลุ่มผู้แสดง

ทั้งนี้ ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์ (2555) กล่าวถึงการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมไว้อย่างสนใจว่าการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมสามารถที่จะนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่เกิดขึ้นในสังคมได้ ซึ่งจะทำให้ช่วยเข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสังคม อาทิ การจัดตั้งกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ องค์กรทางสังคมและโครงสร้างทางสังคม

นอกจากนี้ยังมีการอธิบายถึงเรื่องทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญของเครือข่ายทางสังคม (พรพันธ์ เขมะคุณาศัย, 2555 อ้างถึงใน อนุสรณ์ อุณโณ, 2558) ไว้ว่า เครือข่ายการค้าข้าวข้ามแดนที่สามารถดำรงอยู่ได้ ทั้งๆที่การค้าข้าวข้ามแดนเป็นเรื่องผิดกฎหมายและได้รับผลกระทบจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานปิดกั้น เนื่องด้วยผู้คนที่ทั้งสองฝั่งที่ข้ามไปมาหาสู่กันมี “อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และศาสนาเดียวกัน” ทำให้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่นำไปสู่การไว้วางใจและร่วมมือทางการค้า

อย่างไรก็ดี น้าทิพย์ วิภาวิน. (2558) ได้อธิบายเกี่ยวกับการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมว่าเป็นการศึกษาของกลุ่มของความสัมพันธ์ซึ่งเป็นกลุ่มของ บุคคลหรือตัวแสดง รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล ซึ่งประกอบด้วยวิธีการอธิบายความสัมพันธ์ของเครือข่ายสังคม อีกทั้งมีการอธิบายด้วยกราฟ และการอธิบายด้วยตาราง ซึ่งการให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์จะมีแพลตฟอร์มที่ให้บริการออนไลน์โดยเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นความสนใจร่วมกัน อาทิ กิจกรรมเหตุการณ์ เรื่องราวและภาพ ซึ่งในสังคมปัจจุบันจะมีเครือข่ายสังคมที่เชื่อมโยงข้อมูลกันอยู่ในลักษณะของสังคมเครือข่าย โดยมีบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือทางเทคโนโลยี ตัวอย่างบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ตเช่น email, Google, Facebook, web blog, twitter, LinkedIn, Instagram

การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมแรกเริ่มต้องทำความเข้าใจรูปแบบความสัมพันธ์ของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ก่อนว่าจัดอยู่ในรูปแบบไหน อาทิ ความสัมพันธ์ทางสังคมบนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนทางด้านวัตถุ ข้อมูลหรือเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ และในความสัมพันธ์เหล่านั้นเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ความสัมพันธ์แบบเพื่อน แบบพี่น้อง ไปจนถึงเครือญาติ และการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมจะช่วยให้เข้าใจรวมถึงมองเห็นภาพความสัมพันธ์ที่ชัดเจนขึ้นได้

แนวคิดการสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายในการทำงานเชิงพัฒนามีแนวโน้มที่จะเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรที่ทำงานพึ่งพิงซึ่งกันและกันมากกว่าที่จะแข่งขันกันมีทฤษฎีและแนวคิดที่อธิบายการสร้างเครือข่ายการทำงาน (การสร้างและบริหารเครือข่ายในยุคปัจจุบัน, 2558) ได้แก่

1. ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) อธิบายถึงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ดังนั้นเหตุผลหลักที่จะทำให้เครือข่ายเกิดขึ้นได้โดยสมัครใจก็คือแต่ละฝ่ายมองเห็นประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการเข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งจะนำไปสู่ความเต็มใจที่จะประสานกันหรือเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

2. แนวคิดการรวมพลัง (Synergy) เป็นการผนึกกำลังในลักษณะที่มากกว่าหนึ่งบวกหนึ่งเท่ากับสอง แต่ต้องเป็นหนึ่งบวกหนึ่งมากกว่าสอง หมายความว่าการทำงานนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าหรือเข้มข้นมากกว่าการที่แต่ละองค์กรจะทำงานโดยโดดเดี่ยว

จะเห็นได้ว่า ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเครือข่ายทางสังคมนั้น ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ทางสังคมและการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย รวมถึงการดำเนินงานของเครือข่ายว่าประกอบไปด้วยกระบวนการใดบ้าง แต่ละส่วนมีความเกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงในการทำให้ผู้คนเกิดการรับรู้ และเข้ามาร่วมกิจกรรม หรือร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางบนอินเทอร์เน็ตได้อย่างไร

กรภัทร ชันไชย (2552) กล่าวถึงประเภทของเครือข่ายทางสังคมไว้ว่า การจำแนกประเภทเครือข่ายทางสังคมเริ่มต้นพิจารณาจากสมาชิก พื้นที่ กิจกรรม วัตถุประสงค์และโครงสร้างการดำเนินงานเป็นหลัก โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ

1. เครือข่ายแนวราบ ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลในระดับเดียวกันร่วมประสานกันเป็นเครือข่าย
2. เครือข่ายแนวตั้ง เกิดจากการนำพาผู้คนที่มีความหลากหลายทางระดับฐานะ และอาชีพประสานกันเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยน พร้อมทั้งกระจายข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกัน

เหตุผลสำคัญของการสร้างเครือข่ายทางสังคม คือ การมุ่งหวังที่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งบุคคลเพียงคนเดียวไม่สามารถที่จะดำเนินการให้สำเร็จได้จึงต้องมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร รวมถึงติดต่อสื่อสารและประสานการปฏิบัติงานร่วมกัน (พงษ์สมัญ ศิริพันธ์ วารุณีย์ จารุลักษณ์ และอนุศิษฐ์ คงคาวงค์ประทีป, 2557)

ธนพถกษ์ ชามะรัตน์, ดุษฎี อายุวัฒน์ และอรนัตดา ชินศรี (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายทางสังคมของนายหน้าแรงงานอีสานพบว่า มีลักษณะเป็นเครือข่ายแบบไม่

เป็นทางการ ไม่ได้เกิดจากองค์กรหรือสถาบัน แต่เกิดจากการรวมตัวกันระดับปัจเจกบุคคลซึ่งเครือข่ายทางสังคมของนายหน้าแรงงานอีสานเริ่มต้นจากการรู้จักกันเป็นการส่วนตัวของสมาชิก ก่อตัวเป็นกลุ่มเล็กๆก่อนจะขยายตัวมาเป็นเครือข่ายที่มีขนาดใหญ่และครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น

ปณิธิ สุขสมบูรณ์ (2545) ได้ศึกษาเครือข่ายทางสังคมและการแสวงหาทางเลือกของแม่ค้าหาบเร่ แผงลอยชาวอีสานที่อาศัยอยู่ในชุมชนนางเลิ้ง พบว่าผู้หญิงที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯต้องอาศัยเครือข่ายทางสังคมของผู้หญิง เพราะมีลักษณะที่มีความสัมพันธ์ซอ้นทับกันแบบเครือญาติ ญาติเหมือน การค้าขาย หาบเร่แผงลอย และเครือข่ายเงินกู้ แซร์ รวมทั้งการ นอกจากนี้ยังพบว่าเครือข่ายทางสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของแม่ค้าหาบเร่แผงลอย ซึ่งปัญหาและอุปสรรคในการค้าขายตลอดจนการดำรงชีวิตประจำวันของแม่ค้าในการดำรงชีวิตในกรุงเทพฯล้วนต้องพึ่งพาอาศัยเครือข่ายทางสังคม

พงษ์สมัญญ ศิริพันธ์, วารุณีย์ จารุลักษณะ และ อนุศิษฐ์ คงดวงศ์ประทีป (2557) ได้ศึกษาเครือข่ายแรงงานสวนยางชาวอีสานในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่า การเกิดเครือข่ายแรงงานสวนยางชาวอีสานในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เกิดขึ้นจากการพึ่งพาอาศัยกัน การเปิดรับข้อมูลความรู้ การรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน โดยปัจจุบันมีการขยายตัวของกลุ่มสมาชิก อันเนื่องมาจากการที่แรงงานชาวอีสานมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มแรงงานนอกพื้นที่กลุ่มอื่น อาทิ แรงงานลาวและแรงงานพม่า ก่อให้เกิดเป็นความสัมพันธ์อันดี ซึ่งจะช่วยเปิดพื้นที่ความสัมพันธ์ใหม่ให้กับเครือข่ายแรงงานสวนยางในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

เก็ดถวา บุญปราก, เจตน์สฤกษ์ สัจพันธ์, เบญจพร ตีขุนทด และนันทรัฐ สุริโย (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมผ่านแรงงานข้ามชาติบนพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า หรือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ไว้ที่น่าสนใจว่า เครือข่ายทางสังคมของกลุ่มแรงงานพม่าเป็นแบบอุปถัมภ์ในระบบเครือญาติ กล่าวคือ เมื่อกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่ต้องจากบ้านมาทำงานยังพื้นที่อีกฟากหนึ่งและมีพื้นที่ยืนในสังคมแล้วก็จะทำการติดต่อสื่อสาร ผ่านช่องทางที่หลากหลายเพื่อให้ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงหรือเพื่อนบ้าน ได้มีโอกาสหรือชีวิตที่ดีขึ้น โดยอาศัยเครือข่ายทางสังคม อาทิ เจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อนบ้าน หรือคนที่รู้จักโดยบังเอิญ ซึ่งเครือข่ายทางสังคมสามารถทำให้แรงงานข้ามชาติได้เดินทางข้ามแดนไปประกอบอาชีพและได้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายทางสังคม

Scheuing (1994) เสนอปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่ายมี 6 ประการดังนี้ (นฤมล นิราทร, 2543, น.59)

1. การมีพันธะสัญญาที่หนักแน่นระหว่างกัน เกิดจากการที่สมาชิกในเครือข่ายได้ฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆทั้งที่ไม่ประสบความสำเร็จและประสบความสำเร็จเหล่านั้นร่วมกัน ซึ่งเปรียบเสมือนกับเป็นพันธสัญญาในการสร้างอุดมการณ์ ความเชื่อ ตลอดจนความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน

2. การปรับปรุงพัฒนาตลอดเวลา เครือข่ายจะประสบความสำเร็จเมื่อสมาชิกของ เครือข่าย มีการปรับปรุง และพัฒนาอยู่ตลอดเวลา โดยมีการประเมินความต้องการ และความคาดหวังของสมาชิก จุดแข็งจุดอ่อนของสมาชิกตลอดระยะเวลาการทำงาน

3. การรักษาพันธกรณีระยะยาว เนื่องด้วยเมื่อมีการติดต่อสานงานหรือเคยทำกิจกรรม ภายในเครือข่ายร่วมกันมาเป็นระยะเวลายาวจะทำให้เกิดสร้างผลงานของเครือข่าย การแลกเปลี่ยน ทรัพยากร และสร้างผลงานที่มีประโยชน์ต่อเครือข่าย ซึ่งการสร้างและรักษาพันธกรณีระยะยาวสามารถ ทำได้โดยการระดมทรัพยากรจากสมาชิกในเครือข่าย ตลอดจนการลงทุนระยะยาวผ่านการติดต่อสื่อสาร และประสบการณ์การทำงานที่เคยมีร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างให้เกิดความศรัทธาขึ้นในใจของสมาชิก

4. การเสริมพลัง หมายถึง การสนับสนุนให้สมาชิกเครือข่ายได้มีโอกาสแสดง ความสามารถ ตลอดจนใช้วิจารณ์ญาณของตนและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆด้วยกัน อาทิ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ การหาทรัพยากรที่จำเป็นต่อการทำงานในเครือข่าย เป็นต้น

5. การมีค่านิยมร่วม ค่านิยมร่วม อาทิ ความยืดหยุ่นในการทำงาน ความจริงใจต่อการให้ความ สำคัญต่อคุณภาพของงาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญเนื่องจากเป็นสิ่งที่แสดงถึงพฤติกรรม ในการทำงาน

6. ภาวะผู้นำ บุคคลที่จะเป็นผู้นำในเครือข่ายต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ชยัน มีความเสียสละ เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม และที่สำคัญต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่ดี สามารถโน้มน้าวหรือชักจูงให้ผู้อื่น เห็นความสำคัญของงาน รวมถึงการจัดการทรัพยากรที่จำเป็นต่อการทำงานหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกันได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าแนวความคิดในเรื่องเครือข่ายทางสังคมเป็นกระบวนการ หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในหลายๆกลุ่ม ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลไปจนถึงระดับ ระหว่างเครือข่าย โดยมีสถานการณ์หรือกิจกรรม ตลอดจนความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเครือข่าย เป็นสิ่งที่ดึงดูดให้เกิดความสัมพันธ์ขึ้น และสังคมสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดสังคม เครือข่ายภาคประชาสังคมในปัจจุบัน

ทั้งนี้เอกรินทร์ ต่วนศิริ (2557) ได้อธิบายเกี่ยวกับเครือข่ายประชาสังคมชายแดนใต้ ท่ามกลางความรุนแรง ไว้ว่า การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายมีเป้าหมายเพื่อให้แกนนำกลุ่มหรือองค์กร และ ทรัพยากรสามารถเชื่อมโยงการทำงานผ่านการปฏิบัติการและการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม อีกทั้งยัง สร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่ ตลอดจนทำให้เกิดการสื่อสารที่สามารถผลักดันให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย นอกจากนี้การทำงานบนระบบเครือข่ายได้มีการนำเสนอผ่าน การจัดกิจกรรมประชุม และเสวนาเพื่อสร้างความเข้าใจและความรู้ อันทำให้เกิดการกำหนดยุทธศาสตร์ ระหว่างเครือข่ายร่วมกัน

ไพฑูริย์ นิยมณา และคณะ (2552) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่าย กองทุนสวัสดิการสังคมระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของ เครือข่ายไว้อย่างน่าสนใจว่า การร่วมกันทำกิจกรรมที่บุคคลหรือกลุ่มย่อย ๆ ในสังคมได้มาทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นการสนทนาที่ช่วยสร้างประเด็นที่สำคัญในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค หรือระดับประเทศ

อีกนัยหนึ่งคือการรวมกันเป็นเครือข่ายช่วยสร้างความเข้าใจ และความเชื่อถือในการดำเนินงานของเครือข่าย ตลอดจนเป็นการผลิตองค์ความรู้และช่วยให้ได้รับข้อมูลใหม่ ๆ

สอดคล้องกับการศึกษาของระวี แก้วสุกใส และ ชัยรัตน์ จุสปาโล (2556) ซึ่งได้อธิบายเกี่ยวกับเครือข่ายสังคมออนไลน์กรณีศึกษาเฟซบุ๊ก กับการพัฒนาผู้เรียน ไว้อย่างน่าสนใจว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ มักถูกใช้เป็นแหล่งพบปะติดต่อสื่อสารระหว่างเพื่อนๆหรือคนรู้จัก หรือแม้แต่ใช้เป็นพื้นที่สาธารณะในการแบ่งปันข้อมูลต่างๆให้กับผู้คนที่อยู่ในชุมชน สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งเพื่อการศึกษา ธุรกิจ และความบันเทิงร่วมกัน ทั้งนี้เฟซบุ๊ก สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในกระบวนการเรียนการสอน โดยอำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้เป็นช่องทางในการแบ่งปันความรู้หรือแสดงความคิดเห็น และสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสาร อารมณ์ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการเคารพความคิดเห็นของบุคคลอื่น โดยผู้สอนสามารถนำ เฟซบุ๊ก มาใช้กับการเรียนการสอนได้หลายลักษณะ เช่น โพสต์ ข้อความลงในกระดานข่าว (wall) ของกลุ่มโพสต์รูปภาพและวิดีโอที่อัปโหลดโดยสมาชิก ตั้งคำถาม และสร้างแบบสำรวจความคิดเห็น (Poll) หรือใช้งานเฟซบุ๊กดอกลูกหรือเอกสารของ เฟซบุ๊กนอกจากนี้สามารถนำ เฟซบุ๊กเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนแบบผสมผสานได้อีกด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเรื่องเครือข่ายทางสังคมที่เริ่มต้นจากการรวมตัวกันของคนกลุ่มหนึ่งมาเป็นกรอบคิด เพื่อช่วยในการสร้างเครื่องมืออันทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เพื่อค้นหาคำตอบว่ากลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์มีกระบวนการรวมกลุ่มและนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์เพื่อดำเนินกิจกรรมกับภาคีเครือข่ายได้อย่างไร ปัจจัยใดที่ช่วยในการสนับสนุนให้กลุ่มสามารถสร้างเครือข่ายทางสังคม จนกระทั่งประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้

แนวคิดความทรงจำทางสังคม

ความหมายของความทรงจำทางสังคม

ในแวดวงวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ช่วงทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา ทำให้มีผู้คนจำนวนมากศึกษาเกี่ยวกับความทรงจำของผู้คนในสังคมเพิ่มขึ้น จนมีผู้ขนานนามว่าเป็น “อุตสาหกรรมความทรงจำ” (Smith, 2006 อ้างถึงใน เบญจวรรณ นาราสิัจจ์. 2553)

ทั้งนี้แก่นวิชาการและผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับความหมายของ “ความทรงจำทางสังคม” ไว้อย่างหลากหลายและน่าสนใจ ไว้ดังนี้

Tanabe and Keyes (2002) ชี้ให้เห็นว่า “ความทรงจำทางสังคม” คือ แนวทางการรับรู้ของอดีตและเชื่อมต่อกับประสบการณ์ในอดีตที่เป็นความรู้สึกของแต่ละบุคคล ตลอดจนการสร้างขึ้นใหม่จากจินตนาการในอดีต โดยเป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างแนวคิดหรือปฏิบัติการและความทรงจำเหล่านั้น ซึ่งความทรงจำสามารถถ่ายทอดหรือเชื่อมโยงไปยังส่วนอื่นได้ผ่านกระบวนการปฏิบัติการทางภาษาที่คอยเชื่อมความทรงจำไว้ อาทิ ประสบการณ์ในการจดจำ การเล่าเรื่อง หรือร่วมสัมพันธกิจภายในชุมชน

Matsuda (1996 อ้างถึงใน เบญจพร ดีขุนทด (2549) อธิบายไว้ว่า ความทรงจำของสังคม เกิดจากกระบวนการสร้างอนุสรณ์หรือความรำลึกถึงอดีตผ่านภาพลักษณ์ หรือเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมา โดยสื่อหรือปฏิบัติการผ่านพิธีกรรมที่ประกอบขึ้นเพื่อจะทำให้ระลึกถึงบุคคลสำคัญในอดีต

Jing (1996 อ้างถึงในเบญจพร ดีขุนทด (2556) ได้อธิบายถึงความทรงจำทางสังคมไว้ว่า ความทรงจำที่เกิดจากการโหยหาอดีตทางประวัติศาสตร์จึงทำให้เกิดเป็นการประกอบสร้างความทรงจำ นั้นขึ้นผ่านกิจกรรมต่างๆ หรือการประกอบพิธีกรรม

Connerton (1989 อ้างถึงใน เบญจวรรณ นาราสะจจ์ 2553) ชี้ให้เห็นว่าความทรงจำเป็น สิ่งที่ถูกสร้างขึ้น เกิดจากการผลิตซ้ำ และได้มีการส่งต่ออย่างต่อเนื่องในสังคม ผ่านการปฏิบัติที่ถูกทำซ้ำ ๆ ผ่านพิธีเฉลิมฉลองหรือการปฏิบัติทางร่างกายจนเป็นความเคยชินภายใต้ห้วงสำนึกของปัจเจกบุคคลที่ คล้ายกับถูกเชื่อมต่อโดยการสร้างแผนที่ทางความคิด แต่ขณะเดียวกันก็เป็นการส่งต่อความทรงจำจากรุ่น หนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งด้วยเช่นกัน

Fentress and Wickman (1992 อ้างถึงใน นลินี ต้นธวณิชย์ 2558) ได้กล่าวไว้ว่า น่าสนใจว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ จะเป็นที่ยึดจำได้ง่ายหากเข้ากันได้กับเหตุการณ์ปัจจุบันที่เราเผชิญอยู่ ซึ่ง ความทรงจำทางสังคมจะยังคงดำรงอยู่เนื่องด้วยมีความหมายต่อกลุ่มที่มีความทรงจำ นั้น และนักประวัติศาสตร์บอกเล่า (oral-historians) จะเน้นศึกษาสมาชิกของสังคมที่มีอายุมากเพราะเชื่อว่า ความทรงจำของพวกเขาสามารถย้อนกลับไปได้ไกลกว่าความทรงจำของคนหนุ่มสาวซึ่งถูกทำลายด้วย สื่อสิ่งพิมพ์และโทรทัศน์

อย่างไรก็ดี การเกิดขึ้นของสรรพสิ่งทุกอย่างย่อมมีที่มาและที่ไปว่าเกิดขึ้นอย่างไร ความทรง จำของปัจเจกบุคคลก็เช่นกัน ซึ่งสามารถอธิบายการเกิดความทรงจำในแง่มุมทางวิทยาศาสตร์ได้จาก การศึกษาของ Fukushima (1987 อ้างถึงใน ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ 2549) อธิบายเกี่ยวกับความทรงจำ ของแต่ละบุคคลโดยนักวิทยาศาสตร์สังคมไว้สามประการดังนี้ หนึ่งคือประเภทเฉพาะของความทรงจำที่มี คุณสมบัติเป็นรูปเป็นร่าง สองคือการศึกษาธรรมชาติของการเป็นตัวกลางของสังคมและการกลับมาเป็น ตัวกลางผ่านความทรงจำที่ถูกสร้างขึ้น และสามคือการสร้างใหม่ของความทรงจำทางสังคมที่ถูกใช้และ ปิดเบื้องหลังการเมืองหรือเป็นส่วนหนึ่งของการก่อตัวของสังคมร่วมกัน

นอกจากนี้การศึกษาเรื่องของความทรงจำส่วนหนึ่ง ได้มีการเชื่อมโยงไปยังงานศึกษามรดก อาทิ การเพิ่มขึ้นของโบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ ซึ่งทำให้เกิดการย้ำเตือนความทรงจำและการ จดจำในรูปแบบต่างๆ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ (Pierre Nora. 1996 อ้างถึงใน เบญจวรรณ นาราสะจจ์. 2553) ที่กล่าวว่า “แหล่งความทรงจำ” เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นในช่วงสังคมสมัยใหม่ อันสืบเนื่องมาจากการที่สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้สิ่งต่าง ๆ ในอดีต ถูกหลงลืมและไม่สามารถนำมากลับมาได้จึงทำให้ความสมดุระหว่างอดีตกับปัจจุบันขาดหายไป ซึ่ง ปัจจุบันการหลงลืมความทรงจำได้ถูกนำมาจัดระเบียบ จัดหมวดหมู่และกลั่นกรองใหม่อีกครั้งผ่านสิ่งที่ เรียกว่า “ประวัติศาสตร์” แต่การจดจำอดีตผ่านประวัติศาสตร์ตามแบบสังคมสมัยใหม่นั้นยังไม่ได้มี

ความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้เกิดเป็นการสร้างแหล่งความทรงจำขึ้นมาเพื่อเป็นเสมือนสิ่งที่บรรจุและรวบรวมความรู้สึกเกี่ยวกับความต่อเนื่องของความทรงจำจากอดีตถึงปัจจุบัน

กรณีดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาของอริยา อรุณินท์ (2558) ที่เปรียบเทียบ “อนุสาวรีย์” ว่าเป็นอนุสรณ์สถานและเป็น “ภูมิทัศน์แห่งความทรงจำ” เป็นสิ่งที่ถูกถ่ายทอด สื่อสาร และสื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์เพื่อสะท้อนถึงเรื่องราวในอดีตให้กับผู้ที่มาเยือนหรือผู้ที่พบเห็นได้ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญ ๆ ตลอดจนบุคคลในอดีต ซึ่งยุคสังคมนิยมใหม่ทำให้อนุสาวรีย์เริ่มมีลักษณะเชิงสัญลักษณ์มากขึ้น ขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่สื่อความหมาย เล่าเรื่องราวความเป็นมาในอดีตให้กับคนรุ่นใหม่ จึงกล่าวได้ว่าอนุสาวรีย์เป็นประติมากรรมอนุสรณ์สถานที่ช่วยให้จดจำเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอนุสาวรีย์ได้ง่ายขึ้นเช่นกัน

อย่างไรก็ดี (อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2558) ได้กล่าวถึงการเขียนประวัติศาสตร์ในแง่ที่มีความเปลี่ยนแปลงของตัวบทประวัติศาสตร์ไว้ว่า การเกิดขึ้นของประวัติศาสตร์ที่มุ่งอธิบายบทบาทของผู้คนทั่วไปว่ามีส่วนในการสร้างประวัติศาสตร์ไม่ใช่เพียงแค่มุมชนชั้นนำเท่านั้น ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักฐานในการเขียนประวัติศาสตร์โดยเริ่มไปใช้ความทรงจำมากขึ้น หรือเกิดจากการที่บุคคลมีสำนึกต่อบ้านเมือง จึงนำไปสู่แรงผลักดันในการศึกษา “อดีต” ซึ่งความเปลี่ยนแปลงของการเขียนประวัติศาสตร์ที่เน้นให้คนจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วมในประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดเป็นการสร้าง “ความทรงจำร่วม” (Collective Memory) ของคนในชาติ

ทั้งนี้กลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) เริ่มต้นจากการหาความทรงจำผ่านเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ของสายบุรี ภาพถ่าย และคำบอกเล่าเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆที่เคยมีอยู่ในอดีตผ่านคนเฒ่าคนแก่ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จากนั้นจึงทำการรวบรวมข้อมูลที่มานำเสนอต่อชาวบ้านในพื้นที่อำเภอสายบุรีผ่านการจัดแสดงนิทรรศการภาพถ่าย งานศิลปะ และการพูดคุยกันในวงเสวนา ตลอดจนการนำเสนอผ่านโซเชียลมีเดีย อาทิ เฟซบุ๊ก และยูทูป เพื่อต้องการกลับไปหาอดีตที่น่าจดจำในช่วงสมัยก่อนจะมีสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นที่อำเภอสายบุรีเฉกเช่นทุกวันนี้

แนวทางการศึกษาความทรงจำทางสังคม

ความทรงจำเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มาเป็นเวลายาวนาน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันของคนเราล้วนแล้วแต่มีเรื่องราวมากมาย ซึ่งเรื่องราวๆต่างในอดีตนั้นมนุษย์ไม่สามารถย้อนเวลาไปดำเนินอยู่ภายใต้เหตุการณ์ที่ล่วงผ่านมาแล้วได้แต่สิ่งต่างๆที่มนุษย์เคยปฏิบัติไว้ในอดีตจะถูกเก็บบันทึกไว้ในรูปแบบที่เรียกว่า “ความทรงจำ” เพราะฉะนั้นการค้นคว้าความทรงจำบางอย่างในอดีตนั้นมนุษย์สามารถระลึกนึกถึงได้อย่างไรจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง การรับรู้ความทรงจำเท่ากับทำให้มนุษย์ได้รู้รากเหง้าของตนเองในอดีตด้วย ซึ่งประเด็นที่เกี่ยวกับความทรงจำทางสังคมนั้นมีนักประวัติศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์สังคมได้ศึกษางานวิจัยต่อยอดองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าวจาก Halbwachs ซึ่งสามารถจำแนกวิธีการศึกษาออกได้เป็น 3 แนวทาง ดังนี้ (เบญจพร ดิขุนทด, 2555)

1. การศึกษาความทรงจำร่วม (The Collective Memory Approach) โดยสำรวจความสำคัญของการร่วมแสดงประกอบตำนาน (myth) และประวัติศาสตร์ในรูปพิธีกรรม (ritualized re-enactments of myth and history) ซึ่งจะร่วมกับการศึกษากรอบความคิดเชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่กำหนดลักษณะโดยความสัมพันธ์ที่โยงใยซับซ้อนของครอบครัว วัด โรงเรียน และที่ทำงาน

2. การศึกษาความทรงจำของทางการ (The Official Memory Approach) ซึ่งการศึกษาดังกล่าวพยายามจะอธิบายจากกรอบความคิดสาธารณะเกี่ยวกับประวัติศาสตร์นั้นถูกบิดเบือนโดยกลุ่มคนหลัก (dominant sectors) ที่ครอบครองสังคมผ่านสื่อ ผ่านระบบการศึกษา และศิลปะกระแสหลัก ได้นำเอาความทรงจำทางสังคมที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางการเมืองในแต่ละยุคสมัยไปใช้ เช่น การเฉลิมฉลองประวัติศาสตร์ การจัดพิธีกรรมทางราชสำนัก และการกำหนดวันหยุด เป็นต้น

3. การศึกษาความทรงจำประจำประชา (The Popular Memory Approach) กล่าวคือ เป็นการศึกษาในลักษณะของความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์หรือความจริง ที่ผู้รู้ต้องการปกปิดหรือจำเป็นต้องปกปิดด้วยเงื่อนไขทางสังคมบางประการ ทั้งนี้ในประเด็นดังกล่าวได้มีผู้ศึกษาผ่านการจัดสร้าง “ความทรงจำทางเศรษฐกิจ” (a remembered economy) เกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพระหว่างความทรงจำกับการต่อต้าน อันเป็นการศึกษาในเชิงมนุษยวิทยาที่มนุษย์ถูกกระตุ้นจากวิกฤตต่างๆ โดยส่งผ่านมาจากการทำงานของความทรงจำของมนุษย์ ซึ่งมีรากฐานมาจากการแสดงอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะในการช่วยขับเคลื่อนให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

อุทิศ สังขรัตน์ (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่ความทรงจำในฐานะของภาพประกอบสร้างกับ ศูนย์กลางที่เปลี่ยนไป ได้อธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า การประกอบสร้าง “ฉากอดีต” ที่เกิดขึ้นจากความทรงจำ หรือการระลึกได้ถึงเหตุการณ์ต่างๆ แม้เวลาจะหมุนเปลี่ยนผ่านไปเพียงใด แต่ในความรู้สึกของผู้เล่า เหตุการณ์บางอย่างเหมือนเพิ่งเกิดขึ้นเมื่อวาน ทั้งนี้เพราะฉากอดีตเหล่านั้นไม่ได้ติดอยู่กับ “เวลา” ในทรงสนะของผู้เล่า แต่เกิดขึ้นโดยการจดจำจาก “เหตุการณ์” ที่มีฐานะสำคัญในตัวเอง โดยภาพความทรงจำที่ประกอบสร้างจากอดีต ไม่มีศูนย์กลางที่นิ่งตายตัว ขึ้นอยู่กับการให้ความหมายของผู้เล่าที่ได้ถ่ายทอดออกมา

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าความทรงจำทางสังคมนับว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งในการหลอมรวมความรู้สึก ความนึกคิดของคนในชุมชน และความทรงจำเหล่านั้นมีการหมุนเวียนไปอย่างมีพลวัตตามวัน เวลา และความหมายที่ผู้เล่าถ่ายทอดออกมา ทำให้เห็นถึงส่วนหนึ่งของความทรงจำว่าผู้คนในชุมชนมีความทรงจำต่อเรื่องราวในอดีตหรือไม่อย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการนำไปวิเคราะห์ถึงการสร้างสันติสุขต่อไป

ความหลากหลายของความทรงจำ

นักวิชาการผู้มีชื่อเสียงสองท่านคือ Fentress and Wickman ได้พยายามอภิปรายถึงความหลากหลายของความทรงจำ โดยมองผ่านกลุ่มคนต่างชนชั้น และต่างเพศ ซึ่งสามารถแบ่งตัวอย่างกลุ่มคนออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (นลินี ต้นธวัช, 2558)

1. กลุ่มชานา เป็นกลุ่มที่สร้างความทรงจำจากภายในมาสู่ภายนอก (out warding) จากปัจเจกบุคคลมาสู่ครอบครัว และจากครอบครัวมาสู่ชุมชน และถือเป็นกลุ่มที่มีความทรงจำที่แม่นยำที่สุด เพราะมีการถ่ายทอดความทรงจำด้วยการบอกต่อ ๆ กันมา ในลักษณะของเรื่องเล่าที่มีทั้งรายละเอียดและความชัดเจน

2. กรรมกร ในที่นี้ยกมาเฉพาะกรรมกรที่เป็นช่างฝีมือและกรรมกรเหมืองแร่ ซึ่งกรรมกรทั้งสองอาชีพข้างต้นจะมีความทรงจำที่แตกต่างกัน ทั้งเรื่องของการนัดหยุดงานและการประท้วงต่าง ๆ กล่าวคือ ช่างฝีมือจะมีความทรงจำเกี่ยวกับความภาคภูมิใจ ในขณะที่กรรมกรเหมืองแร่จะเล่าเรื่องความทรงจำเกี่ยวกับการต่อสู้

3. ชนชั้นกลาง เป็นกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย กล่าวคือ หากเปรียบเทียบความภาคภูมิใจของชาวออสเตรเลียกับชาวอเมริกันในเรื่องของเหตุผลที่เลือกมาอยู่ในประเทศออสเตรเลียหรือประเทศอเมริกานั้นพบว่า ชาวออสเตรเลียจะเล่าเรื่องราวของตนด้วยความภาคภูมิใจ ในขณะที่ชาวอเมริกันจะเล่าเรื่องโดยบอกถึงความรู้สึกรักเสรีภาพและใฝ่หาอิสระ

4. ความแตกต่างในการเล่าเรื่องระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ผู้หญิงจะเล่าเรื่องในอดีตต่างจากผู้ชาย กล่าวคือ ผู้ชายจะเล่าเรื่องงาน ในขณะที่ผู้หญิงจะเล่าเรื่องที่บ้าน

พื้นที่ความทรงจำ

ความทรงจำส่วนบุคคล ซึ่งเกิดจากการบอกเล่าเรื่องราวในอดีต ได้เป็นเสมือนสิ่งที่เป็นพลังขับเคลื่อนสังคมให้นำไปสู่การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงในทางใดทางหนึ่ง อาทิ การสร้างกระแสหลัก การทวนกลับหรือการรื้อฟื้นทางวัฒนธรรม ทั้งนี้กระบวนการต่างๆจะดำเนินจากการปฏิบัติการของบุคคล โดยไม่มีรูปแบบการปฏิบัติการที่แน่นอนสามารถเปลี่ยนได้ตามกาลเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและช่วงเวลาในปัจจุบัน ซึ่งพื้นที่ความทรงจำสามารถอธิบายได้จากปรากฏการณ์การสร้างพื้นที่ความทรงจำที่ครอบคลุมและเป็นตัวแทนความทรงจำต่างๆได้นั้น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะหลัก ๆ คือ พื้นที่พิเศษ ประกอบไปด้วย 1.) พื้นที่อันเป็นปริณิชนของความคิดดีลิสต์ 2.) พื้นที่อันเกิดจากปรากฏการณ์ทางสังคม 3.) พื้นที่อันเกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ และพื้นที่ปกติ ได้แก่ 4.) พื้นที่ทางศิลปวัฒนธรรม (Halbwach, 1983 อ้างถึงใน อุทิศ สังขรัตน์, 2558)

1. พื้นที่อันเป็นปริณิชนของความคิดดีลิสต์: เป็นพื้นที่ใหญ่ที่สุดและอยู่เหนือพื้นที่ภูมิศาสตร์ของชุมชน อาทิ ประเพณี พิธีกรรม และกิจกรรมทางสังคม ซึ่งนำไปสู่การฉายภาพของชุมชนและประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ชุมชนทางประวัติศาสตร์ จนค่อยๆก่อตัวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนนั้น ๆ

2. พื้นที่อันเกิดจากปรากฏการณ์ทางสังคม: เป็นพื้นที่ที่สร้างความหมายให้ชุมชนผ่านรูปแบบ “ปฏิบัติการ” ที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่และส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยตรง ดังนั้นพื้นที่ความทรงจำประเภทนี้เป็นผลกระทบที่เกิดจากปรากฏการณ์ที่มีลักษณะฝังลึกลงไปจนเป็นบาดแผลที่อยู่ในความรู้สึก กระทั่งก่อเกิดเป็นความทรงจำที่ยากจะลบเลือน

3. พื้นที่อันเกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ: เป็นพื้นที่ที่สร้างพื้นที่ความทรงจำได้มากกว่าพื้นที่อื่นๆ เนื่องด้วยพื้นที่ประเภทนี้เป็นพื้นที่ที่เกิดจากความรุนแรงของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หรือที่มนุษย์เรียกว่า “ภัยพิบัติ” อาทิ เหตุการณ์สึนามิที่บริเวณฝั่งทะเลอันดามันของภาคใต้ในประเทศไทย ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้คนในชุมชนไร่ที่อยู่อาศัย และสูญเสียคนในครอบครัวไปเป็นจำนวนมาก เป็นต้น และเมื่อพื้นที่ใดก็ตามเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเกิดขึ้นก็จะส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม ทำให้คนในชุมชนเกิดความหวาดกลัว เพราะปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว ที่สำคัญยิ่งคือปรากฏการณ์ดังกล่าวนำพาซึ่งความสูญเสีย ความพลัดพราก จึงเป็นพื้นที่ทางกายภาพที่สร้างเรื่องราวหรือสถานการณ์เฉพาะที่มีผลต่อความรู้สึกของชุมชน

4. พื้นที่ทางศิลปวัฒนธรรม: เป็นพื้นที่ความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับสภาพวิถีการดำเนินชีวิต โดยมีวัฒนธรรมของชุมชนเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้กับคนในชุมชน อาทิ ศิลปะ และการละเล่นต่างๆ ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากภาพในจินตนาการจนก่อเกิดเป็น “สัญลักษณ์” ในการสะท้อนภาพวิถีวัฒนธรรมของชุมชนในอดีต

ปฏิบัติการรักษาความทรงจำในอดีต

นักสังคมวิทยาผู้มีชื่อเสียงท่านหนึ่งชื่อ Paul Connerton ได้ศึกษาเกี่ยวกับความทรงจำในอดีตเมื่อปล่อยให้เลยผ่านไปนานเข้าๆ จากวันเป็นเดือน จากเดือนเป็นปี ซึ่งถ้าหากเราอยากย้อนเวลากลับไปสู่ห้วงความจำนั้นสามารถทำให้เกิดขึ้นได้โดยการรักษาเรื่องราวในอดีตด้วยคำพูด การเล่าเรื่อง การเขียน และด้วยภาพต่างๆ ตลอดจนการนำ “ปฏิบัติการที่ผ่านร่างกาย” (bodily practices) เช่น การนั่ง ยืน เดิน การยิ้ม การแนะนำตัว ปฏิกริยาเหล่านี้เสมือนเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่อหน้าผู้อื่นทั้งแบบส่วนตัวและแบบชุมชน จึงทำให้เกิดการสร้างและส่งต่อความทรงจำผ่านไปยังคนรุ่นต่อไปโดยผ่านโครงข่ายของอำนาจ (นลินี ต้นธูนิตย์, 2558)

อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดความทรงจำทางสังคม ทำให้ทราบถึงที่มาของการเกิดขึ้นของความทรงจำ และทำให้ทราบว่าผู้คนในอำเภอสายบุรี ตลอดจนผู้แสดงความคิดเห็นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER สามารถจดจำเรื่องราวในอดีตและรู้พื้นที่ความทรงจำ รวมถึงเก็บรักษาความทรงจำนั้นอย่างไรบ้าง ตลอดจนทำให้เห็นถึงองค์ประกอบของการทำให้เกิดเป็นการประกอบสร้างทางความทรงจำตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลไปเรื่อยๆ จนถึงระดับสังคม

วิไลวรรณ จงวิไลเกษม (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเล่าทนายชาว ในฐานะที่เป็นบริบทหนึ่งทางประวัติศาสตร์ที่คนทนายชาวใช้ในการบอกเล่าชุมชนและสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน รวมทั้งศึกษาการประกอบสร้างความทรงจำทางสังคมของชุมชนทนายชาวที่เล่าเรื่องทนายชาวเสมือนทำหน้าที่เชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน ภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีผลกระทบต่อความคิด พฤติกรรมและการเล่าเรื่องในอดีตของผู้คนทนายชาว

รุ่งพงษ์ ชัยนาม (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศกัมพูชาผ่านหนังสือชื่อ Souvenirs doux et amers (ซูเวอนีร์ ดู เอ อาแมร์) ซึ่งเขียนโดย สมเด็จพระนโรดม สีหนุ อดีต

พระมหากษัตริย์แห่งอาณาจักรกัมพูชา ในแง่ที่สมเด็จพระนโรดม สีหนุ ทรงรู้ข้อมูลด้านการเมืองและเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆเกี่ยวกับกัมพูชาอย่างดี โดยทรงเล่าภาพความทรงจำผ่านการบรรยายเงื่อนไขต่างๆจากบันทึกความทรงจำของพระองค์ตั้งแต่สมัยทรงประสูติจนกระทั่งถูกยึดอำนาจทางรัฐประหาร

อังกูร หงส์คณานุเคราะห์ (2554) ได้ศึกษาบทบาท หน้าที่ และความสัมพันธ์ของ ความทรงจำที่แตกต่างของสังคม และความแตกต่างหรือสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับความทรงจำร่วม หรือ เรื่องราวที่ไม่เกี่ยวข้องกันกับขบวนการคอมมิวนิสต์ให้มีความเกี่ยวข้องกัน อันนำไปสู่คำตอบของความทรงจำที่แตกต่างกัน ซึ่งจะสามารถปรากฏให้เห็นถึงร่องรอยจากเหตุการณ์ในอดีตของชุมชน โดยเชื่อมโยงหรือเปิดพื้นที่ให้ความทรงจำร่วมได้ขยายตัวออกไปยังผู้คนอื่นๆให้มีความทรงจำร่วมกัน ทั้งนี้ บทบาท ความสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนจะมีผลต่อกระบวนการคัดเลือก นำเสนอ และ สร้าง ความทรงจำ

นัทธิดา บุญเฉลียว (2553) ได้ศึกษาอาหารกับพิธีกรรม : การประดิษฐ์สร้างความทรงจำทางสังคมของชาวลื้อพลัดถิ่นในเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา พบว่าการประดิษฐ์สร้างความทรงจำผ่านประเพณีวัฒนธรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชนที่แสดงออกผ่านพื้นที่ในงานสืบสานตำนานไทลื้อ แสดงให้เห็นถึงการโยกย้ายถิ่นฐานเกิดเมืองนอนของชาวไทลื้อ และยังเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เป็น การเปิดพื้นที่ของการแสดงที่เต็มไปด้วยความทรงจำและการจารึกจดจำของผู้คนในชุมชนพลัดถิ่นแห่งนี้

Jing (1996) อ้างถึงใน เบญจพร ดิขุนทด (2556) ได้อธิบายถึงความทรงจำทางสังคมที่มองผ่านพื้นที่ศาลบูชาขงจื้อ และบรรพชนตระกูลแซ่ชง ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรม การเล่าเรื่อง การเมือง ความขัดแย้ง และทัศนคติที่ประชาชนมีต่อระบบสังคมนิยมของประเทศจีนไว้อย่าง น่าสนใจว่า ความทรงจำที่โยกย้ายผ่านการทำกิจกรรมต่างๆที่จัดตั้งขึ้น ซึ่งมีศาลบูชาขงจื้อเป็น จุดศูนย์กลางของการแสดงออกเหล่านั้น เพื่อนำไปสู่การหาคำตอบของความทรงจำภายในประเทศจีนที่เกิดจากอำนาจรัฐ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการหลงลืมและความทรงจำที่ถูกเลือกสรร ทั้งนี้ศาลบูชาขงจื้อได้ ทำให้เกิดการผสมผสานจากในอดีตที่มีวิวัฒนาการอย่างค่อยเป็นค่อยไปผนวกเข้ากับวัฒนธรรมประดิษฐ์ที่เกิดจากประสบการณ์ของลัทธิเหมาในท้องถิ่นไหลเข้าสู่การซึมซับเอาความกังวลของแต่ละยุค ดังนั้นหลักสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของศาลบูชาขงจื้อที่ถูกสร้างขึ้นมานั้นได้เป็นส่วนหนึ่งของการ ประกอบสร้างความทรงจำที่มีความหลากหลายของอดีตก่อนยุคคอมมิวนิสต์ เมื่อครั้งที่ชาวสกุลแซ่ชงสามารถสืบเชื้อสายถึงขงจื้อ รวมทั้งอิทธิพลของการเมืองและสถานภาพทางเศรษฐกิจ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบว่า “ความทรงจำทางสังคม” โดยเฉพาะความทรงจำทางประวัติศาสตร์ หรือเรื่องเล่าในชุมชน ทำให้เกิดเป็นการประกอบสร้างความทรงจำนั้นขึ้นผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นส่วนสำคัญในการทำให้เกิดพื้นที่อันเกิดจากปรากฏการณ์ทางสังคมซึ่งเกิดขึ้นภายในพื้นที่และส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยตรง เป็นแนวคิดที่ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความทรงจำเกี่ยวกับอำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานีของคนในพื้นที่ และการจัดกิจกรรมของกลุ่มสาบบุรี ลูกเกอร์มีจุดเริ่มต้นจากความทรงจำทางสังคมอย่างไรบ้าง

ความทรงจำทางสังคมที่มีการบอกต่อ ๆ กันมา ซึ่งถูกร้อยเรียงผ่านคำบอกเล่าในอดีตหรือประวัติศาสตร์ภายในชุมชนล้วนแต่ก็ให้เกิดเป็นการประกอบสร้างความทรงจำขึ้นและความทรงจำเหล่านี้จะมีส่วนเชื่อมโยงให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกโหยหาอดีต รวมถึงนำไปสู่การทำกิจกรรมร่วมกันที่ถูกสร้างขึ้นผ่านความนึกคิดของคนในชุมชนเองทำให้เป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงสิ่งจูงใจที่ทำให้คนในชุมชนหรือคนนอกพื้นที่เข้ามาร่วมกิจกรรมที่ทางกลุ่มจัดขึ้น

แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะพื้นที่สื่อออนไลน์

“พื้นที่สาธารณะ” ตามทัศนะของฮาเบอร์มาส นิยามว่า พื้นที่สาธารณะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ 'ความรู้สึกเป็นส่วนรวม' (sense of public) พื้นที่เช่นนี้มีความสำคัญมากสำหรับสังคมประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่บุคคลเข้าไปในปริมาตรนั้นจะมีสถานะเป็น 'ผู้กระทำการ' (actor) ที่มีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันในการตัดสินใจ โดยผ่านกระบวนการสื่อสารแบบอภิปรายโต้แย้งกันด้วยการใช้เหตุใช้ผลเชิงการสื่อสาร (communication rationality) เพื่อตัดสินใจหาคำตอบที่ดีที่สุดร่วมกัน มิใช่การตัดสินใจบนฐานอำนาจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือตัดสินใจตามแบบประเพณีที่เคย ๆ ทำ ๆ กันมา (อารีดา สาเม้าะ และจิตินิบ โทมลนินิ, 2556)

อย่างไรก็ดี กุสุมา ภูใหญ่ จากคณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้กล่าวถึง พื้นที่สาธารณะตามทัศนะของ Habermas ในงานเสวนา “วันสื่อสันติภาพชายแดนใต้/ปัตตานี ครั้งที่ 2” สันติ (ที่มองเห็น) ไว้ว่า พื้นที่สาธารณะของ Habermas คือพื้นที่ที่เรามองเห็นกันและกัน พื้นที่ที่นำไปสู่เหตุผลและความคิดที่ดี รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร เช่นเดียวกับงานเสวนาในครั้งนี้ คนนอกและคนในพื้นที่ได้รับฟังเสียงซึ่งกันและกันที่สะท้อนภาพกระบวนการสื่อสารและพลังการสื่อสารใหม่ อันนำไปสู่พื้นที่สาธารณะที่จะเป็นจุดที่สร้างแรงบันดาลใจให้ก้าวเข้าไปสู่การใช้เหตุผลที่ดีด้วย (วันสื่อสันติภาพชายแดนใต้/ปัตตานี 2015 “สันติ (ที่มองเห็น) ภาพ. 2558)

ทั้งนี้ พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงสังคมกับรัฐ เป็นพื้นที่ที่ผู้คนในสังคมมาร่วมกันทำหน้าที่วิพากษ์ วิจารณ์ และควบคุมการทำงานของอำนาจรัฐ ตามความหมายของ Habermas ลักษณะเด่นของพื้นที่สาธารณะ คือการสนทนาหรือการร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมเกิดขึ้นโดยไม่มีการบังคับข่มขู่ ชักจูง คุกคาม หรือออกคำสั่ง

จากความหมายพื้นที่สาธารณะของ Habermas ในข้างต้น เฟซบุ๊กแฟนเพจของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้เปิด “พื้นที่” ให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้ามาอ่านเรื่องราวที่กลุ่ม SAIBURI LOOKER ได้โพสต์ไว้ และสามารถแสดงความคิดเห็นต่างๆได้อย่างอิสระเป็นพื้นที่ของการมีส่วนร่วมที่ทุกคนสามารถเป็นเจ้าของในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันได้เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงออกผ่านพื้นที่สมัยใหม่ที่สะท้อนถึงอารมณโหยหาอดีตและสุนทรียภาพที่มีอยู่ร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับสำนักสงฆ์ หรือ วัดไทยในญี่ปุ่นของรัตนา โตสกุล (2558) ที่กล่าวไว้ว่า สำนักสงฆ์ หรือ วัดไทยในญี่ปุ่นมีบทบาทสำคัญในการ

เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงคนไทย แม่บ้านไทย ระดมบริจาคเพื่อสมทบทุนในการสร้างสำนักสงฆ์ เพื่อใช้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อทางศาสนา เช่น การทำบุญ การจัดงานตามจารีตประเพณี รวมทั้งใช้เป็นพื้นที่ทางสังคมในการสร้างชุมชนไทยและผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมไทยในต่างแดน ในลักษณะของอาหาร การแสดงทางศิลปะ การสร้างสายสัมพันธ์ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของกิน ของใช้ที่มาจากเมืองไทย

อย่างไรก็ดี รัตนา โตสกุล (2558) ได้อธิบายว่า นอกจากสำนักสงฆ์หรือวัดไทยในญี่ปุ่นจะมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงคนไทยแล้วยังมีร้านอาหารไทย (บางแห่ง) ก็ได้เป็นแหล่งพบปะ จุดนัดหมายรวมตัวในการทำกิจกรรมทางสังคมและการขยายเครือข่ายทางสังคมเพื่อช่วยเหลือกันอีกด้วย ตลอดจนคนไทย (บางกลุ่ม) ในญี่ปุ่นได้อาศัยโทรศัพท์มือถือและโลกออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียต่างๆ เช่น Facebook Line และ Skype เป็นแหล่งติดต่อสื่อสาร นัดหมาย และสร้างจินตนาการข้ามพรมแดน

รัตนา โตสกุล (2558) ได้กล่าวต่อไปอีกว่า สำนักสงฆ์หรือวัดไทยในญี่ปุ่นได้เปิดพื้นที่ทางกายภาพที่ช่วยสืบสานความเชื่อและวิถีปฏิบัติทางพุทธศาสนา ทำให้เกิดเป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณในการบำบัดรักษาจิตใจของผู้คนที่เผชิญกับเรื่องราวต่างๆในชีวิต นอกจากนี้สำนักสงฆ์ยังได้กลายเป็นพื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรม (social space) ในการสร้างจินตนาการร่วมของคนไทยพลัดถิ่น และเชื่อมโยงระหว่างบ้านเก่าในเมืองไทยที่จากมากับบ้านใหม่ในญี่ปุ่น ทำหน้าที่ทางสังคมในการเชื่อมโยงผู้คนจากที่ต่าง ๆ ในญี่ปุ่นให้มาทำกิจกรรมร่วมกัน

การเกิดขึ้นของสื่อกับพื้นที่สาธารณะ

สำหรับการเกิดขึ้นของสื่อกับ “พื้นที่สาธารณะ” กาญจนา แก้วเทพ (2543 อ้างถึงใน เอมอร ลิ้มวัฒนา 2558) แบ่งออกเป็น 3 สมัยดังนี้

1.ยุคแรก เป็นยุคของการสื่อสารและสื่อหนังสือพิมพ์ แต่ภายหลังจากหนังสือพิมพ์เปลี่ยนแปลงไปเป็นเชิงธุรกิจและโฆษณามากกว่า จึงทำให้การสื่อสารในยุคนี้เริ่มห่างหายไป

2.ยุคของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุและโทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีความเร็วกว่าหนังสือพิมพ์ แต่เป็นสื่อที่เข้าหาความสนใจของผู้คนเร็วแล้วก็ถอยห่างไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน

3.ยุคที่สาม หรือยุคปัจจุบัน เป็นยุคของการสื่อสารเสมือนจริง (virtual communication) โดยมีคอมพิวเตอร์เข้ามาเป็นสื่อกลาง เป็นสื่อใหม่ที่ทำให้เกิดการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (face-to-face communication) ซึ่งผู้รับสารสามารถสนทนากับผู้ส่งสารได้อย่างเป็นส่วนตัว ใกล้ชิดแม้จะไม่เห็นหน้าตากันหรืออยู่ใกล้กัน

อย่างไรก็ตาม จักริรัตน์ แสงวีรี และพัลลภ พิริยะสุวรรณค์ (2556) ได้กล่าวถึงเรื่องวัฒนธรรมการสื่อสารบนพื้นที่สาธารณะในยุคไซเบอร์สเปซโดยให้นิยามความหมายของคำว่าพื้นที่สาธารณะว่า หมายถึงพื้นที่ของชีวิตทางสังคมที่เปิดกว้างให้ทุกคน เข้ามาร่วมกันสร้าง “ความคิดเห็นสาธารณะ” ซึ่งทำให้บุคคลได้มีอิสระในการแสดงออก เป็นเวทีในการแสดงความคิดเห็น โดยการนำเสนอเนื้อหาผ่านสถานะต่าง ๆ โดยไม่มีขอบเขตในเรื่องของเวลาและสถานที่

สอดคล้องกับ ธิดา แยมบุปผา (2550) ได้กล่าวถึงบทบาททางการเมืองของเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมือง (พ.ศ.2549-พ.ศ.2550) ไว้ว่าภาพรวมเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนได้แสดงออกถึงมิติภาคประชาชน ด้านการวิเคราะห์วิจารณ์แนวโน้มของเหตุการณ์ทางการเมืองได้อย่างเด่นชัดที่สุดและด้านกล้าชุกค้ำความไม่ดั่งงามมาตีแผ่น้อยที่สุด ส่วนในบทบาทการเป็นพื้นที่สาธารณะจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่นำเสนอบนเว็บบอร์ดพบว่า มิติด้านพื้นที่สาธารณะที่สะท้อนออกมาสูงสุดคือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และต่ำสุดคือการหาข้อสรุป นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบอีกว่าถึงแม้อินเทอร์เน็ตจะมีข้อดีหลายประการ เช่น รวดเร็ว ลักษณะอันไร้พรมแดน เป็นต้น แต่ก็มีข้อจำกัดในการแพร่กระจายคือ จำกัดเฉพาะในชนชั้นกลาง อีกทั้งการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะกระดานข่าวนั้น ส่วนใหญ่เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเท่านั้น จึงไม่สามารถนำไปสู่ข้อสรุป หรือแนวทางในการแก้ไขหรือหาทางออกของปัญหาการเมืองได้

ประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์

สำหรับประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์มีผู้เชี่ยวชาญในแขนงต่างๆ ได้จัดแบ่งไว้ซึ่งมีความแตกต่างกัน ในที่นี้ข้อสรุป ไว้ 7 ประเภท (ระวี แก้วสุกใส และ ชัยรัตน์ จุสปาโล, 2556) ดังนี้

1. การเขียนบทความ (Webblog) เป็นระบบจัดการเนื้อหา (Content Management System: CMS) รูปแบบหนึ่ง ซึ่งให้พื้นที่ส่วนตัวแก่ผู้ใช้บริการในการเขียนข้อความด้วยวิธีการโพสต์ (post) อย่างอิสระเสรี ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ

1.1 Blog สามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบได้ง่าย ข้อมูลจะสามารถเก็บไว้ได้ตลอดสามารถเก็บไว้ดูเองหรือจะเปิดให้ผู้อื่นเข้ามาดูได้ หรือใช้ในรูปสมาชิกก็ได้ ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ แจกข้อมูลข่าวสารให้กับลูกค้า เช่น ร้านค้าออนไลน์สร้าง Blog เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า โดยมีข้อความเกี่ยวกับคำแนะนำสินค้า

1.2 Microblog มีลักษณะเป็นการโพสต์ข้อความสั้นๆ ไม่เกิน 140 ตัวอักษรและสามารถที่จะส่งข้อความสั้นๆ ไปยังโทรศัพท์มือถือได้โดยไม่ต้องเปิดอินเทอร์เน็ตเข้าไปอ่านเหมือน Blog ทั่วไป ลักษณะก็คือ เป็นข้อความที่จะบอกว่า ตอนนี้คุณทำอะไรอยู่ เช่น Twitter

1.3 Blog ที่เขียนจาก Blogger อิสระ ที่มีความสามารถเขียนเรื่องที่ตนถนัด และมีผู้ติดตามจำนวนมาก ซึ่ง Blog ในรูปแบบหลังนี้ปัจจุบันนักการตลาดนิยมให้ Blogger ได้เข้ามาทดลองใช้สินค้า (Testimonial) แทนการใช้ดารารหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง

2. แหล่งข้อมูลหรือความรู้ (Data / Knowledge) เป็นเว็บที่รวบรวมข้อมูล ความรู้ในเรื่องต่างๆ ในลักษณะเนื้อหาอิสระ อาทิ วิชาการ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สินค้า หรือบริการ โดยมุ่งเน้นให้บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่างๆ เหล่านั้น เช่น Wikipedia ที่เป็นสารานุกรมออนไลน์ให้ความรู้ที่มีหลายภาษา หรือ Google earth เว็บดูแผนที่ได้ทุกมุมโลก ให้ความรู้ทางภูมิศาสตร์ การท่องเที่ยวเดินทาง การจราจร เป็นต้น

3. ประเภทเกมส์ออนไลน์ (Online games) เป็นเว็บที่นิยมมากเพราะเป็นแหล่งรวบรวมเกมส์ไว้มากมายหลายลักษณะ เป็นวิดีโอเกมส์ที่เล่นบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งเกมส์ออนไลน์นี้ ผู้เล่นสามารถที่จะสนทนา เล่น แลกเปลี่ยน items หรืออุปกรณ์ต่างๆภายในกับบุคคลอื่นได้ เช่น เกมส์Audition, Ragnarok, Pangya เป็นต้น การที่ประเภทดังกล่าวได้รับความนิยมสูงนั้นอาจเนื่องมาจากการเล่นเกมส์แบบออนไลน์ทำให้ผู้เล่นสามารถเข้าไปร่วมสนุกกับคนอื่นๆที่อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้โดยไม่จำเป็นต้องเคยเห็นหน้าหรือรู้จักกันมาก่อน ซึ่งแตกต่างจากการเล่นเกมส์ในรูปแบบเดิมที่ผู้เล่นต้องเล่นคนเดียว จึงนับเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กับผู้เล่นในอีกรูปแบบหนึ่ง

4. ประเภทชุมชนออนไลน์ (Community) เป็นเว็บที่เน้นการหาเพื่อนใหม่ และเป็นการสร้างประวัติ (Profile) ของตนเอง โดยการใส่รูปภาพ หรือข้อความที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของเรา (Identity) ให้เพื่อนที่อยู่ในเครือข่ายได้รู้จักเรามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการสื่อสารระหว่างคนที่รู้จักกันในชีวิตจริง ผ่านข้อความที่ใช้ในห้องแชทและการประชุมที่ใช้เสียงวิดีโอข้อความหรือลายเซ็น ที่สำคัญการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทางด้านเทคนิคอาจมีผลมาจากการแพร่กระจายของเครือข่ายทางสังคม และยังมีลักษณะของการแลกเปลี่ยนเรื่องราวหรือถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ ร่วมกัน เช่น Hi5 Facebook My Space และ Line เป็นต้น

5. ประเภทฝากรูปภาพ (Photo management) เว็บที่เน้นฝากเฉพาะรูปภาพ (Photo) โดยไม่เปลืองฮาร์ดดิสก์ส่วน ตัว โดยการ Upload รูปภาพจากกล้องถ่ายรูป หรือโทรศัพท์มือถือไปเก็บไว้บนเว็บ ซึ่งสามารถแชร์ภาพหรือซื้อขายภาพกันได้ เช่น Flickr Photoshop Express และ Photobucke

6. ประเภทสื่อ(Media) เว็บที่ใช้ฝากหรือแบ่งปัน(Sharing) ไฟล์ประเภท Multimediaอย่าง คลิปวิดีโอภาพยนตร์ เพลง เป็นต้น โดยใช้วิธีเดียวกันแบบเว็บฝากภาพ แต่เว็บนี้เน้นเฉพาะไฟล์ที่เป็น Multimedia เช่น YouTube เป็นต้น

7. ประเภทซื้อ-ขาย (Business / commerce) เป็นเว็บที่ทำธุรกิจออนไลน์ที่เน้นการซื้อ-ขายสินค้า หรือบริการต่างๆ

ตปนิย ยางกูร (2545 อ้างถึงใน เอมอร ลิ้มวัฒนา, 2558) กล่าวว่า การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ทำให้สมาชิกหรือผู้ใช้งานเกิดความเสมอภาพในการถกเถียงพูดคุยระหว่างกัน ซึ่งมาจากการประสบการณ์ของแต่ละบุคคลในการตีความหมายจากข้อมูลที่ได้นำเสนอผ่านสื่อ และการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ทำให้พื้นที่ส่วนตัวกลายเป็นพื้นที่สาธารณะ ซึ่งทำให้เกิดการตีความหมายใหม่ตามแนวคิดของ Habermas คือสื่อใหม่ถูกมองทำให้พื้นที่ส่วนบุคคล ถูกขยายพื้นที่ออกเป็นพื้นที่สาธารณะ

ทั้งนี้ Appadurai (1991) กล่าวว่าไว้ว่า โลกออนไลน์ย่อระยะทางของการสื่อสาร โลกออนไลน์มีส่วนสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ข้ามพรมแดนในญี่ปุ่น ซึ่งการที่มีผู้ให้ข้อมูลแวะเวียนมาทักทายบนหน้า Skype ทำให้สื่อมีเดียอย่าง Skype มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงคนไทย นอกจากนี้การรวมตัวของคนไทยในรูปแบบกลุ่มซึ่งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาทิ เว็บเพจของคนไทยในญี่ปุ่นต่างๆทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน การให้ข้อมูลต่างๆ โดยมีสื่อโซเชียลมีเดีย

เช่น Line Instagram และFacebookเป็นช่องทางในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในโลกออนไลน์ (รัตนา โตสกุล, 2558)

เอมอร ลิ้มวัฒนา (2558) กล่าวว่า ข้อที่แตกต่างอย่างมากระหว่างการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ กับการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์นั้นเป็นเพราะว่าการสื่อสารดังกล่าวเป็นการสื่อสารทางเดียว แต่การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์เป็นการสื่อสารแบบสองทาง จึงทำให้ผู้ที่เข้ามาใช้งานนั้นได้มีการพูดคุยโต้ตอบกันได้มากกว่าการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน

ฐาปนี เสวภางค์วรกุล และสุรพงษ์ ยิ้มละมัย (2552) ได้อธิบายเกี่ยวกับการสร้างพื้นที่ทางสังคมและการต่อรองตัวตนคนมลายูมุสลิมภายใต้พหุวัฒนธรรมไว้อย่างน่าใจว่า พื้นที่ส่วนตัว พื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ทางความคิด ที่เปรียบเสมือนเป็นพื้นที่ทางสังคมของมลายูมุสลิมท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลหรือกลุ่มคนปฏิบัติการผ่านกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันที่มีวิถีชีวิตสอดคล้องควบคู่กับกิจกรรมและหลักคำสอนของศาสนา ทั้งนี้การเติบโตของสังคมเมืองทำให้มลายูมุสลิมสร้างพื้นที่ใหม่ทางสังคมขึ้นมา โดยพื้นที่ในที่นี้หมายถึงรวมถึงพื้นที่ส่วนตัว พื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ทางความคิดด้วย สำหรับพื้นที่ทางความคิดคือพื้นที่ที่มองไม่เห็น เกิดจากการประดิษฐ์กรรมของสื่อที่เริ่มเข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่เสมือนจริงซึ่งตั้งอยู่บนหลักของความเชื่อและความศรัทธา และเรื่องราวต่าง ๆ ที่มนุษย์กระทำหรือแสดงออกล้วนเป็นพื้นที่ทางสังคมทั้งสิ้น

พื้นที่สาธารณะทางศาสนาและประเพณี

ในช่วงที่สองสามทศวรรษที่ผ่านมา ปรากฏการณ์การอพยพย้ายถิ่นข้ามพรมแดนที่เกิดขึ้นในทั่วทุกภูมิภาคของโลก ทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ของคนอพยพย้ายถิ่น ซึ่งประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมใหม่ของคนอพยพย้ายถิ่น ซึ่งประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่เคลื่อนออกไปจากพรมแดนนี้เอง Appadurai (1996, อ้างถึงใน อัมพร จิรัฐติกร 2558, น. 58-59) ได้เสนอว่า

การอพยพข้ามแดนโยกย้ายของแรงงานข้ามชาติและสื่อที่ได้เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนดังกล่าวทำให้เกิดเป็น “พื้นที่สาธารณะของคนพลัดถิ่น” ผสมร่วมกับพื้นที่สาธารณะของเจ้าของบ้าน ทั้งนี้ อัมพร จิรัฐติกร (2558) กล่าวว่า การเกิดขึ้นของงานประเพณีทางศาสนาของชาวไทยใหญ่เป็นตัวอย่างหนึ่งในการทำให้เกิดพื้นที่สาธารณะของคนพลัดถิ่น โดยพื้นที่สาธารณะจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. ต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้นได้
2. พื้นที่สาธารณะจะกระตุ้นชีวิตสาธารณะของแรงงานอพยพ ตลอดจนจนเป็นพื้นที่ของการพบปะสังสรรค์ของแรงงานต่างถิ่น

การจัดงานประเพณีทางศาสนาของชาวไทยใหญ่ที่วัดป่าเป้าและวัดกุเต่า ทำให้เห็นบทบาทสำคัญของวัดในการเป็นพื้นที่สาธารณะ อีกทั้งยังทำให้เห็นความสำคัญของวัดในการทำหน้าที่สืบทอดประเพณีและปลูกฝังสำนึกในความเป็นชาติพันธุ์ ร่วมกันการสร้าง ความทรงจำ (อัมพร จิรัฐติกร. 2558)

อัมพร จิรัฐติกร (2558) ได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า สถานีวิทยุกระจายเสียง ภาคภาษาไทยใหญ่ ทำให้เกิดเป็นการมีส่วนร่วมในการสร้างพื้นที่สาธารณะให้แก่แรงงานอพยพในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องด้วย สถานีวิทยุเป็นสื่อกลาง ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับชีวิตแรงงานต่างถิ่น โดยสถานีวิทยุมีส่วน ในการสร้างพื้นที่สาธารณะที่นอกเหนือไปจากพื้นที่ออกอากาศเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งการเกิดขึ้นของ พื้นที่สาธารณะข้ามชาติ ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของผู้คน สื่อ และอุดมการณ์ทางความคิดอีกทั้งยังเปิด โอกาสให้บุคคลที่มีใจพลเมืองในประเทศของตนได้ข้ามพรมแดนเข้ามาทำงานทำด้วย จึงทำให้ความเป็น สาธารณะตามความหมายของพื้นที่สาธารณะได้เป็นการเปิดพื้นที่ที่เปิดกว้างให้คนหลากหลายกลุ่มเข้า มาร่วมใช้ จนกระทั่งก่อให้เกิดเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมและสร้างนิยามความหมายให้กับพื้นที่ดังกล่าว

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าพื้นที่สาธารณะพื้นที่สื่อออนไลน์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ การเป็นเครื่องมือในการทำให้คนในพื้นที่ทางกายภาพและคนในพื้นที่ไซเบอร์ได้เข้ามามีส่วนร่วมใน การแสดงความเห็น เข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและสร้างสานสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงจน ทำให้เกิดเป็นเครือข่ายทางสังคมและอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์

แนวคิดสันติสุข

การพูดคุยเกี่ยวกับสันติสุขในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดำเนินมาตั้งแต่ก่อนปีพ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบัน ก็มีการพูดคุยเพื่อหาทางออกร่วมกัน ทั้งนี้มีบุคคลสำคัญและนักวิชาการหลายท่านได้ ร่วมแสดงความคิดเห็นถึงแนวทางการแก้ปัญหาและสร้างสันติสุขในพื้นที่ชายแดนใต้ไว้หลากหลาย ทัศนคติ ซึ่งขอสรุปไว้โดยสังเขป ดังนี้

ครองชัย หัตถา (2558) ได้กล่าวถึงการสร้างสันติสุขผ่านการจัดการเสวนาภายใต้หัวข้อ “ชายแดนใต้ในสายตา: ความรุนแรง ความหวัง และสันติสุข” ที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ว่า ทุกคนต้องร่วมกันแก้ปัญหาอย่างจริงจังและจริงจังในทุก ๆ เรื่อง ตั้งแต่ การสร้างความเข้าใจทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นลำดับ คุยกับคนในพื้นที่โดยตรง เคารพในสิทธิ ไม่มี ความอคติ เคารพในความเป็นธรรม และจะต้องเคารพในประวัติศาสตร์ที่เป็นมาแต่อดีตอย่างถูกต้อง เข้าใจถ่องแท้

จิตต์ปภัสสร บัทรประโคน (2553) ได้อธิบายถึงแนวทางการสร้างสันติสุขผ่านเนื้อหาใน หนังสือ “ฝนกลางไฟ: พลังชีวิต พลังใจ ห้าสิบเสียงจากผู้หญิงชายแดนใต้” ที่ได้สัมภาษณ์ผู้หญิงจาก จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 50 คน ไว้ว่า จากคำบอกเล่าสถานการณ์ ปัญหาความขัดแย้ง ความรุนแรง ที่เกิดขึ้นผ่านการบอกเล่าจากบุคคลซึ่งเป็นคนในพื้นที่ ซึ่งได้อธิบายสภาพปัญหาที่จากมุมมองความนึกคิด ของแต่ละคนล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการบรรลุสันติภาพและความสงบสุขในอนาคต เนื่องด้วยช่วยให้ทราบ ถึงแนวทางตลอดจนวิธีการแก้ไขสถานการณ์ในพื้นที่ที่สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด สอดคล้องกับ ความเป็นจริงของสถานการณ์

อย่างไรก็ตาม การก่อความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้นั้นขึ้นอยู่กับประเภทของเหตุการณ์ และ เงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และศาสนา ด้วยวิธีการลอบสังหาร การวางเพลิง และการวางระเบิด โดยก่อเหตุทั้งภายในประเทศหรือต่างประเทศ เพื่อนำไปสู่ความรุนแรงและให้เป็นข่าวขึ้นมา (บุญเอื้อ บุญฤทธิ์, 2556)

เว็บไซต์นักข่าวพลเมืองของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ได้รายงานกิจกรรม “วันสื่อสันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี ครั้งที่ 2” สันติ (ที่มองเห็น) ภาพ ภายใต้ประเด็นสันติภาพที่ว่าทุกคนสามารถสื่อสารเรื่องราวในพื้นที่ได้ ซึ่งสามารถสรุปการพูดคุยจากตัวแทนองค์กรภาคประชาสังคม ประชาชน นักศึกษา นักวิชาการ และตัวแทนจากต่างประเทศเข้าร่วมกว่า 800 คน ได้ดังนี้

- 1.) ตัวแทนจากภาครัฐเน้นการพูดคุย การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เน้นการมีส่วนร่วม
- 2.) เครือข่ายภาคประชาสังคมในพื้นที่ต่อกระบวนการสันติภาพ กล่าวว่าสื่อควรเปิดพื้นที่ให้ผู้หญิงได้มีโอกาสสื่อสาร และมีโอกาสเสนอสิ่งที่ถูกต้อง รวมทั้งรัฐบาลและขบวนการฯ ควรเปิดโอกาสภาคประชาชนร่วมโต๊ะพูดคุย เพื่อเปิดพื้นที่ความปลอดภัยในการเกิดสันติภาพ เน้นความปลอดภัยของเด็กและทุกคน รวมทั้งคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ไม่เลือกปฏิบัติตามศาสนา 3.) มุฮัมมัดอายูบ ปาทาน บรรณาธิการอาวุโสจากศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ กล่าวว่า สื่อต้องกล้าที่จะคิดต่างและสร้างทางเลือกที่ไม่ใช่ความรุนแรง เพื่อให้สาธารณะได้รับรู้ถึงเสียงของคนในพื้นที่ อีกทั้งควรแสวงหาทางเลือกที่ใช้ประโยชน์จากการสื่อสารมาช่วยแก้ไขปัญหโดยสร้างสันติภาพเพื่อให้เกิดสันติสุข 4.) ผศ.ดร.กฤษมา ภูใหญ่ คณะวิทยาการสื่อสาร มอ.ปัตตานี กล่าวว่า สื่อทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารสู่ประชาชน ประชาชนจึงควรสะท้อนความจริงด้วย และเมื่อประชาชนสะท้อนความเห็นไปยังสื่อแล้ว สื่อควรปรับกระบวนการสื่อสารใหม่ เพื่อที่จะได้ให้สาธารณะมองเห็นภาพดี ๆ แทนที่ภาพความรุนแรง (“สันติ” (ที่มองเห็น)ภาพ” วันสื่อสันติภาพชายแดนใต้ 2558. 2558)

ประเวศ วะสี (2548) กล่าวถึงการพัฒนาสันติสุขแบบบูรณาการในบทความเรื่อง เวทีนโยบายสาธารณะเรื่อง การเสริมสร้างสันติสุขใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า การสร้างสันติสุขท่ามกลางสังคมแบบพหุวัฒนธรรมต้องยึดตามหลักของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ การเข้าใจ การเข้าถึง และการพัฒนา ซึ่งแรกเริ่มของการสร้างสันติสุขในชุมชนนั้นต้องทำเริ่มจากให้ชุมชนนั้นมีความเข้มแข็ง ทั้งนี้การสร้างทุนทางสังคม อาทิ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้เรื่องศาสนา จะทำให้เศรษฐกิจภายในชุมชนเกิดการพัฒนารวมทั้งทุนจากการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ได้รับการปรับเปลี่ยนที่ดีขึ้น และการสร้างสันติสุขที่สำคัญจำเป็นต้องมีการ “สร้างพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้” โดยจะต้องมีการขับเคลื่อนเครือข่ายที่เข้มแข็ง อาจเริ่มต้นจากเครือข่ายเล็ก ๆ และค่อย ๆ ขยายไปเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ชาวยุ้ย ชัยสุขโกศล (2554) ได้เขียนเรียบเรียงข้อมูลการสานเสวนาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มผู้หญิง กลุ่มผู้นำศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่มีทั้งคนทำงานจากส่วนกลางและคนในพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มข้าราชการฝ่ายพลเรือนและฝ่ายความมั่นคง กลุ่มนักวิชาการและปัญญาชน และกลุ่มสื่อสารมวลชน ได้มาร่วมกันบอกเล่าผ่านโครงการภาพอนาคตใน

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสามารถสรุปเนื้อหาโดยสังเขปได้ว่า ปัญหาชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาเรื้อรัง และมีมานานแล้ว ทั้งนี้มีการแก้ปัญหาจากภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาสังคม ก็จะพบว่ายังไม่สามารถปลดล็อกปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งวิธีการแก้ต้องดำเนินการด้วยวิธีที่แตกต่างจากที่เคยทำ กล่าวคือ โดยปกติแล้วพอเกิดเหตุการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น ทุกภาคส่วนก็จะพยายามแก้ไข ปัญหาเหล่านี้ ซึ่งเป็นการแก้ในที่สว่างและมีเสียงอึกทิกครึกโครม เพราะฉะนั้นต้องปฏิบัติการแก้ปัญหา ด้วยวิธีที่แตกต่างจากเดิม นั่นคือ “การอยู่ในที่มืดและที่เงียบๆ” อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงผลกระทบจาก สถานการณ์ในพื้นที่ซึ่งนับเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด กล่าวคือ ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นในพื้นที่ความ ไว้นี้เชื่อใจและความสัมพันธ์ที่ตึงตังเดิมของชุมชนและผู้คนในพื้นที่เริ่มขาดหายไป เพราะฉะนั้นสิ่ง สำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคือซบซนและเป็นพลวัตรเช่นนี้ จะต้องเริ่มสร้างความไว้วางใจและถักทอ ความสัมพันธ์ที่ตึงตังเหล่านั้นให้พื้นที่กลับคืนมา นอกจากนี้ภาคประชาสังคมในพื้นที่หลักสามารถ ดำเนินการเป็นแรงเสริมให้เกิดสันติภาพโดยอาจตั้ง “สภาฝ่ายประชาชน” อันเป็นเวทีกลางสำหรับให้ผู้คน หลากหลายกลุ่มจากในพื้นที่เป็นหลัก สามารถร่วมกันแสดงความคิดเห็นและมีส่วนในการชี้แนะทิศทางเชิง นโยบายของแต่ละฝ่ายได้ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีสื่อมวลชนที่มีเสรีภาพในการนำเสนอข่าว รายงานข่าวอย่างมี คุณภาพ เพื่อให้การเข้าถึงและรายงานความจริงอันเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับ ทุกฝ่ายได้

ราณี หัสสรังสี จิตต์ปักษสร บัทรประโคน และเอกรินทร์ ต่วนศิริ (2552) คณะทำงาน วาระทางสังคมของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้อธิบายถึงการแก้ปัญหาในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า สิ่งต่างๆฝ่ายหรือกลุ่มที่พยายามจะเข้ามาแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้นั้นต้อง ตระหนักและให้ความสำคัญคือเรื่อง “ความเป็นมนุษย์” เนื่องด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็น ส่วนหนึ่งทำให้นักชนมีพฤติกรรมในการแสดงออกไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตาม หากจะแก้ปัญหา ความรุนแรง และสร้างสันติภาพในระดับสังคม รวมถึงต้องให้ความสนใจกับความรุนแรงในระดับต่าง ๆ มากกว่า ความรุนแรงทางตรงที่มีตัวบุคคลเป็นผู้กระทำ และที่สำคัญยิ่งคือกระบวนการสันติภาพต้องเริ่มต้นที่ ภาคประชาสังคม

สอดคล้องกับศรีสมภาพ จิตรภิมย์ศรี (2558) กล่าวว่า กระบวนการพูดคุยสันติสุขที่ผ่านมา ได้แสดงให้เห็นเห็นถึงทิศทางความพยายามร่วมกัน เช่น การร้องขอในประเด็นที่ 11 ทั้งสองฝ่ายสามารถ หาจุดร่วมกันได้รวมถึงการร้องขอให้หยุดความรุนแรงรายวัน ความรุนแรงต่อเป้าหมาย อ่อนแอ และหยุด ระเบิดรุนแรงกลางเมืองซึ่งเป็นบทพิสูจน์ว่ากระบวนการสันติสุขเริ่มปรากฏบนเวทีพูดคุย

ขณะที่เวทีการพูดคุยเรื่อง “วันสื่อสันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี ครั้งที่ 2 สันติ (ที่มองเห็น) ภาพ” ในวาระครบรอบ 2 ปีการริเริ่มกระบวนการพูดคุยสันติภาพ เวทีวาระสันติภาพจากพื้นที่ซึ่งจัดโดย ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ ขณะเดียวกันก็ยังมีเวทีให้เครือข่ายสื่อแสดงวิสัยทัศน์ในการสร้าง กระบวนการสื่อสารและพลังการสื่อสารรูปแบบใหม่ เพื่อเชื่อมโยงและสะท้อนเสียงจากประชาชนรากหญ้า ให้ผู้กำหนดทิศทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งทุกกลุ่มทุกฝ่าย ซึ่งจัดโดยศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ สถานีวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD) ร่วมกับเครือข่ายองค์กร

ภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีทั้งฝ่ายตัวแทนจากภาครัฐ และกลุ่มผู้เห็นต่าง พบว่าการจัดเสวนาพูดคุยเช่นนี้เป็นการสื่อสารทางตรงได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มาก อีกทั้งการเคารพกัน และกันโดยยอมรับในความเป็นพหุวัฒนธรรมจะทำให้ลดความเกลียดชังและทำให้เกิดสันติภาพ ดังนั้น สันติภาพจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของกระบวนการพัฒนาทั้งหมดของสังคม (เลขา เกลี้ยงเกลา. 2558)

ราณี หัสสรังสี (2550 อ้างถึงใน ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ 2550) ซึ่งเป็นหนึ่งใน คณะทำงานวาระทางสังคมของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้อธิบายถึงแนวทางการสันติสุขในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้อย่างน่าสนใจว่า การเป็นคนนอกพื้นที่นั้นสามารถช่วย แก้ปัญหาได้ เนื่องจากตอนนี้หลาย ๆ คนเริ่มคิดว่าปัญหาภาคใต้เป็นปัญหาของตนเองแล้ว ซึ่งคนนอก ชุมชนจะต้องสร้างกระบวนการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกับคนในชุมชนเพื่อให้เกิดความหลากหลายและ ครอบคลุม นอกจากนี้การที่ประชาชนกับประชาชนได้สร้างกิจกรรมร่วมกันในชุมชนนั้นได้ให้เกิดเป็น พื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เนื่องด้วยเป็นวิธีที่ทำให้คนในชุมชนรู้จักกันมากขึ้น อันเป็นส่วน สำคัญในการลดทอนอคติในใจของแต่ละบุคคลลง

นอกจากนี้ยังได้เห็นตัวอย่างในการสร้างสันติสุขซึ่งเกิดจากสื่อต่างชาติได้นำเสนอเรื่องราว ของการจัดการแข่งขันฟุตบอลเอไอเอส ลีกภูมิภาค ดิวิชั่น 2 ที่มีทางรัฐบาลมาร่วมพูดคุยรับฟังปัญหา อาจกล่าวได้ว่าฟุตบอลอาชีพได้มีส่วนในการทำให้เกิดสันติสุขในพื้นที่ชายแดนใต้ (สื่อต่างชาติชื่นชมลีก ภูมิภาคไทยช่วยสร้างสันติสุข. 2558)

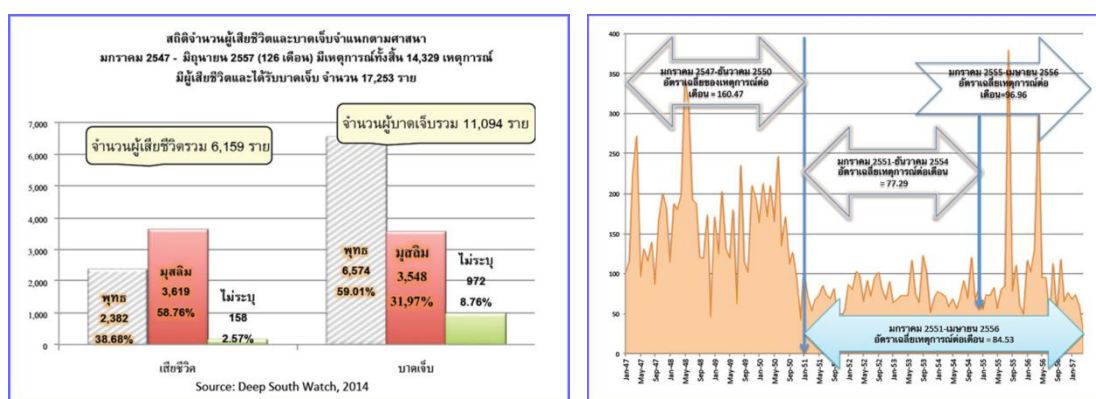
พระทศพล เขมาภิรโต (2558) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการสร้างสันติสุขในสังคมไว้ว่า สิ่งสำคัญมีอยู่ 5 ประการ ได้แก่ การศึกษา ศาสนา การเมือง กระบวนการยุติธรรม และสื่อทางสังคม ซึ่ง องค์ประกอบ ในการทำให้เกิดลักษณะของดุลยภาพ คือคนเป็นผู้สร้างสังคม สังคมเป็นผู้สร้างรัฐ และรัฐ กลับมาสร้างคนและสังคม ต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ ในลักษณะของการเคลื่อนไหวอย่างไม่หยุดยั้ง เป็นการ สร้างสันติสุข และสันติภาพในลักษณะของการเคลื่อนไหว ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นความสมดุลของทุก ๆ ส่วน เป็นสันติสุขที่มีความสอดคล้องและผสมผสานกลมกลืนกับธรรมชาติอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินของ คนในพื้นที่ ซึ่งอำเภอสายบุรีก็เป็นหนึ่งในอำเภอที่เคยเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบอยู่บ่อยครั้งเช่นกัน

สถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นตั้งแต่พ.ศ. 2545 แต่สภาพ เหตุการณ์เริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นและเริ่มปรากฏให้เห็นเด่นชัดนั้นคือภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ ปล้นปืนในค่ายทหารด้วยฝีมือกองกำลังที่มีการวางแผนจัดการรัดกุมอย่างดีเมื่อพ.ศ. 2547 และตั้งแต่นั้น เป็นต้นมาเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายพื้นที่ปัญหา ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้มีลักษณะไม่แน่นอนและมีความผันผวน จากสถิติเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

หลังปีพ.ศ. 2550 จำนวนเหตุการณ์ลดลง แต่อัตราผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเพิ่มสูงขึ้น เป็นเหตุให้จำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตในพื้นที่ซึ่งมีจำนวนคงที่ ลักษณะความรุนแรงดังกล่าวทำให้ทราบว่าแม้จำนวนความถี่ของเหตุการณ์จะแตกต่างกันไปมากในแต่ละเดือน แต่หลังจากช่วงปลายปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นมา จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บกลับเพิ่มสูงขึ้น ก่อให้เกิดเป็นความขัดแย้งแบบมีพลวัตรที่มีลักษณะอ่อนไหว สับสนและซับซ้อน ซึ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงเหล่านี้แตกต่างกัน จนกระทั่งปี 2556 เริ่มปรากฏพลวัตรของการ “เปิดพื้นที่” เพื่อเจรจาสันติภาพพูดคุยในประเด็นทางออกของความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยมีหน่วยงานของรัฐบาลและองค์กรภาคประชาสังคมที่อยู่ในและนอกชายแดนใต้เป็นกำลังขับเคลื่อนให้เกิดการริเริ่มและเดินหน้ากระบวนการสันติภาพได้อย่างสันติ และเป็นการเปิดพื้นที่ทำให้พื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนขยายเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้เกิดการจัดตั้งและขยายตัวขององค์กรภาคประชาสังคมในชายแดนใต้

ภาพที่ 1 แสดงสถิติเกี่ยวกับความรุนแรงในชายแดนใต้ในช่วง 10 ปี
ตั้งแต่ มกราคม 2547 ถึง มิถุนายน 2557

ที่มา: ความจริงที่คุณไม่อาจฟัง: ความขัดแย้งรุนแรงในชายแดนใต้/ปาตานีกับทศวรรษของความเป็นจริง
ที่สับสนกดดันและการหาทางออกอันไม่แน่นอน, 2557

ทั้งนี้จากสถิติความรุนแรงในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เรียบเรียงโดยศูนย์เฝ้าระวัง
จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Deep South watch) ในปี 2557 ซึ่งเป็นปีที่มีจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรง
มากที่สุดในรอบ 11 ปี พบว่า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เป็น 1 ใน 10 อำเภอที่มี
จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงมากที่สุด โดยมีทั้งหมด 40 เหตุการณ์ มีผู้เสียชีวิต 23 คน บาดเจ็บ 38 คน
ซึ่งมีทั้งเหตุการณ์กราดยิงเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน ตลอดจนการจุดฉนวนระเบิดแสวงเครื่องประกอบใน
รถยนต์ เป็นต้น (รองโฆษก กอ.รมน.ภาค ๔ สน. แฉลงเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ อำเภอสายบุรี
จังหวัดปัตตานี, 2555)

ภาพที่ 2 อำเภอที่มีเหตุการณ์มากที่สุดในรอบ ปี. 2557

ที่มา: สรุปลสถิติเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประจำปี 2557:

ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้

1. ผู้เคราะห์ร้าย: ชุมชน สตรีหม้ายและเด็กกำพร้า

ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อชุมชนโดยตรง ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ลดความไว้วางใจระหว่างกันของคนในชุมชน หญิงหม้ายและเด็กกำพร้ามีจำนวนมากขึ้น เมตตา กุณิง (2558 อ้างถึงใน ปัทมาวดี โพชนุกูล, 2557) ชี้ว่าผู้หญิงต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครอบครัว ทำงานเพื่อเลี้ยงดูลูกหรือสามีพิการ ระบบเศรษฐกิจครอบครัวและคุณภาพชีวิตเปลี่ยนแปลง ลูกต้องออกจากโรงเรียน ดำเนินชีวิตด้วยความหวาดกลัว ความหวาดระแวง ขาดความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน

2. การอพยพย้ายถิ่นของผู้คนในพื้นที่

ตั้งแต่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกหวาดหวั่นและหวาดกลัวเป็นอย่างมาก เกิดการอพยพย้ายถิ่นของข้าราชการและชาวบ้านในพื้นที่ มีการขายบ้านและพื้นที่ทำกินเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ (ประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ และมุฮัมมัดอายุบ ปาทาน, 2555)

จากข้อมูลสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ดังกล่าวทำให้ทราบว่าผลกระทบจากสถานการณ์ในพื้นที่ชายแดนใต้และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี ได้ส่งผลกระทบต่อจิตใจและการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่อย่างยิ่ง ซึ่งคนในพื้นที่เกิดความรู้สึกหวาดกลัวหวาดระแวงในกันละกัน ทำให้การดำเนินชีวิตขาดความมีชีวิตชีวาเพิ่มมากขึ้น

แนวคิดอัตลักษณ์

ความหมายและความสำคัญของอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ คือ เรื่องที่เกี่ยวกับความเข้าใจและการรับรู้ที่เราเป็นคนใคร และคนอื่นเป็นใคร โดยมีกระบวนการทางสังคมในการสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของความสัมพันธ์ทางสังคม ที่มีต่อคนหรือกลุ่มอื่นๆด้วย ซึ่งอัตลักษณ์มีทั้งที่เป็นระดับปัจเจกและอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม

ถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเหมือนกันของสมาชิกในกลุ่มโดยมีความแตกต่างของกลุ่มอื่นเป็นแนวทางในการกำหนดอัตลักษณ์ของกลุ่มตนเองด้วย (ภูมิจิต เรื่องเดช. 2551)

McCall (1987 อ้างถึงใน ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน และพนมพร จันทรปัญญา. 2558) ได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์ไว้ว่า เป็นลักษณะอย่างไรอย่างหนึ่ง หรือชนชาติใดชนชาติหนึ่งที่ทำให้บุคคลนั้นรู้ว่าตนเองแตกต่างจากคนอื่น และทำให้คนอื่นรู้จักว่าเป็นใคร อัตลักษณ์ของตนเองจึงมีความสำคัญเพราะเป็นเครื่องรักษาความตัวตนของตนเองอย่างแท้จริง

แนวความคิดเรื่องอัตลักษณ์มีจุดเริ่มต้นและพัฒนาขึ้นมาจากสำนักปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) โดยกรอบทฤษฎีของ จอร์จ เฮอร์เบิร์ต มีด (George Herbert Mead) กล่าวว่าอัตลักษณ์เป็นพัฒนาการที่เกิดจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์โดยใช้การสื่อสารและภาษาผ่าน “ตัวตน” ซึ่งยืดขยายได้ตามขอบเขตของความสัมพันธ์ที่ตัวเรามีต่อสิ่งอื่น และขอบเขตความสัมพันธ์นั้นก็มิได้หยุดนิ่งตายตัว ทั้งนี้ตัวตนเกิดจากอิทธิพล 2 ทาง คือ อิทธิพลของตนเองซึ่งเรียกว่า “I” และอิทธิพลจากสังคมที่เรียกว่า “Me” เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมหรือตัวตนในความคิดของผู้อื่น ทั้งนี้อัตลักษณ์มีทั้งที่เป็นปัจเจกและอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม ในระดับปัจเจกบุคคลก็อาจมีได้หลายอัตลักษณ์ ในขณะที่อัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มถูกสร้างขึ้นพื้นฐานของความเหมือนกันของสมาชิกในกลุ่ม อาทิ อาชีพ ภาษา ศาสนา เป็นต้น ซึ่งพื้นฐานของความเหมือนกันดังกล่าวนี้จะเป็นตัวกำหนดความเป็นอัตลักษณ์ (ดารารพร ศรีม่วง. 2556)

อย่างไรก็ดี สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการก่อให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ คือ เรื่องเล่า ซึ่ง ศรีณีย์ มหาสุภาพ (2551, น.166-170 อ้างถึงใน ดารารพร ศรีม่วง 2556) ได้อธิบายเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์เกย์ในงานเขียนแนวอัตชีวประวัติเกย์ร่วมสมัยที่เขียนโดยนักเขียนที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ คือ อเมริกา คิวบา และเม็กซิโก จำนวน 3 เรื่องได้แก่ 1. Becoming a man: a half-life story ของ พอล โมเน็ต 2. Butterfly boy: the Chicana miraposa ของ ริโกเบร์โต กอนซาเลส และ 3. Before night falls ของ เรย์นัลโด อาเรนัส และอัตชีวประวัติเกย์ทั้ง 3 เล่มดังกล่าวทำให้พบว่า เรื่องเล่ามีบทบาทสำคัญในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์เกย์ ตามแนวคิดการเปิดเผยตัวตนผ่านพื้นที่ของภาษา (Performativity) เรื่องเล่าเป็นปัจจัยในการประกอบสร้างตัวตนอันหลากหลายของเกย์ ทั้งนี้ความหลากหลายของอัตลักษณ์เกย์ขึ้นอยู่กับความแตกต่างทางพื้นที่และวัฒนธรรมของเกย์แต่ละคน นอกจากนี้การเล่าเรื่องพัฒนาการในช่วงชีวิตเกย์เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่วัยเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ และการเปิดเผยตัวตนในฐานะเกย์ต่อสังคมรวมถึงชีวิตหลังจากเปิดเผยตัวตน

Nash (1985, น.416 อ้างถึงใน พิเศษณ์ คุณวโรตม์ 2545) อธิบายไว้ว่า อัตลักษณ์เป็นความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตัวตนและแสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรม โดยเกิดขึ้นจากการขัดเกลาอัตตะหรือ การที่บุคคลทำความเข้าใจโลกทางสังคมที่เขาดำรงอยู่และการขัดเกลาทางสังคม โดยแนวคิดอัตลักษณ์ เป็นการขยายความคิดที่ว่า อัตตะ เป็นผลผลิตทางสังคมและเป็นตัวจัดระเบียบพฤติกรรมภายใต้สังคมต่างๆที่มีการแบ่งแยกแตกต่างในระดับสูง อัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลายจะถูกกลดหลั่นกันไป

ตามลำดับความสำคัญของอัตลักษณ์ต่าง ๆ โดยอัตลักษณ์ที่บุคคลครอบครองอยู่จะเป็นตัวกำหนดการเลือกบทบาทของเขาด้วย

ขณะที่ Jenkins (2004, น.6 อ้างถึงใน ศิขรา ศิริสาร 2556) กล่าวว่า อัตลักษณ์มีลักษณะความเป็นพลวัตรอยู่ตลอดเวลา และมีความเกี่ยวข้องกันกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ตลอดจนการเปรียบเทียบเหมือนหรือความต่างระหว่างปัจเจกบุคคลและกลุ่ม

ทั้งนี้ศิขรา ศิริสาร (2556) ได้กล่าวเกี่ยวกับอัตลักษณ์ไว้ว่า อัตลักษณ์มี 2 ระดับ คือ อัตลักษณ์บุคคล และ อัตลักษณ์ทางสังคม ซึ่งอัตลักษณ์บุคคล คือ การที่ปัจเจกบุคคลสามารถเลือกอัตลักษณ์ของตนเองได้อย่างอิสระ และเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากอัตลักษณ์ทางสังคมที่เกิดจากการที่ปัจเจกบุคคลมองความสัมพันธ์ของตัวเองกับกลุ่มแล้วนิยามความหมายของความสัมพันธ์นั้นขึ้นมา และอัตลักษณ์ภายในตัวบุคคลสามารถสั่นไหว เคลื่อนย้ายไปมาได้ตามบริบทของสังคมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งอัตลักษณ์บนโลกออนไลน์หรือไซเบอร์สเปซก็มีความสั่นไหวเช่นเดียวกัน เนื่องด้วยในพื้นที่ดังกล่าวผู้ใช้สามารถพูดคุยติดต่อสื่อสารหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้ กล่าวได้ว่าเป็นสังคมเสมือนจริงในรูปแบบใหม่ โดยโครงสร้างอัตลักษณ์มีอิทธิพลต่อผู้ใช้งานในสังคมออนไลน์ด้วย และการรวมกลุ่มกันทางความคิดหรือสื่อสารตรงนี้มีทั้งตัวสื่อและผู้ใช้สื่อก็มีข้อได้เปรียบแตกต่างกันไปจากสื่อประเภทอื่น จึงส่งผลให้ปัจเจกบุคคลต้องปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ส่วนตนและอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มตามไปด้วยตามสภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ในขณะที่รัตนา โตสกุล (2558) ได้กล่าวถึงกระบวนการสร้างวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ข้ามพรมแดนของกลุ่มชาวไทยที่เกิดและเติบโตในประเทศไทยก่อนอพยพเข้ามาพำนักอาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่นไว้อย่างน่าสนใจว่า การข้ามพรมแดนของกลุ่มชาวไทยมีลักษณะที่ผสมผสานระหว่างความเป็นท้องถิ่นกับวัฒนธรรมเดิม อาทิ ความเชื่อทางศาสนา และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากระบบเครือญาติและเพื่อนที่มีมาแต่เดิมเป็นฐานในการอธิบายตัวตน รวมถึงสร้างวัฒนธรรมในบริบทข้ามแดนและเชื่อมโยงกับบ้านเกิด ประสบการณ์ในโลกกว้างและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมผ่านโลกออนไลน์ ซึ่งทำให้เกิดเป็นกระบวนการสร้างวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เป็นจินตนาการข้ามพรมแดน อีกทั้งมีผลต่ออัตลักษณ์ที่ไม่ได้ยึดโยงอยู่ที่ใดพื้นที่หนึ่ง ภายใต้กรอบแนวคิดบาป-บุญกรรม ชาตินี้และชาติหน้าตามหลักพระพุทธศาสนาในการสร้างอัตลักษณ์หรือตัวตนเชื่อมโยงชีวิตตนเองในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

ฉลาดชาย รมินานนท์ (2542, น.6-7 อ้างถึงใน ศิขรา ศิริสาร 2556) กล่าวว่า อัตลักษณ์ คือ สิ่งที่ทำให้เรารู้สึกว่าเป็นเราหรือพวกเรา แตกต่างจากเขา พวกเขา หรือคนอื่น อัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียวแต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบขึ้นเป็นตัวเรา พวกเรา อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม (social construct) อัตลักษณ์จึงจำเป็นต้องมีการสร้างความเหมือนระหว่าง“พวกเรา” และ ความแตกต่างกับ “พวกเขา” หรือ “คนอื่น” หรือ “กระบวนการสร้างอัตลักษณ์” เกิดขึ้นควบคู่กันไป

เช่นเดียวกันกับ อภิญา เพ็ญฟูสกุล (2546, น.7 อ้างถึงใน ศิขรา ศิริสาร 2556) กล่าวว่า อัตลักษณ์ถูกผลิตในบริบทของสังคมที่เชื่อมโยงความคิดของปัจเจกบุคคลและโลกทางสังคม โดยกระทำผ่านการสร้างสัญลักษณ์ (symbolizing) ได้แก่ ภาษา ท่าทาง ภาพลักษณ์ และวัตถุต่างๆ ที่เป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่ชี้แทน (stand for) หรือแสดงถึง (signify) สิ่งอื่น ทั้งตัวเราเองและสภาพแวดล้อม

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยนำแนวคิดอัตลักษณ์มาใช้ในการวิเคราะห์การนิยามความหมายเฉพาะของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ที่ทำให้กลุ่มมีความโดดเด่นหรือมีอัตลักษณ์เฉพาะแตกต่างจากกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มอื่นๆ และอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายจะมีกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลภายใต้การสร้างความสัมพันธ์แบบใหม่ และอัตลักษณ์ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจนทำให้คนในพื้นที่หรือคนนอกพื้นที่สามารถจดจำหรือนึกถึงได้ว่า กลุ่มนี้คือ กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวคิด Jenkins (2004) มาวิเคราะห์การนิยามความหมายอัตลักษณ์ กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ อย่างไร รวมถึงวิเคราะห์ประเด็นของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของปัจเจกบุคคลและกลุ่ม ร่วมกับการวิเคราะห์แนวคิดเครือข่ายทางสังคมของ Boissevain (1974) มาอธิบายถึงการรวมกลุ่ม และการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมให้เกิดสันติสุขในพื้นที่ ร่วมกับการใช้แนวคิดพื้นที่สาธารณะพื้นที่สื่อออนไลน์ของ Habermas (1989) นำไปใช้วิเคราะห์การมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER เพื่อให้ทราบถึงคำตอบของปรากฏการณ์ด้านการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของผู้คนบนพื้นที่เสมือน และแนวคิดเรื่องบ้าน (Homeland) มาอธิบายปรากฏการณ์ที่ถูกซ่อนทับจากสถานการณ์ความไม่สงบในสายบุรีแล้วทำให้กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ต้องลุกขึ้นมารวมกลุ่ม ทำกิจกรรมในพื้นที่ และการนำแนวคิดการสร้างสันติสุขของราณี หัสสรังสี (2550) มาวิเคราะห์เรื่องการจัดกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เพื่อให้ทราบถึงการยอมรับและเข้าไปมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ร่วมกับข้อมูลสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาใช้อธิบายแนวทางการสร้างสันติสุขในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งเกิดจากแรงขับเคลื่อนโดยกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เพื่อคืนความสุขให้กับชาวบ้าน ตลอดจนการนำแนวคิดความทรงจำทางสังคมของ Tanabe and Keyes (2002) มาอธิบายการเกิดขึ้นของความทรงจำเพื่อนำไปสู่การอธิบายกระบวนการหรือกิจกรรมของกลุ่มว่าจะสามารถนำไปสู่สันติสุขได้หรือไม่อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายทางสังคมออนไลน์เพื่อนำไปสู่สันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งมุ่งเน้นเก็บข้อมูลต่างๆจากสิ่งที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER โดยทำการศึกษาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2555 ซึ่งเป็นเดือนที่จัดสร้างเพจวันแรกถึงเดือนเมษายน 2559 ซึ่งเป็นช่วงปีปัจจุบันของการศึกษาวิจัยมากที่สุด และการสัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ รวมไปถึงผู้ที่ร่วมแสดงความคิดเห็นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER และการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เพื่อนำไปสู่คำตอบในการวิจัย (Ethnography)

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อสร้างสันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ในพื้นที่ 2 พื้นที่ คือ

- 1.) พื้นที่ไซเบอร์ คือ พื้นที่ในอินเทอร์เน็ตที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ใช้ในการเล่าเรื่องราวของตนผ่านบทความและข่าว ตลอดจนพื้นที่เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ซึ่งผู้ใช้งานเฟซบุ๊กสามารถเข้าไปอ่านและร่วมแสดงความคิดเห็น ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรเชิงประจักษ์เป็นรูปธรรม
- 2.) พื้นที่กายภาพ กล่าวคือพื้นที่ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี อันเป็นพื้นที่ที่ทางกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ออกมาแสดงตัวตนผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ งานเสวนา งานนิทรรศการแสดงภาพถ่ายวาดภาพถ่ายภาพเมืองสายบุรีในอดีต และการจัดแสดงหนังสือ เป็นต้น นอกจากนี้พื้นที่ดังกล่าวยังเป็นพื้นที่หนึ่งที่เคยมีประวัติศาสตร์อันยาวนานในด้านการเป็นหัวเมืองหนึ่งที่สำคัญของจังหวัดปัตตานีในอดีต และยังเป็นพื้นที่ที่เคยเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในชายแดนใต้

ทั้งนี้ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความเป็นมาและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านข่าว บทความ และวิดีโอที่ทางกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ได้ผลิตขึ้นหรือโพสต์ลงในหน้าเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER รวมถึงสื่อมวลชนที่ได้เผยแพร่กิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ลงบนยูทูป หนังสือพิมพ์หรือเว็บไซต์ของตนเอง และมีการแชร์มายังหน้าเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ตลอดจนได้ทำการศึกษาข้อความที่มีผู้มาแสดงความคิดเห็นบนเฟซบุ๊กดังกล่าวในเชิงสร้างสรรค์และร่วมพูดคุยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโพสต์นั้น ๆ ที่ทางกลุ่มได้อัปเดตไว้ อาทิ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์สายบุรี โรงพยาบาลคริสเตียน มัสยิดรายา หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางกลุ่มจัดขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ส่งข้อความเพื่อขอสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เพิ่มเติม และจากนั้นจึงได้ลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลภาคสนาม รวมถึงร่วมกิจกรรมที่ทางกลุ่มจัดขึ้น

ทั้งนี้พื้นที่ในการจัดกิจกรรมหลักๆของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จะจัดขึ้นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งตำบลตะลุบันนอกจากจะมีความเจริญในฐานะที่

เป็นเขตเทศบาลแล้วยังเป็นตำบลหลักในการเริ่มต้นจัดกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ ตั้งแต่ปี 2556 ถึง ปัจจุบันอีกด้วย

ภาพที่ 3 แสดงที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
ที่มา: ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ. 2558

หน่วยการวิเคราะห์ (unit of analysis)

กลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) ซึ่งเป็นกลุ่มคนมุสลิม 4 คน ที่เริ่มดำเนินกิจกรรมในการรื้อฟื้นความทรงจำในอดีตของอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ผ่านกิจกรรมนิทรรศการภาพศิลปะ การสานเสวนา และสารคดีสั้น / หนังสั้น รวมไปถึงการพูดคุยผ่านทางหน้าเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

แกนนำหลักของสมาชิกกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) จำนวน 3 คน จากทั้งหมด 4 คน ซึ่งดำเนินการในช่วงแรก และยังคงดำเนินกิจกรรมในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีอยู่ในปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูลรอง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลรองที่ให้สัมภาษณ์โดยความสมัครใจ รวมถึงให้ความร่วมมือ และสามารถติดตามขอข้อมูลได้อย่างสม่ำเสมอ

1. สมาชิกใหม่ที่เคยดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จำนวน 2 คน เป็นสมาชิกใหม่ที่เข้ามาร่วมทำกิจกรรมของกลุ่มโดยรู้จักกลุ่มผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER
2. ชาวบ้านที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (จำนวน 10 คน
3. ผู้แสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ เช่น เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยทำการเลือกจากคนที่เข้ามาแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับสายบุรี ทั้งกลุ่มที่เข้ามาบอกเล่าเรื่องราวเพิ่มเติม และบางกลุ่มที่วางตั้งข้อมูล โดยผู้วิจัยเข้าไปสนทนาทางกล่องข้อความเฟซบุ๊กกับคนกลุ่มนี้
4. ภาควิชาของของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นภาควิชาเครือข่ายบุคคล จำนวน 8 คน ภาควิชาเครือข่ายภาคเอกชน ภาควิชารัฐบาล จำนวน 2 คน และภาควิชาเครือข่ายภาคสื่อมวลชน จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นแนวคำถามที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นคำถามที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่ม จุดมุ่งหมายของการรวมกลุ่ม กิจกรรมที่ทำพื้นที่สาธารณะพื้นที่สื่อออนไลน์ ความคิดเห็นของชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมซึ่งจัดขึ้นโดยกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ฯลฯ รวมไปถึงการนิยามความหมายการสร้างเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ ทั้งนี้จะเป็นแนวคำถามปลายเปิด
2. แบบบันทึกการสังเกต บันทึกจากการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยการเข้าไปสนทนาและทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ในช่วงขณะจัดกิจกรรมในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เช่น การสังเกตสภาพแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในพื้นที่อำเภอสายบุรี ร่วมกับการสังเกตการณ์การจัดนิทรรศการ กิจกรรมการเล่าเรื่องราวในอดีต เพื่อเป็นข้อมูลเสริมในการนำไปสู่คำตอบของการศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากงานเขียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์และการดำเนินงานหรือกิจกรรมที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์จัดขึ้น
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth interview) สัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความทรงจำทางสังคมของคนในท้องถิ่นอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เนื่องจากเป็นการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบน

เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER และใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งเป็นวิธีการที่ดีในการสร้างการมีส่วนร่วม เพราะผู้วิจัยประสงค์จะทำการวิจัยในประเด็นของการเป็นพื้นที่ชานชาลาของแฟนเพจเฟซบุ๊ก SAIBURI LOOKER ที่เกิดจากรวมตัวกันของประชาชนที่มีความสนใจในสิ่งเดียวกันแล้วได้มาแสดงความคิดเห็นร่วมกันจะทำให้ผู้วิจัยไปสู่คำตอบของการวิจัยได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ นอกจากนี้คือการสัมภาษณ์ผู้อ่านจำนวน 10 คน โดยทำการสัมภาษณ์ผ่านการสนทนาในกล่องข้อความของเฟซบุ๊ก และการโทรศัพท์ โดยผู้วิจัยพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่ม การรวมกลุ่ม และภาคีเครือข่ายที่ช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ซึ่งสัมภาษณ์ตามแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แต่ไม่ได้ยึดเป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัวจนทำให้มองข้ามข้อมูลอื่นที่สำคัญไป นอกเหนือจากแนวคำถามที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยได้จัดบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร ประกอบกับการบันทึกเสียงสัมภาษณ์ระหว่างอยู่ในภาคสนาม

นอกจากนี้เพื่อให้ช่วยเปิดมุมมองที่หลากหลายในการวิจัยโดยไม่ผ่านการวิเคราะห์หรือตีความจากผู้วิจัยเพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ใช้บริการเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ทั้งนี้เพื่อสร้างสัมพันธ์มิตรให้ผู้ใช้บริการรู้สึกเป็นกันเอง ผู้วิจัยได้บอกถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ก่อนเสมอ บางครั้งหากพบว่าต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษก็จะขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อไว้แล้วจึงสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ในภายหลัง เนื่องจากการเข้าใช้บริการเฟซบุ๊กของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างของช่วงเวลาที่ไม่เหมือนกัน เช่น บางคนออนไลน์เฟซบุ๊กทุกวัน บางคนนาน ๆ ครั้งจึงจะออนไลน์เฟซบุ๊ก หรือบางคนไม่ถนัดพิมพ์ข้อความให้สัมภาษณ์ก็จะขอให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ด้วยตนเอง

3. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยสังเกตการณ์จัดกิจกรรมการเสวนาบอกเล่าเรื่องราวในอดีต และสังเกตสภาพแวดล้อมและผู้คน que เข้ามาร่วมกิจกรรมนิทรรศการที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) จัดขึ้น นอกจากนี้ยังสังเกตสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านอำเภอสายบุรีด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเข้าไปอ่านความคิดเห็นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่เป็นประเด็นย่อยๆ ตีความ ถอดรหัสและสรุปประเด็นตามวัตถุประสงค์ด้วยการนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านระเบียบวิธีวิจัย คือ การตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป (methodological triangulation) ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล เพื่อตรวจสอบว่า ถ้าข้อมูลต่างเวลากัน ต่างสถานที่ และบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ซึ่งการตรวจสอบด้านเวลา ผู้วิจัยสัมภาษณ์คนเดียวกันแต่ต่างเวลากันข้อมูลจะ

เหมือนเดิมหรือต่างกันหรือไม่ ตรวจสอบด้านสถานที่โดยการสัมภาษณ์คนเดียวกันแต่สถานที่แตกต่างกัน ข้อมูลที่ได้จะต่างกันหรือไม่ ตรวจสอบด้านบุคคล โดยการสัมภาษณ์ประเด็นเดียวกันแต่ต่างบุคคล เช่น สัมภาษณ์ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีหลายคนในประเด็นเดียวกัน ข้อมูลที่ได้จะเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่

การนำเสนอข้อมูล

บทนำประกอบไปด้วยตำแหน่งที่ตั้งของอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี วิถีชีวิตของผู้คนใน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ประวัติศาสตร์สายบุรีในอดีต ความเป็นมาของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) (โดยสังเขป) รวมถึงการจัดกิจกรรมและการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่ม SAIBURI LOOKER ผ่านพื้นที่ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER

การทบทวนวรรณกรรมนำเสนอ แนวคิดเครือข่ายทางสังคม แนวคิดความทรงจำทางสังคม แนวคิดพื้นที่สาธารณะพื้นที่สื่อออนไลน์ แนวคิดสันติสุข สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ และแนวคิดอัตลักษณ์

วิธีดำเนินการวิจัยนำเสนอข้อมูลต่างๆจากสิ่งที่ปรากฏบนพื้นที่กายภาพ และการสัมภาษณ์ ภาคีเครือข่าย ตลอดจนผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม และพื้นที่ไซเบอร์บนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER โดย ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2555 ซึ่งเป็นเดือนที่จัดสร้างเพจวันแรก ถึงเดือนเมษายน 2559 ซึ่งเป็นช่วงปีปัจจุบันมากที่สุด และการสัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) รวมถึงไปถึงผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER และการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่อาศัย อยู่ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ผลการวิจัยการสร้างเครือข่ายทางสังคมและกิจการทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ประกอบไปด้วย 1.ที่มาของการตั้งกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ 2. การขยายเครือข่ายของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ 3. เครือข่ายบนพื้นที่กายภาพในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี 4. เครือข่ายบนพื้นที่ไซเบอร์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER 5. อัตลักษณ์ปัจเจกบุคคลของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ และ6. อัตลักษณ์ของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์

การสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาการสร้างเครือข่ายทางสังคม และกิจกรรมทางสังคมของ อันจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER)เป็นกลุ่มซึ่งจัดตั้งโดยภาคประชาชนที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับเรื่องราวตั้งแต่กระบวนการรวมกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จนกระทั่งถึงกระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์เพื่อให้นำไปสู่การตอบคำถามการวิจัยนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอเรื่องราวซึ่งเป็นที่มาของการก่อตั้งกลุ่มการขยายเครือข่าย และกิจกรรมทางสังคม ดังนี้

ที่มาของการก่อตั้งกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER)

จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) จำนวน 3 คน จากทั้งหมด 4 คน ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกช่วงแรกๆในการสร้างกลุ่มทำให้ทราบว่ากลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) เริ่มต้นจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2556 ด้วยแนวความคิดของอานัส ซึ่งเป็นประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) ที่ต้องการอยากจะทำงานด้านการพัฒนาสังคม และเพื่อแก้ปัญหาความรู้สึกหวาดกลัว หวาดระแวงของคนในพื้นที่ที่ถูกกดทับด้วยสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ตลอดจนปลุกจิตสำนึกรักบ้านเกิด ทั้งนี้กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ มาจากชื่อภาษาอังกฤษว่า “SAIBURI LOOKER” หมายถึงผู้เฝ้ามองการเปลี่ยนแปลงของสายบุรี แล้วนำการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้มาดำเนินเป็นกิจกรรมในรูปแบบการสานเสวนา นิทรรศการ และหนังสือ เป็นต้น

“ผมเป็นคนตั้ง มันบอกถึง LOOKER ครับ เป็นนักเฝ้ามอง เราเป็นคนเฝ้ามองการเปลี่ยนแปลงทุกอย่างในสายบุรี เริ่มจริงจังตอนที่สิ่งที่เราทำเริ่มเป็นที่สนใจของคนสายบุรีเยอะขึ้น คนข้างนอกก็เริ่มรู้จักเรา ก็มีทางกลุ่มจากกรุงเทพฯ นักวิชาการจากกรุงเทพฯก็สนใจก็เชิญเราไปพูดคุยแล้วก็แนะแนวทางต่าง ๆ ให้ทางกลุ่มมีการจัดการที่เป็นระบบ ก็เริ่มจริงจังมากขึ้น จากนั้นก็เริ่มหา concept ในการทำงานของเรา นั่นคือการสะท้อนอะไรบางอย่างจากคนใน เพื่อให้คนนอกได้รู้ผ่านเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลง เล่าภาพเรื่องราว เรื่องเล่าของคนแก่ หรืออะไรต่างๆ บ้านเรือนสถาปัตยกรรมที่สามารถสะท้อนให้เห็นสิ่งที่เคยมีในอดีตไม่มีในปัจจุบัน แล้วมันเปลี่ยนแปลงไปคือ concept หลักของเรา อยากให้เรื่องเหล่านี้สะท้อนออกมาแล้วทำให้คนในที่เปลี่ยนไปในแง่ของความรู้สึก หรืออะไรหลายๆอย่าง ได้สำนึกในความเป็นท้องถิ่น” (อานัส พงศ์ประเสริฐ, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวทำให้เห็นว่า กลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) เป็นกลุ่มคนที่เติบโตและอาศัยอยู่ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 4 คนซึ่งเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามทั้งหมดและมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวของอำเภอสายบุรี โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ได้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เปลี่ยนไปจากในอดีตของอำเภอสายบุรี ซึ่งนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เรื่องเล่าจากคนเฒ่าคนแก่ และความเปลี่ยนแปลงที่สังเกตเห็นได้ชัดจากอาคารสถาปัตยกรรมมาร้อยเรียงเชื่อมโยงให้ทุกคนได้ทราบเพื่อเรียกคืนความทรงจำ ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความรู้สึกสำนึกในความเป็นท้องถิ่นคืนกลับมา

ทั้งนี้ผู้วิจัยสัมภาษณ์สมาชิกจำนวน 3 คนจากทั้งหมด 4 คนซึ่งเป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งกลุ่มและดำเนินกิจกรรมตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน ซึ่งก็คือ อานัส อับฮาร์ และฟาติส โดยเริ่มต้นจากความสัมพันธ์แบบพี่น้องและเพื่อนฝูง ทั้งนี้อานัสกับฟาติสเป็นพี่น้องกัน และอานัสก็เป็นเพื่อนสมัยเรียนอยู่มัธยมศึกษาที่อับฮาร์ ช่วงขณะนั้นอานัสเพิ่งเรียนจบปริญญาตรีจากกรุงเทพมหานครและกลับมาอยู่บ้านที่อำเภอสายบุรีได้สักพักหนึ่ง เนื่องจากเป็นคนชอบถ่ายรูปลงแล้วจึงได้ถ่ายรูปสถานที่ต่างๆในอำเภอสายบุรีไว้แล้วเมื่อได้มีโอกาสไปร่วมงานกิจกรรมการรื้อฟื้นความทรงจำที่จัดขึ้นที่อำเภอหรือเสาะจังหวัดนราธิวาส จึงคิดว่าอยากจะฟื้นฟูความทรงจำของคนในอำเภอสายบุรีเช่นเดียวกัน จากนั้นอานัส อับฮาร์ และฟาติส จึงได้มีการพูดคุยปรึกษาร่วมกัน ต่อมาได้จัดเป็นวงเสวนาจับน้ำชาเล็กๆ เพื่อพูดคุยเรื่องราวในอำเภอสายบุรี กล่าวได้ว่าทั้งสามคนมีความสนใจในเรื่องเดียวกันนั่นคือ อยากรจะฟื้นฟูความทรงจำของคนในสายบุรีจึงนำไปสู่การพูดคุย การนัดพบปะ และการทำกิจกรรมร่วมกัน ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของสมาชิกกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ ที่กล่าวไว้ว่า

“...ผมกับอานัสสนิทกันตั้งแต่ประถม มัธยม มาแยกกันตอนเรียนมหาวิทยาลัย ที่หลักๆ ตอนสร้างเพจมีพี่กับอานัส ประมาณ 4-5 คน มีพี่อานัส ตากล้อง แต่ตอนนี้ออกไปแล้ว แล้วก็พี่ที่พี่ของอานัส แล้วก็ฟาอิส น้องชายอานัส...” (อับฮาร์ เบญจมนัสกุล, สัมภาษณ์วันที่ 19 เมษายน 2559)

“...เริ่มต้นที่พี่อานัสเขาอยู่กรุงเทพกลับมาสายบุรี ก็อยากจะเล่าเรื่องราวเก่าๆผ่านภาพถ่ายช่วงแรกๆก็ตั้งกลุ่ม ตอนเปิดเพจแค่อยากเล่นเรื่องราวให้คนสายบุรีรู้และเรื่องราวเก่าๆ จะเล่าให้คนทราบเฉยๆ สักพักก็ มี NGO เห็น ก็ เกิดงาน เรื่อยๆ...” (ฟาอิส พงศ์ประเสริฐ, สัมภาษณ์วันที่ 19 เมษายน 2559)

คำสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าความสัมพันธ์แบบพี่น้องและเพื่อนฝูงนั้น นำไปสู่ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเดียวกันนั่นคือ การสร้างเพจบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER เพื่อบอกเล่าเรื่องราวในอดีตของอำเภอสายบุรีให้คนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ได้ทราบ

การขยายเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER)

การขยายเครือข่ายทางสังคมข้อค้นพบแรกเริ่มต้นจากการที่สมาชิกในกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้ไปร่วมกิจกรรมการรื้อฟื้นความทรงจำที่จัดขึ้นที่อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และงานครบรอบ 62 ปี หนึ่งปีหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแรกก็ทำให้สมาชิกได้เห็นการรื้อฟื้นความทรงจำในเรื่องต่างๆทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับอำเภอเรือเสาะแล้วได้มีความคิดว่าที่อำเภอสายบุรีก็มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอยู่มากมายเช่นเดียวกันจึงได้กลับไปติดต่อที่ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี และพูดคุยกับเพื่อน ๆ และน้องที่สนิทกันอยู่ 3 คน ภายหลังจากได้มีการพูดคุยกันในวงกว้างขึ้นมีผู้ใหญ่มาร่วมวงสนทนาด้วย โดยเป็นลักษณะของงานเสวนาที่มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันที่ร้านน้ำชา เป็นบรรยากาศแบบสบาย ๆ ไม่ได้เป็นทางการมากนักจนกระทั่งก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายบนพื้นที่กายภาพในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เพิ่มเติม

เช้าวันเสาร์ ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558 ฉันทันแต่เช้าตรู่เพื่อเตรียมตัวเดินทางไปอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ระหว่างการเดินทางฉันทันก็ได้โทรศัพท์ถามเส้นทางที่จะไปวังพิพิธภักดีเป็นระยะ ๆ จากนั้นไม่นานฉันทันก็มาถึงหน้าวังพิพิธภักดีอันเป็นสถานที่ที่สมาชิกในกลุ่มคนนั้นได้บอกกล่าวไว้ ฉันทันกวาดสายตามองไปรอบ ๆ สิ่งที่ฉันทันเห็นตรงหน้าก็คือบ้านพิพิธภักดี หรือที่คนสายบุรีเรียกกันติดปากว่าวังพิพิธภักดี ตัวบ้านยกพื้นสูงเหมือนบ้านทรงไทยสมัยก่อน ประกอบด้วยไม้สีขาวสะอาดตา มีหน้าต่างบานคู่ใหญ่โต บันไดขึ้นไปบนบ้านจะมีลักษณะโค้งขึ้นนิดๆจรดประตูบ้าน และหลังบ้านก็มีบันไดโค้งลงไปเรื่อยๆเช่นเดียวกัน ทั้งหลังคา ประตู และหน้าต่างล้วนมีการฉลุลวดลายสวยงามได้รับการออกแบบอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว บริเวณรอบๆบ้านเป็นลานโล่ง ริมฟุตบอลหน้าบ้านมีร้านค้า 4-5 ตั้งขายของเรียงรายอยู่ริมทางเดินติดกับถนน และมีต้นไม้ใหญ่ตั้งสูงตระหง่าน 1 ต้น ข้างๆบ้านพิพิธภักดี และได้ต้นไม้ใหญ่นั้นเอง ฉันทันก็เห็นผู้ชายคนหนึ่งดูแล้วหน้าตาคล้ายๆกับประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ แต่ฉันทันไม่แน่ใจเพราะเคยเห็นผ่านรูปภาพบนอินเทอร์เน็ตเท่านั้น จึงได้เดินเข้าไปใกล้ ๆ เขาพร้อมกับถามว่า “ใช่คุณอานัส หรือเปล่าคะ” ผู้ชายคนนั้นตอบกลับมาว่าใช่ครับ จากนั้นผู้วิจัยจึงขอเวลาเขาสัมภาษณ์เกี่ยวกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ และหลังจากสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้วฉันทันก็ถามว่า “อาจารย์จากมศว.ทำอะไรกันอยู่ด้านบนหรือคะ” เพราะผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าคนเยอะมากนั่งคุยกันอยู่บนบ้าน “อ้อ เขามาถ่ายทำสารคดีกลุ่มมุสลิมะห์ครับ” ผู้วิจัยจึงขออนุญาตขึ้นไปด้านบนบ้าน

ผู้วิจัยเดินขึ้นไปตามแนวบันได้อันและหยุดนั่งลงตรงประตูหน้าบ้านพร้อมกับมองดูการทำงานของกลุ่มอาจารย์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยก็ได้สังเกตเห็นว่าภายในบ้านมีห้องโถงซึ่งเป็นห้องโถงๆกว้างๆห้องนี้เองที่กลุ่มอาจารย์กำลังสัมภาษณ์มุสลิมะห์อยู่ จากนั้นฉันทันจึงเดินเข้าไปจากห้องโถงหน้าบ้านนั้นสังเกตเห็นว่ามีอีกห้องที่อยู่เอียง ๆ และติดกับห้องแรก ฉันทันพบว่าห้องนี้มีโต๊ะไม้กับเก้าอี้ไม้ 3 ตัว เหมือนชุดโต๊ะรับแขกทั่วไป ส่วนตรงกลางบ้านมีบันไดขึ้นไปชั้น 2 ฉันทันก็เดินขึ้นไปตามแนวบันได้นั้นแล้วฉันทันก็พบกับห้อง ๆ หนึ่ง ขนาดสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้างกว่า 2 ห้องแรกด้านล่าง และเมื่อฉันทันเดินเข้าไปภายในห้องฉันทันก็สังเกตเห็นสวิทช์ปลั๊กไฟต่าง ๆ ซึ่งมองดูแล้วรูปร่างหน้าตาก็เหมือนสวิทช์ในสมัยนี้ และ

ด้านหลังของห้องก็มีปูนลาดยาวออกไปเป็นทางเดินชั้นตาดฟ้าเล็ก ๆ มีระเบียงเล็ก ๆ กั้นอยู่ จากนั้นฉันทันก็เดินมาลงมาชั้น 1 ตรงกลางบ้านก็เป็นห้องโถงๆที่มีประตูและบันไดสำหรับออกไปทางหลังบ้าน

จากการสำรวจรอบๆบ้านพิพิธภัณฑสถานในวันนี้ ผู้วิจัยพบว่าบ้านหลังนี้มีขนาดกะทัดรัดมากเมื่อมองจากภายนอก แต่ภายในมีการออกแบบตัวบ้านให้หลังคาสูงทำให้ภายในบ้านดูโปร่งโล่ง ประกอบกับไม้ที่สร้างเป็นตัวบ้านก็มีสีสะอาดตา บ้านทั้งบ้านก็ได้วัสดุที่เป็นโทนสีขาวทั้งหมด ขนาดบ้านก็จัดว่ากะทัดรัดดี ผู้วิจัยเดินไปพูดคุยกับอาจารย์ที่มาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลังจากนั้นจึงได้ทราบว่า การเดินทางมาของอาจารย์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในครั้งนี้นั้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ในการจะช่วยเหลือเป็นส่วนหนึ่งในการซื้อบ้านพิพิธภัณฑสถานมาจากเจ้าของเดิมให้กับคนสายบุรีไว้สำหรับทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เนื่องด้วยในแง่สถาปัตยกรรมนั้นบ้านหลังนี้นับว่ามีคุณค่าอย่างมาก

ภาพที่ 4 แสดงวังพิพิธภัณฑสถาน หรือ คฤหาสน์พิพิธภัณฑสถาน
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558

“วังพิพิธภัณฑสถาน” เป็นโบราณสถานแห่งหนึ่งของอำเภอสายบุรีที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเป็นสถานที่ในการประกอบสร้างความทรงจำทางสังคมของคนในชุมชน ตลอดจนเป็นพื้นที่กลางในการทำกิจกรรมและเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ อีกด้วย วังแห่งนี้ตั้งอยู่บริเวณสามแยกหอนาฬิกาเยื้อง ๆ กับวังสายบุรี ซึ่งเป็นบริเวณที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่เศษ ซึ่งวังพิพิธภัณฑสถานมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างศิลปะชวา กับศิลปะตะวันตก เป็นวังที่สร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง วังแห่งนี้เดิมเป็นที่พักอยู่อาศัยของพระพิพิธภัณฑสถาน บุตรชายคนโตของเจ้าเมืองยะหริ่ง และพระยาพิพิธเสนา มาตย์กับหลานสาวเจ้าเมืองสายบุรีโดยพระยาสุริยะสุนทรบวรภักดีเป็นผู้สร้างให้

พระพิพิธภัณฑสถาน 2 คน คือ ตวนกูอิสมาแอ และตวนกูอับดุลฮามิด ต่อมาเมื่อหลานสาวเจ้าเมืองสายบุรีเสียชีวิต พระพิพิธภัณฑสถานได้กลับมาอยู่วังยะหริ่ง และได้สมรสกับหญิงชาวกรุงเทพฯ จากนั้นได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล ต่อมาได้ลาออกจากตำแหน่งเพื่อลงสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปัตตานี ซึ่งพระพิพิธภัณฑสถานได้รับเลือกตั้งถึง 4 สมัย ติดต่อกัน ภายหลังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา 1 สมัยด้วย ช่วงหลังสุขภาพไม่ดีป่วยเป็นอัมพาต และได้ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2484 ตวนกูอับดุลฮามิด บุตรของพระพิพิธภัณฑสถาน ได้รับช่วงวังพิพิธภัณฑสถานต่อและได้สมรสกับตวนกูอาซีซะห์ ซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานพระยาภักดี ได้มีบุตรธิดา 7 คน

ปี พ.ศ. 2505 ตวนกูอับดุลฮามิด ได้ขายวังพิพิธภัณฑสถาน ให้กับคหบดีเชื้อสายจีนชาวปัตตานี ต่อมาปี พ.ศ. 2518 คหบดีคนดังกล่าวได้ขายต่อให้คนไทยเชื้อสายจีนชาวสายบุรี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2557 วันที่ 8 มกราคม คนไทยเชื้อสายจีนชาวสายบุรีคนดังกล่าวได้ขายให้กับอิมามฮาซันฯ และชมรมมุสลิมะห์ ด้วยเงินโอนจ่ายสดเพียงครั้งเดียวเป็นจำนวนเงิน 10,500,000 บาท เมื่อส่งใช้เงินแล้วเสร็จก็จะมอบวังให้มัสยิดเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมอิสลามศึกษาและสาธารณประโยชน์

ทั้งนี้หลาย ๆ กิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จะจัดขึ้นที่วังพิพิธภัณฑสถาน วังแห่งนี้นอกจากจะมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญแล้วยังเป็นสถานที่ในการประกอบสร้างความทรงจำทางสังคม และกิจกรรมบนพื้นที่กายภาพในการทำให้เกิดเป็นกิจกรรมทางสังคม ตลอดจนการขยายเครือข่ายของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ก็เริ่มต้นจากสถานที่แห่งนี้เช่นกัน เนื่องด้วยวังพิพิธภัณฑสถานตั้งอยู่ตรงบริเวณพื้นที่เขตเทศบาลตะลันซึ่งบ้านของสมาชิกกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ และภาคีเครือข่ายบุคคลก็ตั้งอยู่ไม่ห่างไกลจากวังแห่งนี้มากนัก วังพิพิธภัณฑสถานจึงได้เป็น “พื้นที่กลาง” สำหรับนัดพบปะพูดคุยและทำกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งเมื่อเกิดการทำกิจกรรมขึ้นจึงได้นำไปสู่การรู้จักบุคคลภายนอกผ่านกิจกรรมที่จัดขึ้นร่วมกันไปด้วย อาจกล่าวได้ว่าวังพิพิธภัณฑสถานเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมและการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์

อย่างไรก็ดีเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ.2559 ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ โพสต์เรื่องราวลงในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER เกี่ยวกับวังพิพิธภัณฑสถานที่ได้รับรางวัลสถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในงานสถาปนิกทักซิณ จึงสะท้อนให้เห็นว่าสถาปัตยกรรม เช่น วังพิพิธภัณฑสถาน สามารถช่วยแสดงให้เห็นว่าอำเภอสายบุรี ยังคงไว้ซึ่งสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าซึ่งเป็นสิ่งที่คนในท้องถิ่นควรจะอนุรักษ์สิ่งที่ตั้งงามเหล่านี้ไว้

กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ พยายามจะบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของอำเภอสายบุรี ผ่านคำบอกเล่าจากคนในชุมชน ตลอดจนการสื่อสารผ่านภาพถ่ายและเรื่องราวสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าของอำเภอสายบุรีในอดีตเพื่อสะท้อนสิ่งที่เคยมีในอดีตแต่ปัจจุบันได้เลือนหายไปแล้ว ด้วยความเชื่อมั่นที่คิดว่าการสะท้อนในลักษณะดังกล่าวจะทำให้ความรู้สึกต่างๆของคนในพื้นที่ที่ปัจจุบันมีความรู้สึกหวาดระแวงต่อกัน ไม่เชื่อใจกัน ให้กลับมามีความรู้สึกดีๆและอยู่ร่วมกันได้เช่นในอดีตดังที่คนสมัยก่อนเคยอยู่อาศัยร่วมกันมา และเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้คนในพื้นที่มีความรู้สึกสำนึกในความเป็นท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

ทั้งหมดนี้จึงเป็นเป้าหมายหลักของการรวมกลุ่มของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ บอกว่า

“อำเภอเมืองสายบุรีเป็นเมืองที่มีความหลากหลาย มีความเป็นพหุวัฒนธรรม มีความหลากหลาย ในแง่ของหลายอย่างมันสะท้อนให้เห็นได้จากงานสถาปัตยกรรมหรือว่าวัฒนธรรมต่างๆ เหล่านี้ พอหลังจากเกิดเหตุการณ์ คนเริ่มไม่รู้จักตัวเองด้วย เริ่มมีปัญหาในแง่ของความรู้สึกอะไรต่างๆ เริ่มแตกออกไป เราก็ทำงานเหล่านี้เพื่อฟื้นฟูสิ่งเหล่านี้ทั้งหมด โดยหลักแล้วเราเผยแพร่ทางเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER แล้วก็เผยแพร่ทางอื่น แรก ๆ เริ่มคือภาพถ่ายมันไม่ใช่สิ่งที่เป็นเครื่องมือหลัก ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้เสมอในการจะทำงานของเรา เราจะพัฒนาเครื่องมือเหล่านี้ได้ตลอด แรก ๆ เราอาจจะใช้กิจกรรมภาพวาด ใช้เรื่องเล่า ใช้กิจกรรมสื่อวิดีโอ ซึ่งเราก็จะเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ในการใช้เครื่องมือเหล่านี้”

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า การแนะนำกลุ่มในลักษณะปากต่อปากว่ามีกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ อยู่ในพื้นที่อำเภอสายบุรี ก็สามารถเป็นสิ่งเชื่อมโยงในการขยายเครือข่ายทางสังคมภาคเอกชนได้เช่นกัน ซึ่งภาคเครือข่ายภาคสื่อมวลชนท่านหนึ่งได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า เริ่มต้นการเป็นเครือข่ายโดยเกิดจากการที่สื่อมวลชนจะไปทำข่าวเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในอำเภอสายบุรี อาทิ วังสายบุรี และวังพิพิธภักดี ซึ่งได้มีกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มหนึ่งแนะนำให้มาประสานงานกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลในสิ่งที่สื่อมวลชนสนใจ ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ช่วงหนึ่งที่กล่าวไว้ว่า

“...รู้จักเพราะตอนนั้นทำเรื่องวังเก่าปัตตานีก็ได้รู้จักกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เพราะว่าพอไปทำเรื่องวังระแงงแล้วทางกลุ่มสถาปัตยกรรมก็แนะนำว่ามีวังสายบุรี แล้วที่วังสายบุรีก็จะมีกลุ่มเครือข่ายที่ทำอยู่ก็จะแนะนำให้รู้จักกับอานัสประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ให้พาไปดูวังสายบุรีที่ก็ไปทำวังสายบุรีโดยมีอานัสพาไปดูข้อมูลแล้วก็เริ่มรู้ว่าอานัสเป็นประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ และได้รู้ว่ากลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ทำอะไรบ้าง แล้วก็ช่วงนั้นเมื่อ 2 ปีที่แล้ว ก็กำลังทำเรื่องคืนความทรงจำสายบุรีเลยได้ร่วมงานกันตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา....”
(สมศรี สุดใจ, (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2559)

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า การติดต่อดังกล่าวข้างต้นในครั้งนั้นจึงก่อให้เกิดเป็นความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน จนสนิทเสมือนเป็นเพื่อนคนหนึ่งที่สามารถไปไหนมาไหนร่วมกันหรือทำกิจกรรมร่วมกันได้ ซึ่งสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการช่วยเป็นกระบอกเสียงประชาสัมพันธ์กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ให้เป็นที่รู้จักในสังคมอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

เครือข่ายบนพื้นที่กายภาพในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

จากการเข้าร่วมงานหรือฟื้นฟูความทรงจำที่จัดขึ้นที่อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และงานครบรอบ 62 ปี หนีสูญหลง ก่อให้เกิดเป็นภาคีเครือข่ายที่เป็นผู้แทนจากภาคเอกชนหนึ่งท่านด้วยกัน

ซึ่งนับว่ามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ LOOKER อย่างยิ่ง เนื่องด้วยบุคคลท่านนี้เป็นทั้งพี่เลี้ยงที่คอยให้คำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่การจัดงาน ไปจนกระทั่งเป็นคนกลางในการเชื่อมโยงการหาผู้สนับสนุนกิจกรรมให้กับกลุ่ม ซึ่งบุคคลท่านนี้ทำงานอยู่ในมูลนิธิเอเชีย (The Asia Foundation) จึงได้นำเรื่องราวของกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ ที่มีความต้องการอยากจะทำพื้นที่ฟูความทรงจำบ้านเกิดของตนเองที่อำเภอสายบุรีไปแจ้งให้กับทางผู้บริหารทราบ เนื่องด้วยการเป็นประเด็นใหม่ ๆ ในพื้นที่ที่ยังไม่ค่อยมีใครทำกิจกรรมในลักษณะนี้จึงได้รับอนุมัติจากผู้บริหาร และต่อมาจึงเป็นจุดเริ่มต้นโครงการแรกระหว่างกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ กับมูลนิธิเอเชีย (The Asia Foundation) ในโครงการที่มีชื่อว่า “คืนความทรงจำสายบุรี จังหวัดที่หายไป” บุคคลท่านนี้นอกจากจะมีบทบาทในฐานะคนกลางที่ช่วยหาผู้สนับสนุนโครงการให้กลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ แล้วยังมีบทบาทของการประสานหรือแนะนำ รวมไปถึงเชิญชวนให้กลุ่มอื่นๆ เข้ามาร่วมจัดกิจกรรมกับกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ อีกด้วย ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ช่วงหนึ่งที่กล่าวว่า

“เคยทำความทรงจำมาบะมาก่อน รู้จักในวงเสวนางานคืนความทรงจำที่เรือเสาะเรือเสาะคือสถานที่แรกที่ทำในเชิงเรื่องเล่า คืนความทรงจำสายบุรี มูลนิธิเอเชียสนับสนุนและงาน Street Art เป็นความร่วมมือส่วนตัว หาแหล่งทุนที่อื่นมาทำ” (ใจดี แสนสุข (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 26 มีนาคม 2559)

ทั้งนี้งาน Street Art เป็นกิจกรรมล่าสุดที่ SAIBURI LOOKER ได้ทำขึ้นในพื้นที่อำเภอสายบุรี โดยเป็นกิจกรรมแรกที่ทางกลุ่มเขียนโครงการขอทุนสนับสนุนจากสถานทูตออสเตรเลียประจำประเทศไทยเพื่อทำกิจกรรมเกี่ยวกับสเก็ตบอร์ดให้กับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ ขึ้นก็มาจากเป้าหมายหลักที่อยากจะฟื้นความรู้สึกนึกคิดของคนในพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หรือหลงลืมเรื่องราวในอดีตของอำเภอสายบุรี รวมถึงลดความหวาดระแวงหรือความรู้สึกหวาดหวั่นที่ถูกกดทับจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ เนื่องด้วยความรู้สึกเหล่านี้ทำให้การมีปฏิสัมพันธ์ของคนในพื้นที่เริ่มลดน้อยลงไป ซึ่งการที่คนในพื้นที่ได้ออกมามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการถักทอสายใยของคนในพื้นที่ให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน รวมถึงเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนบ้านเกิดของตนเอง นอกจากนี้เพื่อให้คนนอกพื้นที่ได้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองและวิถีชีวิตของผู้คนที่อำเภอสายบุรีอีกแง่มุมหนึ่งที่ยังไม่เคยปรากฏให้เห็น

นอกจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่เรือเสาะแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมครบรอบ 62 ปี หนีสุหลงก็ทำให้เกิดเครือข่ายของกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การเข้าร่วมกิจกรรมครบรอบ 62 ปี หนีสุหลง ทำให้ก่อเกิดเครือข่ายกลุ่มที่เป็นนักออกแบบ ซึ่งทำธุรกิจร้านอาหารอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งเกิดจากการไปพูดคุยกันเป็นการส่วนตัวระหว่างสมาชิก 2 กลุ่มหลังจากจบกิจกรรมดังกล่าวแล้ว และทางกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ ได้เชิญชวนให้มาร่วมกันจัดกิจกรรมที่ทางกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ จะจัดขึ้นในรอบถัดไป ซึ่งเมื่อกลุ่มที่เป็นนักออกแบบเห็นว่า เป็นงานเพื่อสังคมก็

เลยสนใจอยากจะทำด้วยเนื่องจากปกติก็ชอบทำกิจกรรมในลักษณะนี้อยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จาก คำสัมภาษณ์ช่วงหนึ่งที่ว่า

“ตอนที่ทำหะยีสูลงอานัสไม่ได้เป็นเฮดหลัก พอเราได้โจทย์มาให้ทำหะยีสูลง เราโชคดี พอจะอ่าน ประวัติหะยีสูลงบ้าง แล้วก็ตีไซ้งานและหลังจากจบงานอานัสก็เข้ามาคุยว่า เขาแสบปี้กับงานที่ออกมาเนะ เขาก็อยากให้เรามาร่วมทำเกี่ยวกับงานเพื่อสังคม ผมก็เลย สนใจตรงนั้น พี่เป็นคนที่เป็นคนปัดตานีสะบารัง ทีนี้พอเราทำหะยีสูลงใช้ใหม่ครับ เขาก็แสบปี้กับ ผลงานที่เราทำ ยิ่งไงก็ขอร่วมด้วยกับอินตออัฟนะ เพราะว่าทางเขาไม่ได้จบอะคริติกอะไร แบบนี้ เขาก็เลยบอกว่ายังขาดทีมแบบนี้อยู่ ก็เลยเป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ ตอนนั้นจริงๆก็ไม่ได้ สนิท แต่อาจจะเป็นเพราะว่ามีแนวคิดคล้ายๆกันว่าอยากจะกลับไปพัฒนาพื้นที่หรือหมู่บ้าน ที่อยู่ หมายถึงว่าพัฒนาชุมชนที่อยู่ อาจจะเป็นคนเซปต์คล้ายๆกัน” (พัฒนา รุ่งเรืองกิจ (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 21 มีนาคม 2559)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการสร้างเครือข่ายทางสังคมด้วยรูปแบบ ความสัมพันธ์ที่เริ่มต้นจากการสื่อสารพูดคุย อาทิ การทักทาย การกล่าวชื่นชม และการแลกเปลี่ยน คอนเซปต์หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกันดังเช่นที่นายพัฒนา รุ่งเรืองกิจ (นามสมมติ) ได้มี การพูดคุยแลกเปลี่ยนคอนเซปต์กับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ รวมถึงความร่วมมือที่ให้ระหว่างกัน จะเป็น เสมือนสายใยที่คอยถักทอให้ความเป็นเครือข่ายได้เกิดการใกล้ชิดและคุ้นเคยกันมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดเป็น การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นอกจากนี้การที่สมาชิกเคยทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งร่วมกันมาก่อนทำให้ รูปแบบความสัมพันธ์จะถูกพัฒนาจากคนที่ไม่รู้จักหรือคุ้นเคยกันกลายมาเป็นคนรู้จักกัน และพัฒนาเป็น เครือข่ายในการทำกิจกรรมร่วมกันของตนเองในอนาคต ดังเช่นที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้จัดกิจกรรม ร่วมกันกับนายพัฒนา รุ่งเรืองกิจ (นามสมมติ) ในชื่อกิจกรรมว่า “เดอะเคราไนท์ รื้อ ถอน สร้าง” ซึ่งเป็น กิจกรรมที่มีการแสดงภาพวาดศิลปะต่างๆ รวมถึงเรือกอและมลายูมาโซว์ ผสมผสานกับการร้องเพลง เป็น การจัดงานอย่างสบาย ๆ คล้าย ๆ กับการเลี้ยงสังสรรค์เพื่อนฝูง ซึ่งจัดขึ้นที่ร้านอาหารของ นายพัฒนา รุ่งเรืองกิจ(นามสมมติ)นั่นเอง อาจกล่าวได้ว่าการมีแนวคิดหรืออุดมการณ์ในการจะทำกิจกรรมที่เหมือน ๆ กันหรือคล้ายกันเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างเครือข่ายทางสังคมที่สำคัญของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์

จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ภาคีเครือข่ายคนหนึ่งเกี่ยวกับประเด็นความสัมพันธ์และการจัด กิจกรรมร่วมกันกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ผู้วิจัยพบว่าความสัมพันธ์ของการเป็นเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ การดำเนินงานของกลุ่มสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และพร้อมจะช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม ดังจะเห็น ได้จากคำสัมภาษณ์ของบุคคลท่านนี้ที่บอกว่า

“ส่วนมากพี่จะช่วยทุกงานที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จัดมาครับ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ก็ มีฝ่ายข้อมูลบ้าง ฝ่ายการจัดงานบ้าง แล้วแต่งงานครับ ประชุมก็จะก่อนจัดงานใหญ่ๆก็พี่สาย

บุรีบัง งานประชุมที่ขาดกันไม่ได้เลยก็จะประชุมแบบเห็นหน้าค่าตากัน ประชุมย่อย ๆ ก็ประชุมในเฟซบุ๊กบ้าง พองานเสร็จก็มีประเมินผลงาน เพราะว่าต้องส่งให้เจ้าของทุนที่ให้จัดงานด้วย” (นิตหน้อย อาสา (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 24 เมษายน 2559)

จากคำสัมภาษณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของการเป็นเพื่อนกันมาก่อนสามารถช่วยให้กลุ่มขับเคลื่อนงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการประชุมกลุ่มที่สำคัญ ๆ จะต้องประชุมแบบเห็นหน้าค่าตากันจึงจะดีที่สุด หากประชุมกลุ่มย่อยสามารถประชุมผ่านทางโซเชียลมีเดียได้ และเมื่อจัดกิจกรรมเสร็จทุกครั้งจะต้องมีการประเมินผลหลักจากจัดกิจกรรมเพื่อให้ทราบว่า การจัดงานครั้งนั้นเป็นอย่างไรบ้าง มีปัญหาตรงจุดไหน และจะได้แก้ปัญหาย่างตรงจุด เพื่อที่กิจกรรมต่อไปจะได้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

สืบเนื่องจากสมาชิกในกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ทุกคนล้วนเติบโตและใช้ชีวิตอยู่ในอำเภอสายบุรี ตั้งแต่กำเนิดทำให้สมาชิกแต่ละคนมีความคุ้นเคยกับชาวบ้านในพื้นที่เป็นอย่างดี ซึ่งนำไปสู่การสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านความสัมพันธ์ของคนบ้านเดียวกัน อาทิ ภาติเครือข่ายบุคคลท่านหนึ่งเป็นคนสายบุรี โดยกำเนิดและมีความรู้จักกันส่วนตัวกับครอบครัวของสมาชิกในกลุ่มคนหนึ่ง จึงมีความสนิทสนมและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ซึ่งบุคคลท่านนี้มีความเชี่ยวชาญทางด้านกรวดรูปศิลปะเป็นอย่างดี ประกอบกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ มีเป้าหมายว่าอยากจะทำศิลปะมาช่วยขับเคลื่อนในการเปิดพื้นที่เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกไม่หวาดระแวงต่อกันและรู้จักกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ มากยิ่งขึ้น จึงทำให้เกิดเป็นการจัดกิจกรรมครั้งแรกของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ที่มีการนำศิลปินลงไปวาดภาพศิลปะในพื้นที่ ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวเป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในกลุ่มและเครือข่ายบุคคลในพื้นที่ที่ทางกลุ่มเข้าไปพูดคุยหรือปรึกษาหารือด้วย ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของอานัสหรือประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ที่กล่าวไว้ว่า

“เราใช้ถนนสายบุรีเส้นหนึ่ง เอาศิลปินมาลง ก็แล้วแต่ศิลปินจะเลือกเอามุมไหน ในสายบุรีก็วาดไป ก็เกิดบรรยากาศการพูดคุยกันแล้วที่ยังไม่เคยพูดคุยกันมาก่อนนานแล้ว ก่อนเกิดเหตุการณ์ปี 47 การสร้างกิจกรรมตัวนี้ ก็ทำให้บรรยากาศในสายบุรีเปลี่ยนไป คนเริ่มพูดถึงอาจจะพูดถึงในเรื่องรูปภาพว่าเมื่อก่อนตึกเหล่านี้เป็นอย่างไร มันจะเห็นเรื่องเล่าที่ออกจากคนในมากขึ้นหรือภาพที่เห็นคือ คนจีน คนมลายู คนไทย มานั่งคุยกันพื้นความทางจำในเรื่องเก่าๆ มันทำให้พื้นที่เปิดพอพื้นที่เปิดการพูดคุยก็มีกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ โดยการเก็บข้อมูลเริ่มง่ายขึ้น” (อานัส พงศ์ประเสริฐ, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558)

จากคำบอกเล่าของประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ทำให้เห็นความร่วมมือในเชิงภาคีเครือข่ายที่เป็นกิจกรรมแรกที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้ทำในพื้นที่อย่างเป็นทางการ นอกจากนี้บุคคลในพื้นที่คนนี้

เป็นส่วนหนึ่งของการทำให้เกิดกิจกรรมที่พาศิลปินไปวาดภาพตามสถานที่ต่าง ๆ ดังที่ประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ บอกไว้และยังได้จัดกิจกรรมอื่นๆร่วมกันอีกด้วย

“กิจกรรมที่เคยจัดด้วยมีคืนความสุขสายบุรี เริ่มต้นที่สาตสีเมืองสาย ก่อนสาตสีก็มีการจัดกิจกรรมเหมือนอยากให้คนเขาตื่นตัวว่าพวกนี้ทำอะไรบ้าง ก็รวบรวมเพื่อนๆมาวาดภาพศิลปะตามท้องถนน ตามริมบ้านอะไรต่างๆ ตามตึกอาคารทรงอินโด ชาวบ้านเขาก็ออกมาถามทำอะไรเหอ ทำไปทำไม พอเขาถามกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ก็ได้โอกาสไปพูดคุยแลกเปลี่ยน บางทีคนเจ้าของบ้านต่างๆเขาจะไม่ออกไปคุย ถ้าไม่มีอะไรที่สะดุดตา พอเราไปวาดหน้าบ้านเขาก็สะดุดตา เขาก็มาถามมาคุย กินน้ำใหม่ไรแบบนี้ ธรรมดาครับผมก็คนที่นี่อยู่แล้ว”(ทิน โชคดี (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 29 เมษายน 2559)

จากคำสัมภาษณ์ข้างต้นทำให้เห็นว่า การเป็นบุคคลที่เป็นคนบ้านเดียวกัน หรือ อยู่ในชุมชนเดียวกันนั้น จะสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ง่ายและดีกว่าคนจากนอกพื้นที่ เนื่องด้วยการเป็นคนในพื้นที่ที่จะรู้จักผู้คนที่เคยอาศัยอยู่ที่นั่นเป็นอย่างดีอยู่แล้ว และไม่ทำให้ผู้คนที่เกิดความหวาดกลัวหรือสงสัยว่าเป็นใครมาจากไหน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ความสัมพันธ์ของการเป็นคนบ้านเดียวกันนั้นยังเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ และอาจช่วยเกื้อหนุนให้ไปเจอผู้คนใหม่ ๆ กลุ่มใหม่ ๆ และยังทำให้ได้รับทุนสนับสนุนจากองค์กรภายนอกอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากสิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบจากภาคีเครือข่ายท่านหนึ่งซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในแผนงานนโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาอนาคตของเมือง (นพม.) หรือ Future Urban Development (FURD) ภายใต้ศูนย์ศึกษามหานครและเมือง มหาวิทยาลัยรังสิตได้มีเจ้าหน้าที่ในสำนักงานชื่อ นาย ก (นามสมมติ) เล่าให้ฟังรุ่นพี่ที่เรียนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่าที่สายบุรีตอนนี้มีกลุ่มภาคประชาสังคมกำลังทำเรื่องเมือง จึงมีการพูดคุยให้พี่ปลื้มใจ รักษ์ถิ่น (นามสมมติ) ได้ฟังถึงการทำงานของกลุ่มนี้ และเมื่อพี่ปลื้มใจฟังแล้วเกิดความรู้สึกสนใจในการทำงานของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์อย่างมากจึงได้ติดต่อให้กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ขึ้นมาที่สำนักงานที่กรุงเทพฯ

“คนที่ออฟฟิศชื่อนาย ก (นามสมมติ) เขาบอกว่ามีรุ่นพี่ชื่อนาย ข (นามสมมติ) ที่ธรรมศาสตร์บอกว่าที่สายบุรีมีเมืองน่าสนใจ คือโครงการของพี่ต้องทำกับภาคต่างๆ เราก็อยากทำเมืองที่ไม่ได้เป็นเมืองที่เดียว หมายความว่า ถ้าเราจะทำการพัฒนาเมือง ถ้าไปเชียงใหม่มันเป็นเมืองสมัยใหม่ เป็นเมืองท่องเที่ยวอย่างนี้คนทำเยอะ ทีนี้เราสนใจเมืองที่ยังไม่ได้เป็นเมือง แต่เขาต้องเตรียมการเพื่อเป็นเมืองในอนาคต เราก็เลยสนใจว่ามีเมืองไหน อีกอย่างพื้นที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่ความขัดแย้ง แต่มันอะไรก็ๆน่าจะ ทดลองไปทำงานในพื้นที่บ้าง ทีนี้ด้วยความที่น้องนาย ก (นามสมมติ) เขาอยู่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เขาก็บอกว่านาย ข (นามสมมติ) เป็นคนสายบุรี เขาบอกว่าตอนนี้มีกลุ่มภาคประชา

สังคมเคลื่อนไหวการทำงาน พวกนี้อยู่เราจะไปร่วมทำงานด้วยไหม พอพูดแบบนี้เราเลยเชิญ นาย ข (นามสมมุติ) มานำเสนอ เขาบอกว่าช่วงนั้น เขาไปร่วมกิจกรรม เราเลยบอกให้ไปร่วมกิจกรรมแล้วกลับมาเล่าให้เราฟังที่กรุงเทพฯ พอเขามาเล่าปุ๊บเราบอกว่า โอ้โห!! มันน่าสนใจมาก เราจะขอติดต่อคนที่ชื่ออานัส ตอนแรกเราคิดว่านาย ข (นามสมมุติ) เป็นคนไปทำงานในพื้นที่ เขาบอกว่าไม่ใช่ เขายังเรียนหนังสืออยู่ เราเลยบอกว่าคุณในพื้นที่เป็นใครละที่เป็นตัวตั้งตัวตักกลุ่มนี้ เขาบอกชื่ออานัส เราเลยบอกว่าถ้าอย่างนั้นถ้าไม่มีคนทำงานลองเชิญตัวอานัสขึ้นมาคุยที่กรุงเทพฯ ตรงนั้นคนที่ประสานงานให้เราคือนาย ข (นามสมมุติ) ก็ให้เบอร์ติดต่อมา เราเลยให้นาย ก (นามสมมุติ) ประสานงานกับคุณอานัส” (ปลื้มใจ รักษ์ถัน นามสมมุติ), สัมภาษณ์วันที่ 29 เมษายน 2559)

จากคำสัมภาษณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อคนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่นตนเองดังเช่นกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ที่ทำในพื้นที่อำเภอสายบุรี และหากมีการจัดกิจกรรมขึ้นในพื้นที่หรือดำเนินกิจกรรมภายในชุมชนอยู่อย่างสม่ำเสมอก็จะทำให้คนในชุมชนรู้จักว่ากลุ่มเราคือใคร ทำกิจกรรมในลักษณะใด ซึ่งก็จะนำไปสู่การบอกต่อผู้อื่น ทำให้กลายเป็นที่รู้จักของสังคมในวงกว้างมากขึ้น

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยพบว่าคนกลางหรือบุคคลที่คอยประสานงาน บุคคลที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาแนะนำ และคอยเป็นกาวใจในการร้อยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์กับกลุ่มอื่น ๆ มีบทบาทสำคัญในการขยายเครือข่ายของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์อย่างยิ่ง ซึ่งจากการที่ได้เก็บข้อมูลภาคสนาม การสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรองซึ่งก็คือภาคีเครือข่ายผู้วิจัยพบว่า ความสำเร็จหลายๆกิจกรรมหรือแม้กระทั่งการขอทุนสนับสนุนในการทำโครงการหรือการจัดกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังที่สำคัญก็คือ “คนกลาง” นั่นเอง

ทั้งนี้ “คนกลาง” ที่ผู้วิจัยกำลังกล่าวถึงสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน คือ

1. ภาคีเครือข่ายบุคคล และ
2. ภาคีเครือข่ายที่เป็นผู้แทนจากภาคเอกชน

ภาคีเครือข่ายบุคคล ในกลุ่มแรกนี้ผู้วิจัยพบว่ามีบุคคลหนึ่งซึ่งเป็นคนในพื้นที่อำเภอสายบุรี โดยกำเนิดเช่นเดียวกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ และมีรูปแบบความสัมพันธ์กับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ แบบพี่แบบน้อง บุคคลนี้ได้เข้ามาช่วยเหลือกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ในหลายๆเรื่อง ตั้งแต่การจัดกิจกรรมที่มีศิลปะลงไปวาดรูปตามสถานที่ต่าง ๆ ในอำเภอสายบุรี และภาพศิลปะ ป้ายหน้างานการจัดกิจกรรม ทุกๆงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปะที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ นำไปใช้ในกิจกรรมล้วนเกี่ยวข้องกับบุคคลท่านนี้ทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อบุคคลท่านนี้เป็นผู้ร่วมกิจกรรมตั้งแต่มีการนำศิลปะไปใช้ในพื้นที่อย่างเป็นทางการนั้น ด้วยการที่เป็นบุคคลในพื้นที่เช่นเดียวกันจึงทำให้เวลาลงไปทำกิจกรรมต่างๆหรือพูดคุยกับชาวบ้านในพื้นที่ก็ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ ดังจะเห็นจากบทสัมภาษณ์ช่วงหนึ่งที่ยกมา

“คืนความสุขสายบุรี เริ่มต้นที่สาตสีเมืองสาย ก่อนสาตสีก็มีการจัดกิจกรรมเหมือนอยากให้คนเขาตื่นตัวว่าพวกนี้ทำอะไรบ้าง ก็รวบรวมเพื่อนๆมาวาดภาพศิลปะตามท้องถนน ตามริมบ้านอะไรต่างๆ ตามตึกอาคารทรงอินโด ชาวบ้านเขาก็ออกมาถามทำอะไรหะรือ ทำไปทำไม เขาถามกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ก็ได้โอกาสไปพูดคุยแลกเปลี่ยน บางทีคนเจ้าของบ้านเก่าๆ เขาจะไม่ออกไปคุย ถ้าไม่มีอะไรที่สะดุดตา พอเราไปวาดหน้าบ้านเขาก็สะดุดตา เขาก็มาถามมาคุย กินน้ำใหม่ไรแบบนี้ ธรรมชาติครบมกก็คนที่นี่อยู่แล้ว” (ทิน โชคดี (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 29 เมษายน 2559)

จากคำสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึงพลังของการเป็นเครือข่ายที่ช่วยผลักดันและสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นและตรงตามเป้าหมายที่ทางกลุ่มได้วางไว้นั้นคือ การนำศิลปะมาใช้ในพื้นที่ เพื่อดึงดูดความสนใจและให้คนพื้นที่ให้อยากมาดูว่ากลุ่มกำลังทำกิจกรรมอะไร ตลอดจนภาคีเครือข่ายที่เป็นคนในพื้นที่ด้วยสามารถทำให้ชาวบ้านที่พบเห็นขณะไปวาดรูปศิลปะตามพื้นที่ต่าง ๆ หรือจัดกิจกรรมอื่นๆในพื้นที่ก็เกิดความรู้ไว้วางใจและเกิดความสนใจในสิ่งที่ทำเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ทิน โชคดี (นามสมมติ) จะช่วยดำเนินกิจกรรมให้กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์แล้วเดิมนั้นยังเป็นครูสอนศิลปะและประธานกลุ่มศิลปะที่มีชื่อว่า “South Free Art” จึงได้เชิญชวนสมาชิกของกลุ่มตนเองมาร่วมกิจกรรมกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ด้วย ซึ่งงานแรกที่ได้เชิญชวนบุคคลอื่นให้มาร่วมงานด้วยคืองานที่นำศิลปินไปวาดภาพตามสถานที่ต่าง ๆ ในอำเภอสายบุรี และบุคคลที่ได้เชิญชวนมานี้ภายหลังมีบทบาทที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์บุคคลท่านนี้ที่นายทินได้ชวนมาร่วมกิจกรรมกับ SAIBURI LOOKER บุคคลท่านนี้ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า

“รู้จักกับนายทิน นายทินไม่ใช่ SAIBURI LOOKER เป็นศิลปินที่อยู่ในอำเภอสายบุรี นายทินเป็นศิลปินอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเราก็อยู่ในกลุ่มนั้นด้วย นายทินเป็นประธานของกลุ่ม South Free Art ซึ่งช่วงที่เขาจะเอาศิลปะเข้าไปช่วยในการพูดคุยของคนในชุมชนสายบุรี เขาเอาศิลปะไปใช้กับคน ที่นี้ก็เชิญทั้งทีมเลย เรารู้จักกลุ่มนี้ผ่านนายทิน นั่นคือกิจกรรมแรกที่ทำให้รู้จักกลุ่มนี้ นายทินหาทีมอยู่ หาเด็กด้วย ช่วงที่ไปวาดภาพนี่ก็คือมีศิลปินกลุ่มหนึ่งมีเด็กที่มาจากสถาบันมอ. ราชภัฏ แล้วก็เด็กที่เป็นศิษย์ของนายทิน ศิษย์มัธยมก็เลยไปกัน หลังจากนั้นก็คือต่อเนื่อง เราก็ทำงานด้วยกันก็รู้จักกัน ตอนที่นายทินมาชวนอาจารย์ให้ทำกิจกรรมกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ นายทินก็ชวนว่าให้ไปช่วยงานหน่อยเป็นงานของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เป็นงานของชุมชนแก็ คิดว่าไม่ได้เป็นองค์กรอะไร คิดว่าไปวาดรูปเล่น ๆ แล้วก็พาเด็กที่เป็นศิษย์ที่ติดตามเราอยู่แล้ว ก็ชวนกันไปพาเด็กไปประมาณ 7-8 คน ตอนนั้นยังไม่รู้จักกลุ่มนี้คะ เขาให้วาดรูปก็ไป ที่นี้งานมันออกมาดีมากเลย ช่วงที่ไปวาดรูป ก็คือเราตั้งใจจะไปวาดอย่างเดียว แต่ผลที่มันออกมาตอนที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เอามาสรุปตอนกลางคืน เป็นจัดแบบมีตั่งเป็นเวทีเสวนาเล็ก ๆ ถามว่าเราได้อะไรจากที่ไปวาดรูป แล้วให้ชุมชนเขาเห็นว่าศิลปิน

มาวาดหน้าบ้านเขาจะกล้ำมาคุยกับเราไหม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนคะ เลยคิดว่าตัวเองควรที่จะศึกษากลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ให้มากขึ้น แล้วก็สมัครเป็นสมาชิกเลย ไม่ถึงกับสมัคร แต่ว่าคือขอติดตามไปเลย แล้วก็สนิทกันหลังจากนั้น ไม่เชิงศึกษา แต่ว่าคือเข้าไปร่วมทุก ๆ กิจกรรม เขาก็เลยเชิญตลอด เวลาทำอะไรให้ทำก็จะคิดร่วมกัน จะทำร่วมกัน”(โซเฟีย เต๋นสกุล (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 21 เมษายน 2559)

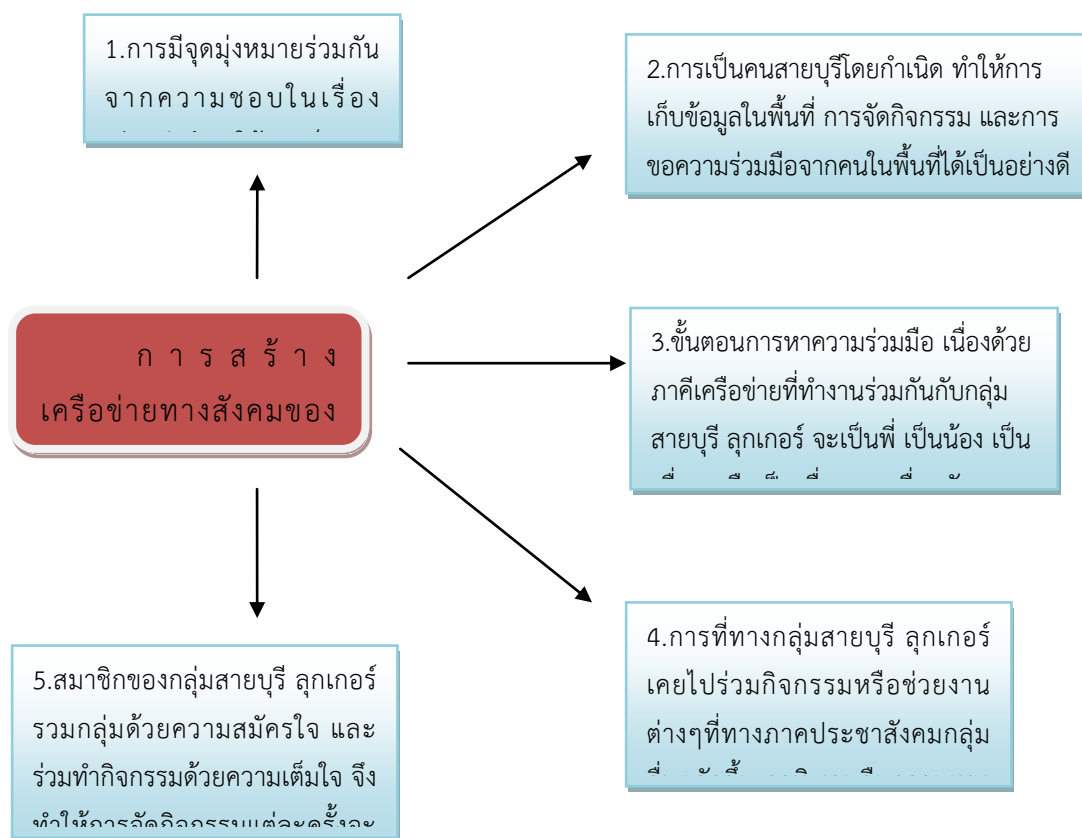
จากคำสัมภาษณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการเป็น “คนกลาง” ของนายทินนั้นน่าจะเป็นส่วนที่ทำให้เกิดภาคีเครือข่ายเพิ่มขึ้น รวมถึงได้ทำให้กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ มีคนรู้จักเพิ่มขึ้นด้วย จากนั้นทินก็เชื่อมโยงต่อไปเป็นโซเฟีย เต๋นสกุล (นามสมมติ) เหมือนใยแมงมุมที่ค่อยเชื่อมโยงจากคนหนึ่งสู่อีกคนหนึ่งและใยใยจนเป็นภาคีเครือข่าย

“คนกลาง” กลุ่มที่สองคือ ภาคีเครือข่ายที่เป็นผู้แทนจากภาคเอกชนนั้นก็คือนายใจดี แสนสุข (นามสมมติ) และนายภราดร เปี่ยมสุข(นามสมมติ) ซึ่งผู้วิจัยพบว่านายใจดีและนายภราดรมีบทบาททั้งการเป็นพี่เลี้ยง เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้หาทุนสนับสนุนกิจกรรม และเป็นผู้ที่คอยเชื่อมโยงประสานให้กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้มีเครือข่ายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ก็มีนายนิตหน้อย อาสา (นามสมมติ)ที่เป็นผู้เชื่อมโยงให้เกิดเครือข่าย ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ส่วนหนึ่งที่บอกว่า

“รู้จักตัวบุคคล รู้จักนายภราดร นายใจดี ก็คลุกคลีกันร้านกาแฟ ร้านหนังสือ ก็เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน ผมคิดว่ากลุ่มนี้เขาค่อนข้างเข้มแข็ง ทั้งเรื่องความรู้แล้วก็การจัดกิจกรรม งานแรกๆที่ไปร่วมคือเปิดบ้าน ที่สายบุรี เข้าใจว่าอาจจะมากกว่ากลุ่มนี้ มีวงพิพิธภัณฑสถานที่ถูกขายต่อไปหลายราย กลุ่มผู้หญิงแม่บ้าน เขาอยากจะทำบ้านนี้เอาไว้ เพราะว่ารู้มาว่าบ้านหลังนี้จะถูกทางเขาจะสร้างตึกก็เลยระดมทุนกันหลายล้านบาทซื้อบ้านหลังนั้นมาไว้ได้มอบให้เป็นสมบัติของมัสยิด งานแรกเขาให้ผมมาช่วยกันคิดเลยเรื่องกิจกรรม งานที่ 2 เขาเชิญไป กวีซีไรต์ เซ ก็เป็นเพื่อนกัน เขาก็โทรมาชวนเองก็เลยไป งานเดอะเคราไนท์ ก็ดีนะ ก็มีลูกเขยของหะยีสุหลงมา มีชาวต่างประเทศมาร่วมเยอะ มีข้าราชการด้วย รู้สึกปลัดของศอ.บต.ก็ไป ดูเหมือนคนเขาจะตื่นตาตื่นใจกับกิจกรรมที่จัด เข้าใจว่าที่เป็นจังหวัดที่มันอยู่ไกล ชนชั้นกลางที่ย้ายถิ่นมาอยู่ที่นี่ รวมถึงคนมลายูมุสลิมที่เคยมีประสบการณ์ย้ายไปอยู่ที่อื่นมาก่อน อารมณ์เขามีเหมือนอารมณ์คนกรุงเทพฯ อยู่นั้นด้วย ในขณะที่เดียวกันก็มีความรู้ร่วมที่นี้อยู่ด้วย ดังนั้นพอกกลุ่มนี้เริ่มกิจกรรมอะไรที่ไปต่อกับ popular culture สักชนิดหนึ่ง เช่น การแต่งกายเสื้อผ้า ผมก็ไปร่วม อะไรแบบนี้ มันเลยสปาร์คติดตึงคนให้เข้ามาร่วมกัน แต่ว่าการที่เขาทำกิจกรรมกันเน้นเรื่องการมีความสุขอะ การสังสรรค์ โดยไม่มีเรื่องเล่าอะไรมาเกี่ยวข้องมันก็จะปาร์ตี้”(บัณฑิต รักษาชาติ (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 22 เมษายน 2559)

“ตอนตัดสินใจมาอยู่บนราธิวาสที่อำเภอแว้ง ก็มาเจอรุ่นน้องอยู่ที่อำเภอแว้งคือคุณนิด หน่อย แล้วเขาก็เป็น เพื่อนกับทางคุณอานัส พอกลับมาทางพี่ก็เปิดกลุ่มแว้งที่รักขึ้นมาแล้วก็ เปิดเพจเฟซบุ๊กชื่อว่าแว้งที่รัก รักที่แว้ง ก็ได้รับความนิยม ทางคุณนิดหน่อยก็ได้ต่อสายให้ทำ ความรู้จักกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ พอได้รู้จักกันขึ้นไปเที่ยวกันมันก็มีความคิดเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่องการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีของ 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ขึ้นมาใหม่อีกครั้ง หนึ่ง เริ่มต้นตั้งแต่คืนความสุขสายบุรี แล้วก็มาคืนความทรงจำสายบุรี ทั้ง 2 งานที่ไปร่วม พี่ ก็เป็นคนทำเกี่ยวกับวิดีโอโปรโมท เราก็ทำในเรื่องของวิดีโอขึ้นมาถ่ายทำเพื่อ โปรโมทงานกิจกรรมอาสาทำเองเพราะเราจบทางด้านนี้อยู่แล้ว เราแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน บ่อยในเฟซบุ๊ก แลกเปลี่ยนข้อมูลในเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มันเกี่ยวข้องกันอยู่ มัน เกี่ยวข้องกันอยู่ระหว่างที่อำเภอแว้งและอำเภอสายบุรี” (อิมรอน เจ๊ะกา (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 27 เมษายน 2559)

จากคำสัมภาษณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่านอกจาก “คนกลาง” จะมีบทบาทที่สำคัญในการ เป็นผู้เชื่อมโยงให้เกิดเป็นเครือข่ายแล้ว ในส่วนของภาคีเครือข่ายเองต่างก็มีลักษณะของการเป็นจิตอาสา และมีเป้าหมายเดียวกันกับที่ทางกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ทำอีกด้วย ซึ่งเมื่อคนกลางได้นำพาคูบุคคลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกลุ่มหรือตัวบุคคลเข้ามารู้จักกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ นั่นก็ทำให้การดำเนินกิจกรรมของ กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ชับเคลื่อนไปในทิศทางที่กว้างขึ้น กล่าวคือภาคีเครือข่ายหลายๆคนที่เข้ามาช่วยนั้นก็ มีบางส่วนที่ภายหลังได้เข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ และบางคนก็ยังคงช่วยเหลือหรือ สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ความสามารถในแต่ละบุคคลล้วนต่างกัน จึงทำให้การทำงานใหม่ ๆ ของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์มีความหลากหลายมากขึ้นทั้งในรูปแบบการจัด กิจกรรมและกลุ่มหมายที่กว้างขึ้น อาทิ จากกิจกรรมแรกๆที่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ต่อมาก็เป็นกลุ่มเยาวชน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจถึงการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ผ่านพื้นที่กายภาพ หรือ พื้นที่ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยขอเสนอเป็นแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 5 แสดงการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ผ่านพื้นที่ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
ที่มา: สรุบบโดยผู้วิจัย

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ พบว่า อานัสหรือประธานกลุ่มและ อับฮาร์กับฟาติส เป็นคนที่ชอบถ่ายภาพ ซึ่งเวลาไปไหนมาไหนจะถ่ายภาพเก็บไว้ทุกครั้ง แล้ววันหนึ่ง ภายหลังจากการพูดคุยกันที่งานคืนความทรงจำญาบะที่จังหวัดนราธิวาส ทำให้อานัสหรือประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ สร้าง เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER เพื่อโพสต์ภาพและเรื่องราวเกี่ยวกับอำเภอสายบุรี เหมือนกับเป็นการเล่าเรื่องให้ใครสักคนทราบ จากนั้นทำการแอดเพื่อนหรือผู้แทนจากหน่วยงานภาคประชาสังคมที่รู้จักและเริ่มลงข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับอำเภอสายบุรี และภาพบรรยากาศในพื้นที่ ตลอดจนภาพกิจกรรมที่ทางกลุ่มจัดขึ้น พร้อมคำบรรยายภาพในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ได้ทำให้เกิดเป็นความสนใจของบุคคลภายนอก จนได้มีการแชร์หรือส่งต่อเรื่องราวนั้นๆ ไปเรื่อย ๆ ซึ่งการร่วมพูดคุยและตอบความคิดเห็นในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER อย่างต่อเนื่อง และการผลิตวิดีโอซึ่งเป็นหนังสือหรือสารคดีที่ทางกลุ่มผลิตขึ้นมาเองสามารถเรียกความสนใจจากผู้ใช้งานบนเฟซบุ๊กแฟนเพจได้ นอกจากนี้การที่ทางกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้แชร์วิดีโอข่าวหรือบทความที่

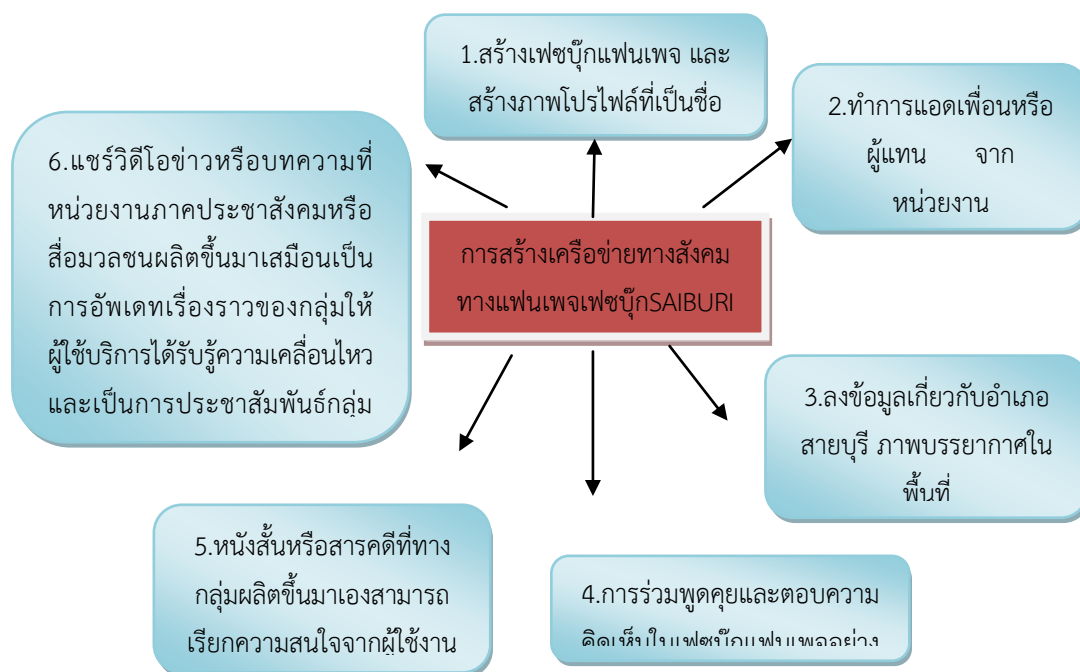
หน่วยงานภาคประชาสังคมหรือสื่อมวลชน อาทิ ชาวสามมิติของช่อง 3 หรือ นักข่าวพลเมืองของช่อง ThaiPBS ผลิตขึ้นมา อาทิ กิจกรรมคืนความสุขสายบุรี ที่ได้รับความสนใจจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาก ภายในงานดังกล่าวมีการฉายหนังสั้นเรื่องสามเกลอ ซึ่งเล่าถึงวิถีชีวิตของเพื่อนสนิทต่างเชื้อชาติ 3 ประเทศ อันได้แก่ ชาวปากีสถาน ชาวจีน และชาวไทย ที่ไปไหนมาไหนด้วยกันใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ไม่มีความแตกต่างทางพหุวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังการจัดโชว์นิทรรศการภาพเป็นเสมือนการอัปเดตเรื่องราวของกลุ่มให้ผู้ใช้บริการได้รับรู้ความเคลื่อนไหว และเป็นการประชาสัมพันธ์กลุ่มให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลภายนอกอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้หลังจากมีการโพสต์ภาพและเรื่องราวเกี่ยวกับอำเภอสายบุรีลงในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ไปได้สักระยะหนึ่ง ผู้วิจัยพบว่าสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดเป็นการเชื่อมโยงของการเกิดเป็นภาคีเครือข่ายได้อีกด้วย ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของภาคีเครือข่ายสองท่านที่รู้จักกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ได้บอกไว้ช่วงหนึ่งว่า

“รู้จักกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ทางเพจ และร่วมเป็นภาคีในการจัดงาน ซึ่งงานทุกงานจะทำให้เป็นทีมช่วยกันคิดประเด็นงานกัน การทำงานกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จะมีการแบ่งหน้าที่กันทำอย่างชัดเจนว่าใครทำอะไร อย่างไร” (สนิท เกรียงไกร (นามสมมติ), 25 เมษายน 2559)

“ตอนกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เริ่มสร้างกลุ่ม สร้างเพจใหม่ๆ พอดีพี่ทำงานภาคีได้ทำงานในพื้นที่ พรรคพวกที่ทำงานก็รู้จักกัน กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ก็แอดเพื่อน แอดคนโน้นคนนี้ไปเรื่อยๆ เลยเป็นการสร้างความสัมพันธ์กัน พี่ก็รู้จักกลุ่มนี้ผ่านเพจSAIBURI LOOKER...” (ดวงเดือน จันทร์สว่าง (นามสมมติ), 25 กุมภาพันธ์ 2559)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER สามารถเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงให้เกิดเป็นภาคีเครือข่ายของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้ ระบบการทำงานด้วยการช่วยกันคิดช่วยกันทำระหว่างกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ และภาคีเครือข่ายนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้การจัดงานราบรื่นและประสบความสำเร็จในที่สุด และเฟซบุ๊กแฟนเพจยังช่วยเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มด้วย ดังจะเห็นได้จากแผนภาพที่แสดงการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านทางแฟนเพจเฟซบุ๊ก SAIBURI LOOKER ดังนี้

ภาพที่ 6 แสดงการสร้างเครือข่ายทางสังคม ผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER
ที่มา: สรุปรโดยผู้วิจัย

นอกจากเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER จะให้เกิดภาคีเครือข่ายแล้วยังเป็นจุดเริ่มต้นของการมีสมาชิกใหม่ที่สนใจอยากจะทำงานลักษณะเดียวกันกับกลุ่มสาบบุรี ลูกเกอร์ ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของสมาชิกใหม่ที่เริ่มต้นจากการพูดคุยผ่านทางหน้าเฟซบุ๊กแฟนเพจ สู่การเข้ามาร่วมงานกับกลุ่มสาบบุรี ลูกเกอร์ ในปัจจุบันไว้ว่า

“ตอนแรกๆกลุ่มแอบอานัสจะเป็นผู้ชายหมดเลย ในเพจข้อมูลพื้นที่ประวัติศาสตร์ เราชอบก็เลยติดตาม ชอบในสิ่งที่เขาทำอยู่ก็เลยให้ข้อมูล ก็เลยได้เข้ามาร่วมกลุ่ม พี่เขาจะเล่าคร่าวๆว่ามีภาพหนึ่งๆมาเราก็เขียนบทความให้ลงในเพจ บางทีไม่ได้ลงพื้นที่เองก็ให้พี่อานัสช่วยเล่าให้ อิลลาเคยทำกลุ่ม I love Saiburi ด้วยความรักสาบบุรี คิดถึงบ้านตอนไปเรียนใหม่ ๆ เราทำตัวคนเดียวเราทำไม่ถูก จับหลักไม่ได้ พอเห็นเพจพี่อานัสก็รู้สึกว่ามันใช่ ไม่ได้คาดหวังอะไร รู้สึกชอบเพราะมีงานของพี่อานัส พอกลับบ้านมาก็เปิดเพจ เล่าให้พ่อแม่ฟังพ่อแม่ก็ชอบ ต่อมาเราเล่าให้พี่อานัสฟังเรื่องสถานที่หนึ่ง พี่อานัสก็ลงพื้นที่ไปดูด้วยว่าสถานที่นั้นๆในอดีตเป็นแบบนี้ตามที่ผู้ใหญ่เล่า ปัจจุบันเป็นอย่างไร และนั่นก็เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เราได้เข้ากลุ่ม” (นวลศรี ณ ภูเก็ต (นามสมมติ), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2559)

“ผมเข้าไปดูในเพจ ผมเป็นคนชอบเรื่องในอดีตอยู่แล้ว คือผมก็พิมพ์เรื่องของอากงไปในเพจ ก็ช่วงนั้นยังไม่รู้จักกับแนนนี่ สักแกก็มาเม้นท์ว่าจะสัมภาษณ์ผม ก่อนที่จะรู้จักกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ผมรู้จักอารีนา ช่วงนั้นกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเรื่องราวในสมัยก่อน ตอนผมเด็ก ๆ อากงชอบเล่าให้ฟัง ผมก็ชอบฟัง เมื่อเราจะมีประโยชน์กับเขาบ้าง แกมาสัมภาษณ์ประมาณ 2 รอบ แนนนี่ก็ชวนไปร่วมงาน ที่เข้าเต็มตัวก็คืองานคืนความสุขสายบุรี แต่ก่อนหน้านั้นก็ช่วยประปราย จิตอาสาผมก็ทำอยู่แล้วช่วยงานในลักษณะนี้” (เกรียงไกร แซ่กง(นามสมมุติ), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2559)

คำสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการเข้ามาของสมาชิกใหม่ซึ่งรู้จักกลุ่มผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER นั้นเกิดจากความสนใจเรื่องเดียวกันกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ที่ได้ดำเนินการไว้ตั้งแต่ต้นนั่นคือการฟื้นฟูความทรงจำในอดีต เล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชนตนเอง อีกนัยหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่า บุคคลที่ก้าวเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ นั้นล้วนมีความรู้สึกโหยหาอดีตของอำเภอสายบุรีทั้งสิ้น

เครือข่ายบนพื้นที่ไซเบอร์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER

พื้นที่ไซเบอร์บนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER เริ่มจากการโพสต์ข้อมูลถึงเรื่องราวในอดีตของอำเภอสายบุรี ทำให้ภายหลังมีสมาชิกจากการพูดคุยในเฟซบุ๊ก และภาคีเครือข่ายบุคคล ภาคีเครือข่ายภาคเอกชนด้วยเช่นกัน ก่อให้เกิดเป็นรูปแบบของเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ 2 รูปแบบนั่นคือ 1. ภาคีเครือข่ายบุคคล และ 2. ภาคีเครือข่ายภาคเอกชน ภาคีรัฐบาล ดังนี้

1. ภาคีเครือข่ายบุคคล ลักษณะเพื่อน ญาติมิตร คนรู้จัก คือ รูปแบบความสัมพันธ์ผ่านการรู้จักจากคนในครอบครัวหรือเพื่อน ซึ่งเครือข่ายในรูปแบบนี้เกิดขึ้นจากการที่พ่อแม่หรือคนในครอบครัวของสมาชิกกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ รู้จักกับคนที่ทำงานศิลปะ หรือสมาชิกในกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เคยพูดคุยกับนักวิชาการอิสระบางคนในพื้นที่เสวนาจากการที่ประธานกลุ่มได้ไปร่วมกิจกรรมคืนความทรงจำที่อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และได้มีการพูดคุยเกี่ยวกับอำเภอสายบุรีเรื่อยมา จึงทำให้เกิดความสนิทสนมและความไว้วางใจหรือการให้ความร่วมมือที่ดีในการทำกิจกรรมของกลุ่ม ผ่านเครื่องมือที่ชื่อว่าเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER

2. ภาคีเครือข่ายภาคเอกชน ภาคีประชาสังคมทั้งในและนอกพื้นที่ ลักษณะการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย คือ เริ่มจากการสร้างเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER และได้มีการกดเพิ่มเพื่อน (Add friend) ที่เป็นเพื่อนกันหรือรู้จักกันในเฟซบุ๊กจำนวนหลายคน จนกระทั่งรู้จักกันและสร้างความสัมพันธ์กันไปเรื่อย ๆ เมื่อมีการเพิ่มเพื่อนไปเป็นจำนวนมากและมีเพื่อนในเฟซบุ๊กบางคนทำงานอยู่ในองค์กรที่ขับเคลื่อนงานในลักษณะภาคีประชาสังคม อาทิ เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์ ก็ได้เห็นการทำงานผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ ประกอบกับมีพื้นที่การทำงานในส่วนของสายบุรีอยู่ก่อนแล้ว จึงได้นำไปสู่

การพูดคุยและชวนมาอบรมเกี่ยวกับการทำงานในพื้นที่ส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างความรู้จักหรือสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลในงานเสวนา ทั้งนี้งานเสวนาต่างๆจะมีบุคคลที่เข้ามาร่วมพูดคุยด้วยหลากหลายหน่วยงาน ซึ่งกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เคยเข้าร่วมเสวนาค้นความทรงจำที่อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับคนในงาน ซึ่งต่อมาพบว่ามิบุคคลที่ร่วมพูดคุยผ่านการเสวนาในงานดังกล่าวทำงานอยู่ที่มูลนิธิเอเชีย (The Asia Foundation) ก็นำไปสู่การพูดคุยและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในพื้นที่ และอำนวยความสะดวกสนับสนุนในเรื่องของแหล่งทุน ความคิด ตลอดจนการดำเนินโครงการร่วมกันและมีเจ้าหน้าที่มาพูดคุยแลกเปลี่ยนเชิงเทคนิคในการจัดโครงการ

ทั้งนี้ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ผู้วิจัยได้เข้าไปสนทนากับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ผ่านกล่องข้อความในเฟซบุ๊กแฟนเพจที่มีชื่อว่า SAIBURI LOOKER ผู้วิจัยส่งข้อความกล่าวแนะนำตัวเองและบอกถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ หลังจากรออยู่สักครู่ก็ได้มีข้อความตอบกลับมา ผู้วิจัยจึงขอเบอร์ติดต่อเพื่อความสะดวกในการพูดคุยกัน ทางกลุ่มได้ให้เบอร์โทรศัพท์ของประธานกลุ่มมา

หลังจากได้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ในเบื้องต้นนั้น ประธานกลุ่มหรืออานัส ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงจุดเริ่มต้นของการจัดตั้งกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ว่า

“เริ่มต้นจากการที่ตัวผมเองสนใจการเปลี่ยนแปลงของสายบุรี ในแง่ของเรื่องราว วิถีชีวิต คนหรือความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม ผมเลยเริ่มสนใจ แรก ๆ ก็ไม่รู้จะนำเสนออย่างไร ก็เลยนำความชอบที่ปกติตัวเองเป็นคนชอบถ่ายรูปอยู่แล้วเหมือนลงพื้นที่ก็ถ่ายโน้นถ่ายนี้ พอถ่ายที่สายบุรีก็เริ่มเล่าเป็นเรื่องราวว่าเมื่อก่อนสถานที่แห่งนี้เคยเป็นอย่างไร” (อานัส พงศ์ประเสริฐ, วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558)

กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์เกิดจากการรวมตัวกันของคนรุ่นใหม่ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามและอาศัยอยู่ที่ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 3 คน ได้เฝ้ามองถึงปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความรู้สึกอยากฟื้นความทรงจำเก่า ๆ และหลอมรวมความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ รวมถึงความรู้สึกรักความเป็นมาของอำเภอสายบุรีที่เคยรุ่งเรืองในอดีตแต่ปัจจุบันค่อย ๆ จางหายไปด้วยปรากฏการณ์บางอย่าง จึงรวมตัวกันเพื่อหาคำอธิบายถึงความสัมพันธ์ทางสังคม วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ของคนสายบุรีในอดีตและปัจจุบันโดยนำเรื่องราวเหล่านั้นมาเชื่อมโยงผ่านเรื่องเล่าที่พ่อ แม่ และญาติพี่น้อง ได้เล่าให้ฟังถึงความเป็นสายบุรีและตัวตนของคนสายบุรีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ภาคีเครือข่ายภาคสื่อมวลชนได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า เริ่มรู้จักกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์จากการแนะนำของกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มหนึ่ง ซึ่งตอนนั้นตนเองกำลังจะลงมาทำข่าวเกี่ยวกับวังสายบุรี และวังพิพิธภักดี ที่อำเภอสายบุรี ทำให้ได้รู้จักกับประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ช่วงหนึ่งดังนี้

“รู้จักเพราะตอนนั้นทำเรื่องวังเก่าปัตตานีก็ได้รู้จักกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เพราะว่าพอไปทำ เรื่องวังระแงงแล้วทางกลุ่มสถาปัตยกรรมก็แนะนำว่ามีวังสายบุรี แล้วที่วังสายบุรีก็จะมีกลุ่มเครือข่ายที่ทำอยู่ก็จะแนะนำให้รู้จักกับอานัสประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ให้พาไปดูวังสายบุรีที่ก็ไปทำวังสายบุรีโดยมีอานัสพาไปดูข้อมูลแล้วก็เริ่มรู้ว่าอานัสเป็นประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ และได้รู้ว่ากลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ทำอะไรบ้าง” (อรพิน ใจดี (นามสมมุติ), 25 มิถุนายน 2559)

จากคำสัมภาษณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การแนะนำหรือบอกต่อจากกลุ่มอื่น ๆ ก็สามารถทำให้เกิดการรวมตัวเป็นเครือข่ายได้เช่นเดียวกัน และจากจุดเริ่มต้นตรงนี้ทำให้เกิดเป็นความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกันต่อมาเรื่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ประธานกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มอีก 2 คน ทำให้ทราบว่ากลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้จัดตั้งเฟซบุ๊กแฟนเพจ โดยใช้ชื่อ “SAIBURI LOOKER” เพื่อบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านภาพถ่ายทั้งที่เป็นภาพถ่ายในอดีตและภาพถ่ายปัจจุบัน การเล่าเรื่องราวของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ในเฟซบุ๊กแฟนเพจนั้นจะเป็นการเล่าแบบเป็นคำบรรยายภาพเพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงความเป็นมาของสถานที่นั้น ๆ อาทิ การบอกเล่าเรื่องราวผ่านภาพถ่ายของวัดจีนหรือศาลเจ้าเล่าเอี้ยะกงวังเจ้าเมืองสายบุรี มัสยิดรายน และโรงพยาบาลคริสเตียน เป็นต้น

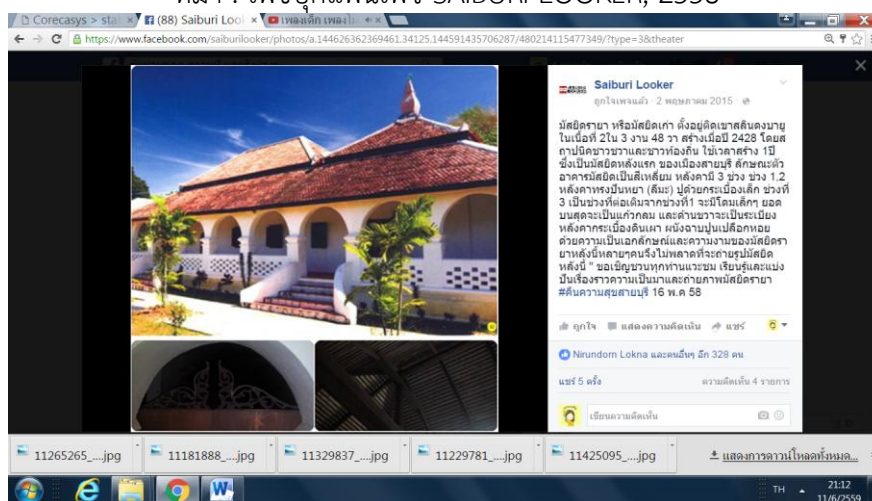
เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER คือรูปแบบการสร้างอัตลักษณ์ด้วยการใช้ภาษาที่เป็นทางการมีลักษณะของการสื่อสารสองทาง โดยเนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นการโพสต์ภาพเก่า ๆ และเรื่องราวในอดีตของอำเภอสายบุรี ตลอดจนการประชาสัมพันธ์กิจกรรม และรายการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ภาพที่ 7 แสดงวัดจีนหรือศาลเจ้าเล่าเอี้ยะกงสายบุรีและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์
ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER, 2558

ภาพที่ 8 แสดงวังเจ้าเมืองสาบบุรีและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์
ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER, 2558

ภาพที่ 9 แสดงมัสยิดคาบมาและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์
ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER, 2558

ภาพที่ 10 แสดงโรงพยาบาลคริสเตียนและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER, 2558

ทั้งนี้จากภาพตัวอย่างการเล่าเรื่องราวผ่านภาพถ่ายของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER แสดงให้เห็นว่ากลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ พยายามเชื่อมโยงเรื่องราวในอดีตหรือทางประวัติศาสตร์ให้ผู้คนในอำเภอสายบุรี หรือผู้คนภายนอก ได้รับทราบว่าเมื่อครั้งอดีตอำเภอสายบุรีเคยมีสถานที่ดังกล่าวอยู่ หรือบางสถานที่ อาทิ มัสยิดรยา และวังเจ้าเมืองสายบุรี ก็ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากสถาปัตยกรรมดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้นำเรื่องราวในอดีตสมัยช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ประเทศญี่ปุ่นได้ให้ทหารลับหนึ่งนายมาสำรวจสภาพพื้นที่ในอำเภอสายบุรี ซึ่งทหารลับญี่ปุ่นนายนั้นนอกจากมาสอดแนมสภาพพื้นที่ต่าง ๆ ในสายบุรีแล้วยังให้การรักษาโรคกับชาวบ้านอีกด้วย หรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นแพทย์ทหารนั่นเอง ผู้วิจัยได้ทราบเรื่องนี้จากการอ่านข้อมูลบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER โปสต์หนึ่งความว่า

“สายลับญี่ปุ่น ถนนสายบุรี... มีเรื่องหนึ่งได้รับฟังจากคุณตาท่านหนึ่งว่าก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 บริเวณนี้ เคยมีคลินิกหมอญี่ปุ่นเปิดบริการที่นี่ หมอญี่ปุ่นท่านนี้เป็นที่รู้จักของคนในยุคนั้นเพราะด้วยความสามารถในการรักษา เขาใช้ชีวิตสายบุรีหลายปีและได้แต่งงานกับหญิงชาวไทย แต่หมอนั้นมักจะมีพฤติกรรมแปลก ๆ เช่นเขาไปไหนเขาไม่ค่อยใช้พาหนะในการเดินทาง ใช้การเดินเท้าและระหว่างเดินเขาจะมีสมุดบันทึกคอยจด และเขามักจะเดินตะเวนทั่วสายบุรีบ่อย ๆ พอก่อนช่วงเริ่มก่อนสงครามโลก 2 หรือสงครามเอเชียบูรพา ไม่กี่เดือนเขาได้หายตัวไป อย่างไร้ร่องรอย หลังจากนั้นคุณตาได้เล่าอีกว่า เขาได้ข้อมูลมา หมอญี่ปุ่นท่านนี้ได้เผยความลับให้กับชายผู้หนึ่งซึ่งเป็นคนปากน้ำสายบุรี ว่าเขาเป็นสายลับจากญี่ปุ่นและให้ชายผู้นี้คอยส่งสัญญาณ ให้กองทัพเรือญี่ปุ่นก่อนยกพลขึ้นบกที่ปากน้ำสายบุรี และเขาจะประกันความปลอดภัยให้ ทั้งหมดนี้สรุปได้ว่าหลายปีที่หมอญี่ปุ่นใช้ชีวิตในสายบุรี เขามีภารกิจกับกองทัพญี่ปุ่นสืบหาข้อมูลหรือเรียกว่าสปาย เพื่อในการเตรียมพร้อมก่อนการยกพลขึ้นบกของกองทัพญี่ปุ่นที่สาย

บุรี. ปล.บริเวณร้านBKK ถนนสายบุรีในปัจจุบัน เครดิตภาพ... น ณ ปากน้ำ” (เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER, 4 พฤษภาคม 2558)

ภาพที่ 11 แสดงภาพการโพสต์เรื่องราวเกี่ยวกับสายลับญี่ปุ่น

ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER, 2558

เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ผ่านภาพถ่ายนั้นทำให้คนในอำเภอสายบุรีได้รู้ฟื้นความทรงจำต่าง ๆ ในอดีตขึ้น หรือแม้กระทั่งเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ไม่เคยทราบเรื่องราวทำนองนี้มาก่อนก็ได้รับทราบผ่านการแสดงข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิต รวมถึงวัฒนธรรมการเป็นอยู่ การแต่งกายต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของความเป็นพหุวัฒนธรรมของผู้คนชาวสายบุรีถูกนำไปปรากฏให้เห็นผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER

กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้จัดกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมเพื่อแสดงภาพถ่าย หรือเล่าเรื่องราวความเป็นมาผ่านภาพวาดศิลปะ อาทิ งานคืนความทรงจำสายบุรีจังหวัดที่หายไป ซึ่งให้ศิลปินลงไปวาดรูปตามบริเวณต่าง ๆ ในตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี, งาน "สื่อสารเมืองสาย : คืนความทรงจำสายบุรีจังหวัดที่หายไป" ซึ่งเป็นงานพูดคุยและมีการฉายสารคดีสั้น, งานสาดสีเมืองสาย ซึ่งเป็นงานจัดแสดงภาพวาดศิลปะของสถานที่และเรื่องราวต่าง ๆ ในอำเภอสายบุรี, งานคืนความสุขสายบุรี ซึ่งเป็นงานจัดแสดงภาพศิลปะ การฉายหนังสั้นเรื่องสามเกลอ และวงเสวนาพูดคุยถึงการแต่งกายแบบบริติชมาลายาในช่วงยุค 60 ซึ่งการแต่งกายดังกล่าวก็ได้ถูกนำมาทำเป็นรูปแบบการแต่งกายให้กับผู้ที่เข้าร่วมงานในวันนั้นอีกด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีโอกาสลงพื้นที่ไปร่วมกิจกรรมคืนความสุขสายบุรี และสัมภาษณ์ชาวบ้านบางส่วนที่มาร่วมงาน ซึ่งจากการสังเกตงานในวันนั้นพบว่ามีชาวบ้านทั้งในพื้นที่และพื้นที่อำเภอสายบุรีมาร่วมกันอย่างคับคั่ง สื่อมวลชนก็ให้ความสำคัญมาทำข่าวเช่นเดียวกัน ปรากฏการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าผู้คนยังคงให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ของความเป็นท้องถิ่นอยู่มากทีเดียว งานคืนความสุขสายบุรีถูกจัดขึ้นอย่างง่าย ๆ สบาย ๆ บริเวณถนนเลียบบคลองสายบุรี ใกล้สถานีดับเพลิงจุดเด่นของถนนเส้นนี้จะเห็นวิถีชีวิตของชาวบ้านริมคลองเช่น การเลี้ยงปลากระชัง การตกปลา การดักกุ้ง เป็นต้น ริมคลองมีเรือหลายลำจอดเทียบท่า และบรรยากาศริมคลองยามเย็นจะเห็นเด็ก ๆ เล่นน้ำกันอย่างสนุกสนาน ก่อนเริ่มงานมีการขับรถมอเตอร์ไซค์โบราณ หรือที่เรียกว่า คาราวาน โดยขับไปรอบ ๆ

เมืองสายบุรีผ่านจุดสำคัญ ๆ ในพื้นที่เพื่อประกาศให้ผู้คนในพื้นที่ทราบว่างานคืนความสุขได้เริ่มต้นแล้ว นอกจากนี้ยังมีการเชิญชวนเด็ก ๆ เยาวชนไปเก็บขยะบริเวณหาดวาสุกรีเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ กลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ ได้พยายามสอดแทรกสื่อใหม่อย่างวิดีโอหรือหนังสือที่ทางกลุ่มได้ถ่ายไว้เกี่ยวกับเรื่องราวของสามสหายแห่งสายบุรี สามเชื้อชาติที่นายอารง วาจิ ได้กล่าวไว้กับผู้วิจัยในเบื้องต้นโดยมีชื่อว่า “สามเกลอ” มาเปิดฉายให้กับผู้ร่วมงานได้ดู ซึ่งบรรยากาศเสมือนกับฉายหนังกลางแปลงเรื่องหนึ่งตามชนบทเลยทีเดียว นอกจากนี้ได้มีการวางกล่องรับบริจาคสมทบทุนเพื่อไปซื้อวังพิพิธภัคดี โดยจะนำพื้นที่วังพิพิธภัคดีไปจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์และเป็นลานการจัดกิจกรรมมอเนกประสงค์ให้กับคนในชุมชนต่อไป

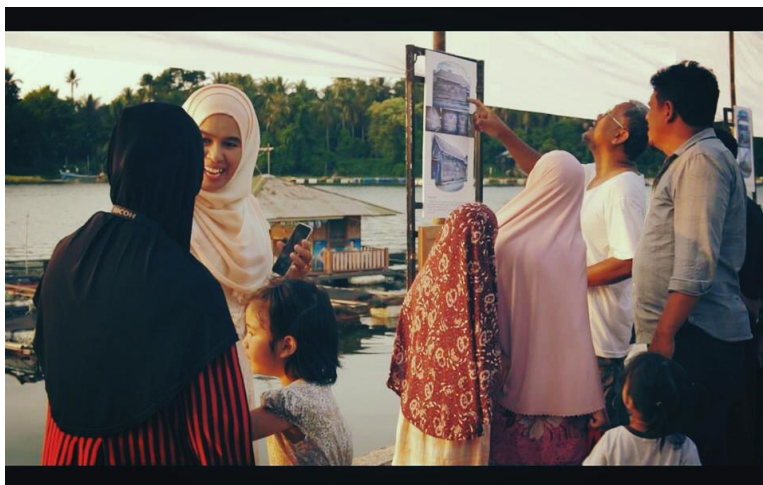
ภาพที่ 12 แสดงป้ายคัดำทำงานคืนความสุขสายบุรี
ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER, 2558

ภาพที่ 13 แสดงคาราวานเปิดตัวงานคืนความสุขสายบุรี
ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER, 2558

ภาพที่ 14 แสดงบรรยากาศของงานคืนความสุขสายบุรี
ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER, 2588

ภาพที่ 15 แสดงภาพชาวบ้านที่มาร่วมงานคืนความสุขสายบุรีกำลังพูดคุยกันและซีไปที่ภาพถ่าย
ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER, 2558

ภาพที่ 16 แสดงการฉายหนังสั้นเรื่องสามเกลอ
ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER, 2558

ภาพที่ 17 แสดงภาพถ่ายและเรื่องราวของเรือนไม้ร้างที่บ้านอุเมะ
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 20 พฤษภาคม 2558

ภาพที่ 18 แสดงภาพถ่ายและเรื่องราววิถีชีวิตของชาวสายบุรี
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 20 พฤษภาคม 2558

ภาพที่ 19 แสดงภาพวาดศิลปะเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆในอำเภอสายบุรี
ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER, 2558

ภาพที่ 20 แสดงกล่องรับบริจาคสมทบทุนชื่อวังพิพิธภัณฑิ
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 20 พฤษภาคม 2558

สำหรับการจัดกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ในแต่ละครั้งผู้วิจัยพบว่า กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ มักจะนำศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี และกีฬา นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมด้วยเสมอ ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กับภาคีเครือข่ายทั้งที่เป็นส่วนบุคคลและตัวแทนจากภาคเอกชนของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันในครั้งที่ผ่านมา ก็มีความเห็นว่าศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี

และกีฬา เป็นการผสมผสานเชิงสมัยใหม่ที่สามารถเข้าถึงคนได้ในทุก ๆ กลุ่ม ทั้งนี้การประชาสัมพันธ์บนเฟซบุ๊กแฟนเพจ รถขยายเสียง โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์และการบอกปากต่อปาก จะสามารถสร้างความสนใจให้คนมาร่วมกิจกรรมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อใหม่อย่างเฟซบุ๊กแฟนเพจสามารถทำให้คนนอกพื้นที่รู้จักกลุ่มและเกิดความสนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ก็ควรทำควบคู่กันไปด้วย เนื่องจากการเป็นสื่อสมัยใหม่อย่างเฟซบุ๊กแฟนเพจก็ยังมีชาวบ้านบางส่วนที่ไม่นิยมเล่นทางกลุ่มก็จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีให้กลุ่มคนเหล่านั้นทราบถึงการจัดงานต่อไปในอนาคต

ภาพที่ 21 แสดงตัวอย่างโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆของกลุ่ม SAIBURI LOOKER
 ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่มาร่วมกิจกรรมงานคืนความสุขสายบุรี ส่วนใหญ่รู้สึกพอใจกับการจัดงานครั้งนี้ และอยากให้มีการจัดงานในลักษณะนี้อีกในครั้งต่อ ๆ ไป ดังจะเห็นได้จากข้อความของชาวบ้านในอำเภอสายบุรีที่ได้ไปร่วมงานให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยไว้ว่า

“อยากให้มีการจัดบ่อยๆครับ”(ศักดิ์ ภัคดี (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 16 พฤษภาคม 2558)

“ผมคิดว่าการจัดงานนี้เป็นงานที่ดี เพราะคนในพื้นที่บางส่วนก็ยังไม่คนรู้จัก และงานสามารถทำให้คนทุกคนที่สนใจงานนี้ได้รับรู้อะไรหลายๆอย่าง” (อิทธิ จักรศรี (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 16 พฤษภาคม 2558)

“อยากเห็นงานลักษณะนี้ในท้องถิ่นให้มากๆ เพราะงานวัฒนธรรมต้องภาคประชาชนจัดเป็นคนจัดถึงจะดี”(ประเสริฐ ภัคดี (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 16 พฤษภาคม 2559)

“ดีค่ะ คนรุ่นใหม่จะได้รู้จักอดีตของสายบุรี คนรุ่นใหม่จะได้มีการอนุรักษ์วิถีชีวิตไปพร้อมกับประเพณี น่าจะมีอีก เพราะจะได้ไม่เงียบได้มีกิจกรรมให้คนมาเยี่ยมชมเยียน” (วิภา อรุณสวัสดิ์ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์วันที่ 16 พฤษภาคม 2558)

“สนุกดีเจอคนเยอะแยะ เจอเพื่อน อยากให้มีอีก เพราะเป็นสีสันแทนที่จะมีแต่ภาพความรุนแรง”(พรใจ จันทร์กระจ่าง (นามสมมติ) , สัมภาษณ์วันที่ 16 พฤษภาคม 2558)

“อยากให้มีการจัดกิจกรรมอีก เพราะนี่เป็นการสนับสนุนกลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่ให้ทำในสิ่งที่เป็นตัวตนและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนของตนเอง”(ปลื้มใจ เต็นศิริ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์วันที่ 16 พฤษภาคม 2558)

ข้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมในพื้นที่ของอำเภอสายบุรีได้สร้างความรู้สึกดี ๆ ให้กับชาวบ้านในพื้นที่ ตลอดจนคนนอกพื้นที่ที่มาร่วมงานในวันนั้น ทั้งนี้บางคนเดินทางมาจากจังหวัดยะลา บางคนเดินทางมาจากจังหวัดนราธิวาส ซึ่งคนเหล่านี้บอกกับผู้วิจัยว่ารู้จักกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER และเห็นการอัปเดตคำอธิบายลักษณะกิจกรรมคืนความสุขสายบุรีแล้วเกิดความสนใจอยากที่จะมาร่วมงาน อาทิ นายประเสริฐ ภัคดี เดินทางมาจากอำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส เพื่อมาร่วมกิจกรรมคืนความสุขสายบุรีโดยเฉพาะ ซึ่งพิธีศมินทร์ได้บอกกับผู้วิจัยด้วยสีหน้าและแววตาที่สดใสมีความสุขไว้ว่า

กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เป็นกลุ่มคนที่ตั้งใจทำงาน มุ่งมั่นที่จะพัฒนาบ้านเกิด อยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้บ่อยๆ” (ประเสริฐ ภัคดี (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 16 พฤษภาคม 2558)

คำบอกเล่าดังกล่าวข้างต้นของนายประเสริฐ ภัคดี สะท้อนให้เห็นว่า การจัดงานของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ สามารถสร้างความสนใจให้ทั้งคนในและคนนอกพื้นที่อำเภอสายบุรีได้เป็นอย่างดี และการจัดกิจกรรมตลอดจนการโพสต์เรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้ทำให้เกิดเป็น “อัตลักษณ์” เฉพาะกลุ่มขึ้นมา ซึ่งเป็นเสมือนภาพตัวแทนของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ที่แสดงให้เห็นผ่านคำบอกเล่าของชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมคืนความสุขสายบุรีในวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2558 นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าการจัดกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จะมีความหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่จัดกิจกรรมในวันนั้น อาทิ มีการสานเสวนาสำหรับกลุ่มผู้ใหญ่หรือนักวิชาการ งานนิทรรศการภาพถ่ายหรือภาพวาดศิลปะก็จะเป็นบุคคลทั่วไป และงานล่าสุดอย่าง SABURI STREET XHIBIT เป็นกิจกรรมที่มีการวาดภาพพ่นสีและเวิร์คช็อปสเก็ตบอร์ดให้กับเยาวชนรุ่นใหม่

ทั้งนี้การสร้างเครือข่ายทางสังคมยังพบปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการทำให้กับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์สามารถสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ สามารถสรุปเป็นปัจจัยความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายทางสังคมได้ 4 ประการ ดังนี้

ปัจจัยความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายทางสังคม

1. การมีความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จะมีรูปแบบความสัมพันธ์เสมือนพี่น้องและเพื่อน เนื่องจากสมาชิกรู้จักกันมาก่อน และสมาชิกบางคนก็เพิ่งเข้าร่วมกลุ่มก็ได้มีการช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี
2. การพูดคุยหรือประชุมกลุ่มผ่านช่องทางสนทนาทางโซเชียลมีเดีย อาทิ ไลน์ และเฟซบุ๊กสามารถเก็บบันทึกข้อมูลการประชุมกลุ่มและการสรุปการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี สะดวกสำหรับให้สมาชิกได้อ่านและทำความเข้าใจภายหลังการประชุม รวมถึงสมาชิกที่ไม่สามารถมาร่วมประชุมได้ในคราวนั้น ๆ ก็สามารถมาเข้าใจรายละเอียดการประชุมย้อนหลังได้อีกด้วย
3. การมีเป้าหมายหรือความชอบเหมือนกัน สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะมีเป้าหมายเดียวกันตรงที่ต้องการจะทำเพื่ออำเภอสายบุรี ซึ่งเป็นที่ที่พวกเขาอยู่และเติบโตมาตั้งแต่เล็ก ๆ จึงมีความรักและความหวงแหนเหมือนกัน อีกทั้งสมาชิกต่างมีความชอบในการเล่าเรื่องผ่านประวัติศาสตร์ เนื่องด้วย

สมาชิกเห็นว่าอำเภอสายบุรีมีประวัติศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้นมากมายที่คนนอกหรือแม้กระทั่งคนในพื้นที่เองไม่เคยทราบมาก่อน

4. การคิดและแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยทางกลุ่มจะมีการประชุมกลุ่มทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรม เพื่อวางแผนในการทำงานว่าแต่ละคนต้องทำหน้าที่ใดบ้าง และเมื่อจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นทุกครั้งจะมีการประชุมสรุปการจัดกิจกรรมในครั้งนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไรบ้าง ต้องปรับแก้ตรงส่วนไหนบ้าง เพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดกรรมในครั้งหน้าให้ดียิ่งขึ้น ปัจจัยข้อนี้นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ สามารถขับเคลื่อนและดำเนินกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมมาได้หลายโครงการ อีกทั้งทำให้สมาชิกได้มีประสบการณ์ในการฟันฝ่าอุปสรรค และทำให้เข้าใจสภาพพื้นที่มากยิ่งขึ้น รวมถึงสมาชิกแต่ละคนได้ร่วมกันเติมพลังและช่วยกันเสริมจุดอ่อนจุดแข็งให้แก่กันและกัน

ทั้งนี้ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ผู้วิจัยได้เข้าไปสนทนากับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ผ่านกล่องข้อความในเฟซบุ๊กแฟนเพจที่มีชื่อว่า SAIBURI LOOKER ผู้วิจัยส่งข้อความกล่าวแนะนำตัวเองและบอกถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ หลังจากรออยู่สักครู่ก็ได้มีข้อความตอบกลับมา ผู้วิจัยจึงขอเบอร์ติดต่อเพื่อความสะดวกในการพูดคุยกัน ทางกลุ่มได้ให้เบอร์โทรศัพท์ของประธานกลุ่มมา

หลังจากได้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ในเบื้องต้นนั้น ประธานกลุ่มหรืออานัส ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงจุดเริ่มต้นของการจัดตั้งกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ว่า

“เริ่มต้นจากการที่ตัวผมเองสนใจการเปลี่ยนแปลงของสายบุรี ในแง่ของเรื่องราว วิถีชีวิต คนหรือความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม ผมเลยเริ่มสนใจ แรก ๆ ก็ไม่รู้จะนำเสนออย่างไร ก็เลยนำความชอบที่ปกติตัวเองเป็นคนชอบถ่ายรูปอยู่แล้วเหมือนลงพื้นที่ก็ถ่ายโน้นถ่ายนี้ พอถ่ายที่สายบุรีก็เริ่มเล่าเป็นเรื่องราวว่าเมื่อก่อนสถานที่แห่งนี้เคยเป็นอย่างไร” (อานัส พงศ์ประเสริฐ, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558)

กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เกิดจากการรวมตัวกันของคนรุ่นใหม่ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามและอาศัยอยู่ที่ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 3 คน ได้เฝ้ามองถึงปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความรู้สึกอยากฟื้นความทรงจำเก่า ๆ และหลอมรวมความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ รวมถึงความรู้สึกรักความเป็นมาของอำเภอสายบุรีที่เคยรุ่งเรืองในอดีตแต่ปัจจุบันค่อย ๆ จางหายไปด้วยปรากฏการณ์บางอย่าง จึงรวมตัวกันเพื่อหาคำอธิบายถึงความสัมพันธ์ทางสังคม วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ของคนสายบุรีในอดีตและปัจจุบันโดยนำเรื่องราวเหล่านั้นมาเชื่อมโยงผ่านเรื่องเล่าที่พ่อ แม่ และญาติพี่น้อง ได้เล่าให้ฟังถึงความเป็นสายบุรีและตัวตนของคนสายบุรีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ทางกายภาพหรือพื้นที่ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และพื้นที่ไซเบอร์หรือพื้นที่ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ทำให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์แบบปัจเจกบุคคลขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์แบบใหม่

กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) กับการสร้างอัตลักษณ์

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 8 คน และผู้ใช้บริการบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER จำนวน 10 คน และภาคีเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จำนวน 10 คน ผู้วิจัยพบว่าการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ สามารถแบ่งเป็น 2 ประเด็นหลักๆได้แก่ อัตลักษณ์ปัจเจกบุคคล และ อัตลักษณ์กลุ่ม

อัตลักษณ์ปัจเจกบุคคล

อัตลักษณ์ปัจเจกบุคคลเกิดขึ้นจากการที่สมาชิกของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ รวมกลุ่มด้วยความสมัครใจ และร่วมทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เนื่องด้วยภาระหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในชีวิตประจำวันนั้นมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำให้การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งจะเป็นลักษณะของงานจิตอาสาที่สมาชิกเข้ามาช่วยด้วยความเสียสละและทำหน้าที่ที่ตนเองถนัด ดังที่ประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

“เราไม่ได้เป็นลักษณะสมาชิกที่แน่นอนตายตัว เราเปิดคำว่าการกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ใครเข้ามาก็เป็นกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ โดยหลักแล้วจะมีผมเป็นเฮด แล้วที่ทำประมาณ 5-6 คน แล้วก็พี่น้องๆผู้หญิงนักศึกษา ก็พูดต่อ ๆ กัน น้องๆเหล่านั้นก็เป็นแฟนเพจ โดยเริ่มต้นก็มีผมกับคนที่ชื่ออับฮาร์ก็เท่านั้น คนอื่นก็ติดตามจากเพจนี้แหละแล้วเข้ามามีส่วนร่วม ก็คนในสายบุรีนี้แหละที่เราเห็นหน้าเห็นตา ซึ่งน้องๆเค้าเองก็ยังทันในบรรยากาศที่เป็นบวกในสังคมสายบุรีนี้ เขาก็โหยหาเหมือนกัน พอสิ่งที่เราทำไปตอบสนองสิ่งที่หายไป เขาก็มาช่วย น้องๆเป็นกำลังสำคัญด้วย น้องๆเหล่านี้เขามีข้อมูลเยอะ เขารู้ว่าสายบุรีมีอะไรที่นี้มีอะไรแต่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ที่ทำโดยหลักนี้มีไม่กี่คน แต่ก็มีแบบพอทำกิจกรรมคนโน้นคนนี่เข้ามาช่วย” (อานัส พงศ์ประเสริฐ, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558)

จากคำสัมภาษณ์ของประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ทำให้เห็นว่าการที่สมาชิกในกลุ่มมีสำนึกร่วมเกี่ยวกับชุมชน หรือมีความรู้สึกชอบในเรื่องเดียวกันจะเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้สมาชิกใหม่ ๆ สนใจอยากเข้าร่วมกลุ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ที่เป็นคนริเริ่มจัดตั้งกลุ่มจำนวน 3 คน ทำให้ผู้วิจัยพบว่าสมาชิกกลุ่มทั้ง 3 คนนี้ เป็นคนที่เกิดและเติบโตที่สายบุรี อีกทั้งบางคนยังศึกษาปริญญาตรีอยู่ บางคนเพิ่งจบปริญญาตรีได้เพียง 2-3 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ที่ได้มาเชื่อมไปด้วยความคิดอยากจะทำบ้านเกิดของตนเอง นอกจากนี้สมาชิกคนใหม่ที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ส่วนใหญ่ก็ยังศึกษาอยู่ บางคนก็เพิ่งเริ่มทำงานได้ไม่นานนัก โดยจะแตกต่างจากหลายๆกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยทำงานแล้ว นั่นจึงเป็นอีกอัตลักษณ์หนึ่งที่ทำให้กับ

กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ แตกต่างต่างจากกลุ่มอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับความคิดเห็นของภาคีเครือข่ายและผู้ให้บริการบนเฟซบุ๊กแฟนเพจบางท่านที่บอกว่า

“หลายพื้นที่จะมีเป็นคนสูงอายุ เกษียณอายุ แต่ที่นี้กลายเป็นเยาวชน เป็นเด็กเพิ่งจะจบ ป.ตรี แต่กลับสนใจเรื่องเมือง” (รัตนา เจริญทรัพย์ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์วันที่ 22 เมษายน 2559)

“คนรุ่นใหม่ชายแดนใต้”(ทศพล เสริมบุญ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์วันที่ 17 เมษายน 2559)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า การนำเสนอข้อมูลที่มีความหลากหลาย อาทิ ประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า ภาพถ่าย การอธิบายการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเรื่องต่างๆ และมานำเสนอผ่านพื้นที่ในอำเภอสายบุรี หรือการจัดกิจกรรม รวมถึงการนำเสนอผ่านพื้นที่ไซเบอร์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ก็ได้มีการนำเสนอข้อมูลทั้งจากที่ทางกลุ่มเป็นผู้ศึกษาหาข้อมูลหรือลงพื้นที่ไปสัมภาษณ์คนเฒ่าคนแก่เกี่ยวกับความเจริญของอำเภอสายบุรีในอดีตนั้น การแชร์โพสต์จากสื่อสารมวลชน อาทิ การนำเสนอข่าวการจัดกิจกรรมจากข่าว 3 มิติ รายการนักข่าวพลเมืองของช่อง ThaiPBS หรือบทความจากเว็บไซต์ของสำนักข่าว BBC หรือ เว็บไซต์ของสำนักข่าวประชาไท เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นเสมือนการประกอบสร้างให้ภาพลักษณ์หรือตัวตนของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ มีความโดดเด่นขึ้นมาจนทำให้เป็นที่รู้จักของผู้คนที่ใช้บริการในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER

สื่อสังคมออนไลน์ เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ ด้วยการพื้นที่สาธารณะให้บุคคลสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของตัวเอง รวมถึงการแสดงความคิดเห็นบนพื้นที่สาธารณะให้กลุ่มสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของตัวเองได้อย่างสะดวกสบายใช้เป็นพื้นที่สำหรับเล่าเรื่องราวของตัวเอง ควบคู่ไปกับการใช้รูปภาพ คลิปวิดีโอ ตลอดจนข่าว บทความ และผู้คนในพื้นที่อำเภอสายบุรี นำไปสู่การแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของเจ้าของบัญชีผู้ใช้

ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่ากับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ มีการปฏิบัติการสำหรับการดำเนินกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมทางสังคมในการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นผ่านพื้นที่ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และพื้นที่ทางเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER การแจกแผ่นพับ การออกเสียงตามสาย หรือสื่อสารคดีที่ทางกลุ่มผลิตขึ้นร่วมกับภาคีเครือข่าย ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ผ่านรถเคลื่อนที่ในชุมชนและการออกเสียงตามสายในวิฑูรย์ชุมชนสามารถช่วยให้คนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี สามารถรับรู้ความเคลื่อนไหวในการดำเนินกิจกรรมและมาร่วมกิจกรรมของกลุ่มได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 22 แสดงสื่อแผ่นพับและสารคดีที่ทางกลุ่มผลิตขึ้นร่วมกับภาคีเครือข่าย
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 20 พฤษภาคม 2558

ภาพที่ 23 แสดงการออกเสียงตามสายและประชาสัมพันธ์โดยรถเคลื่อนที่ในชุมชน
ที่มา: เพชบุรีกแพนเพจ SAIBURI LOOKER, 2559

2. การใช้สื่อบุคคลเป็นคนในพื้นที่และการใช้ภาพวาดศิลปะสามารถสร้างความสนใจจากคนในพื้นที่ได้กับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เคยจัดกิจกรรมในช่วงแรก ๆ ชื่อว่ากิจกรรมวาดสีเมืองสาย ซึ่งเป็นงานที่มีศิลปินในพื้นที่และศิลปินภาคใต้มาร่วมวาดภาพศิลปะในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และนำภาพที่วาดนั้นมาจัดเป็นนิทรรศการให้ชาวบ้านในพื้นที่ได้ชม พบว่ามีชาวบ้านทั้งในและนอกพื้นที่อำเภอสายบุรีมาร่วมกิจกรรมและชมนิทรรศการกันเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 24 แสดงภาพศิลปินในพื้นที่วาดรูปวิวของสายบุรีและมีผู้เข้าร่วมงานมาชื่นชมภาพ
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 20 พฤษภาคม 2558

3. รูปแบบกิจกรรมเน้นเรื่องราวในอดีตและเรื่องราวของความเป็นท้องถิ่นกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบของการรื้อฟื้นความทรงจำในอดีตผ่านเรื่องเล่าภาพถ่าย สารคดีสั้นเรื่องสามเกลอ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอำเภอสายบุรีทั้งสิ้น ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่ไปร่วมกิจกรรมและผู้แสดงความคิดเห็นผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ซึ่งมีทั้งคนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่อำเภอสายบุรี พบว่าคนส่วนใหญ่มองว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องที่ดีที่สามารถเปิดพื้นที่ให้ทั้งชาวพุทธ ชาวมุสลิม และชาวจีนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนสามารถระลึกนึกถึงความทรงจำดี ๆ ในอดีตหรือเรื่องราวบางแง่มุมของอำเภอสายบุรีที่ตนเองยังไม่เคยรู้มาก่อน รวมถึงการเล่าเรื่องราวผ่านภาพถ่ายในอดีตสามารถช่วยให้เด็กรุ่นใหม่เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสมัยก่อน อันนำไปสู่การทำให้คนในพื้นที่มีความรู้สึกรักและหวงแหนท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น ตลอดจนทำให้คนนอกพื้นที่ก็ได้ทราบเรื่องราวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของอำเภอสายบุรีได้เพิ่มขึ้น

อัตลักษณ์กลุ่ม

ทั้งนี้การที่สมาชิกแต่ละคนล้วนแต่เติบโตและอาศัยอยู่ที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดี ซึ่งเกิดขึ้นจากการรู้จัก ตลอดจนสามารถสร้างความไว้วางใจให้กับคนอื่น ๆ ในพื้นที่ได้ดีกว่าบุคคลที่ไม่ได้เป็นคนในท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดเป็นความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายบุคคลในท้องถิ่น ภาคประชาสังคมกลุ่มอื่น ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ รวมถึงผู้แทนจากภาครัฐและภาคเอกชน

สำหรับวิธีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เริ่มต้นจากการที่กลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ ได้ประชุมเพื่อวางแผนและรังสรรค์กิจกรรมขึ้นมาให้มีความสอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ตนเองมีความรู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี และเมื่อได้วางแผนประชุมกลุ่ม รวมทั้งกำหนดแนวทางหรือกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมได้แล้ว ก็จะลงพื้นที่เก็บข้อมูลเรื่องราวและบุคคลต่าง ๆ

ทั้งนี้ภาคีเครือข่ายและชาวบ้านในพื้นที่อำเภอสายบุรีได้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยเป็นเสียงเดียวกันว่าการจัดกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ นับว่ามีความแปลกใหม่และแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดีได้ทำให้คนมาทำกิจกรรมร่วมกัน ดังเช่นบทสัมภาษณ์ที่บอกว่า

“ผมว่าต่าง คือเขาทำงานเพื่อสังคมจริง แต่ว่ารูปแบบการทำงานของเขาค่อนข้างครีเอทีฟกว่ากลุ่มอื่น กลุ่มอื่น ๆ ก็จะตามสเต็ปงานทั่ว ๆ ไป แต่กลุ่มนี้จะใช้กิจกรรมวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ ผมว่าเป็นกลุ่มศิลปินที่ทำงานเพื่อสังคม เปิดโลกให้กับเยาวชน แต่อบรมผมไม่ค่อยเท่าไร ถ้าเป็นศิลปะ กีฬา ดนตรี โอเคกว่านะ” (สมศักดิ์ ฌ สายบุรี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์วันที่ 21 เมษายน 2559)

“แตกต่างนะคะ ที่เหมือนหน่อยก็คือจะเป็นกลุ่มของนักข่าว แต่เขาน่าจะมีกระบวนการทางศิลปะเข้ามาด้วย อย่างเช่นการจัดนิทรรศการรูปภาพ อันนี้คือจะคล้ายนิดเดียว แต่ว่ากลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ พยายามจะเอากิจกรรมใหม่เข้ามาทำให้สังคมดีขึ้น ทำให้สังคมมีจุดนั้น จุดที่แบบมีแต่ความโหดร้าย จุดที่มีแต่ความเศร้าโศก จริงๆแล้วมันไม่เกี่ยวเลยกับความรุนแรง แต่ว่าพอเอากิจกรรมเข้ามามันเหมือนเราไม่ได้ทำจุดนั้นแต่มันมีผล คิดว่าเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการจัดกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่ กิจกรรมที่ส่งเสริมคนให้มีความคิดนอกกรอบ ทำให้คนในพื้นที่มีความคิดทันสมัยขึ้น ไม่ได้อยู่ในจุดๆเดิม กิจกรรมที่ทำคือจะแตกต่างกันมาก พอมีแคมเปญจะถึงวันฮารีรายอ เราก็มีวิดีโอณรงค์การแต่งกาย เพื่อสวมใส่มลายู กิจกรรมคือเป็นกิจกรรมใหม่ในพื้นที่ไม่เคยทำ” (สายสมร ดีเลิศ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์วันที่ 21 เมษายน 2559)

“งานที่เขาจัดแต่ละครั้งก็โอเคครับ ไม่ค่อยมีคนจัดในลักษณะนี้ใน 3 จังหวัดเท่าไร งานรูปแบบใหม่ ๆ ก็ต่างในรูปแบบที่ว่า รูปแบบการจัดงานที่เขาจัดก็ต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ที่มีอยู่ เพราะว่ากลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ เน้นทำงานด้านศิลปะ วัฒนธรรมเป็นหลักแล้วก็กีฬา นอกจากเรื่องความมั่นคง การสูญเสียที่มีคนทำอยู่แล้ว ก็เป็นรูปแบบใหม่ เป็นกลุ่มที่ทำงานด้านศิลปะ วัฒนธรรม แล้วก็ใช้รูปแบบการจัดงานใหม่ ๆ ไม่ได้ยึดติดแบบผู้ใหญ่รุ่นเก่า” (ศักดิ์สิทธิ์ อินทรักษ์ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์วันที่ 22 เมษายน 2559)

“ผมคิดว่าชาวบ้านจะตื่นตัวหรือไม่ก็น้อย ๆ ก็มีคนริเริ่มที่จะทำกิจกรรมใหม่ ๆ คือ ส่วนใหญ่การพบปะกันหลัง ๆ มันจะน้อย ไม่มีกิจกรรมเท่าไร เหมือนต่างคนต่างอยู่ แต่พอ มีกิจกรรมอะไรสักอย่าง อย่างกลุ่มเด็กนักเรียนก็จะกระตือรือร้นจะมาช่วยกัน บางทีเขาก็รัก ที่จะทำ แต่ไม่มีโอกาสที่จะทำ พอมีกลุ่มนี้เป็นตัวตั้งตัวตีขึ้นมา มันก็โอเคนะ ช่วย ๆ กันทำ ยิ่งไงแล้วก็เป็นคนสายบุรี” (ธนบดี สิงห์แก้ว, (นามสมมุติ), สัมภาษณ์วันที่ 22 เมษายน 2559)

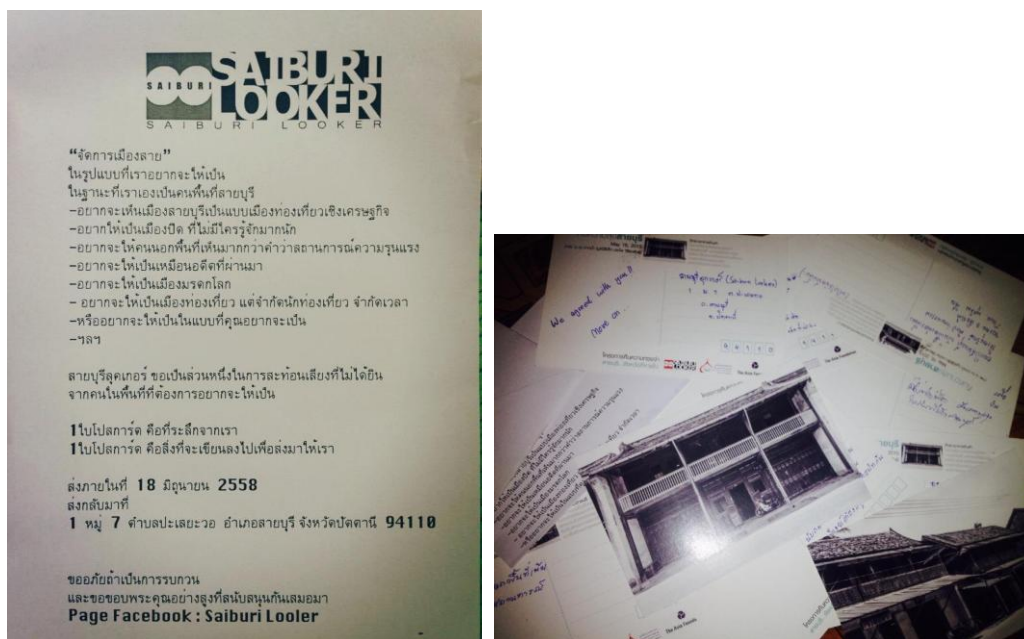
“มีอยู่กลุ่มเดียวที่แตกต่าง กลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มอื่นก็เยอะ แต่เขาอาจจะ เจาะในเรื่องของคนชั้นกลาง แล้วเขาก็สร้างเวทีที่มันไม่ต้องกังวลเรื่องทางการเมืองขึ้นมา แล้วก็พูดเรื่องวิถีชีวิตคนจนคนมลาอยู่ไรวัดมันเป็นปกติแล้วก็ค่อนข้างจะ real-life อยู่ใน ความเป็นจริงไม่ค่อยเพ้อฝัน แต่ในขณะที่เดียวกันตัวเองเขาก็ปาร์ตี้ มันเหมือนปาร์ตี้” (บัณฑิต รักชาติ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์วันที่ 22 เมษายน 2559)

“ก็ดีมาก เป็นการถ่ายทอดศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ ผู้คนเขาลืมเลือนหายไปแล้วให้กลับคืนมาเหมือนเดิม เพราะว่าในปัจจุบันสถานการณ์ความ ไม่สงบซึ่งยังมีความรุนแรงตลอดมา 10 กว่าปี มันทำให้คนเรามีแต่ความทุกข์ลึกลับความงมงาย ของท้องถิ่นไป พอมีกิจกรรมนี้ขึ้นกลายเป็นที่รวบรวมของคนหนุ่มสาวให้กลับมาทำใน เรื่องราวของความงมงายในท้องถิ่นอีกครั้งหนึ่ง ก็เป็นสิ่งที่ดีมาก ๆ แตกต่างจากกลุ่มอื่นตรงที่ กลุ่มนี้จะเน้นหนักไปทางด้านการเมือง ทางด้านการสร้างสันติภาพความช่วยเหลือในความ ยุติธรรม แต่ SAIBURI LOOKER จะเป็นในเรื่องของการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม จุดเด่นของ สายบุรี ลูกเกอร์ คือ การที่เราเอาความงมงาย ความมีน้ำใจ ความงมงายของวัฒนธรรมเก่า ๆ การอยู่ร่วมกันของไทยพุทธมุสลิมขึ้นมาใหม่อีกครั้งหนึ่งเป็นมิตรภาพที่มันเคยหายไปแล้ว นี่คือจุดเด่นของเขา” (รุ่งอรุณ ใจงาม(นามสมมุติ), สัมภาษณ์วันที่ 22 เมษายน 2559)

ทั้งนี้ จากการให้สัมภาษณ์ข้างต้นทำให้พบว่า รูปแบบกิจกรรมที่มีความหลากหลายและ การนำศิลปะ วัฒนธรรม มาใช้กับการรื้อฟื้นความทรงจำในอดีตที่เป็นเป้าหมายหลักของ กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ที่อยากจะให้คนในพื้นที่ได้เกิดความรู้สึกสำนึกรักและหวงแหนบ้านเกิดของตนเอง จะก่อให้เกิดเป็นอัตลักษณ์รูปแบบหนึ่งที่ทำให้คนภายนอกจดจำความเป็นตัวตนของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้

อย่างไรก็ดี นอกจากรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายแล้วกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ยังได้นำสื่อสมัยใหม่ อาทิ หนังสือ สื่อแผ่นพับ และโปสการ์ดภาพถ่ายในอดีตส่งไปให้ชาวบ้านเพื่อให้ ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเมืองสายในอนาคต อีกทั้งยังมีการจัดทำสื่อและ เข็มกลัดที่ระลึกสกรีนเป็นโลโก้ชื่อ SAIBURI LOOKER จำหน่ายให้กับผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อนำไปเป็น

รายได้ส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไปแล้วยังเป็นเสมือนการสร้างตราสัญลักษณ์ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มและเพื่อให้อัตลักษณ์ของกลุ่มเด่นชัด

ภาพที่ 25 แสดงข้อความเชิญชวนร่วมส่งโปสเตอร์แสดงความคิดเห็นอนาคตเมืองสายบุรี และแสดงโปสเตอร์ที่ชาวบ้านตอบกลับมา
ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER

ภาพที่ 26 แสดงเสื้อกรีนโลโก้และเข็มกลัดกลุ่ม SAIBURI LOOKER
ที่มา : เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER

สำหรับขั้นตอนการหาความร่วมมือของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ สืบเนื่องจากระบบความสัมพันธ์ของการเป็นพี่ เป็นน้อง เป็นเพื่อน หรือเป็นเพื่อนของเพื่อนกับสมาชิกในกลุ่มแล้วจึงได้มีการประสานขอความร่วมมือต่อกันเป็นทอดๆ ซึ่งการที่ทางกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เคยไปร่วมกิจกรรมหรือช่วยงานต่างๆที่ทางภาคประชาสังคมกลุ่มอื่นๆจัดขึ้น อาทิ กลุ่มแว้งที่รัก หรืองานคืนความทรงจำญาบะที่จังหวัดนราธิวาส ทำให้กลายเป็นความรู้จักกันและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม SAIBURI LOOKER จำนวน 3 คนจากทั้งหมด 4 คน ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกช่วงแรกๆในการสร้างกลุ่ม และสมาชิกใหม่ที่รู้จักกลุ่มผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER จำนวน 2 คน และภาคีเครือข่ายกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นภาคีเครือข่ายบุคคล จำนวน 8 คน และเป็นภาคีเครือข่ายภาครัฐบาลและภาคเอกชน จำนวน 2 คน และเครือข่ายภาคสื่อมวลชน จำนวน 1 คน โดยความสมัครใจ

อย่างไรก็ดี การที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เริ่มมีการโพสต์ภาพเพื่อบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตเกี่ยวกับอำเภอสายบุรีนั้น ส่วนหนึ่งช่วยสร้างความสนใจให้กับคนในและคนนอกพื้นที่ได้ค่อนข้างมากทีเดียว ประกอบกับการที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ทำการแอดเพื่อนหรือเชิญชวนบุคคลที่สมาชิกแต่ละคนรู้จักกันเป็นการส่วนตัว หรือรู้ว่าทำงานเกี่ยวกับทางด้านสังคม ทั้งที่เป็นบุคคล องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้เกิดเป็นการขยายตัวของเครือข่าย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ กับบุคคลหรือกลุ่มอื่น ๆ มีส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงความเป็นเครือข่ายที่แน่นแฟ้น

ทั้งนี้การที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์และเข้าไปในพื้นที่ ตลอดจนได้รับความช่วยเหลือจากแอนัส ซึ่งเป็นประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ และน้องก๊อต (สมาชิกของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์) ผู้วิจัยได้เข้าไปหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สนทนาแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยพบว่า การก่อตั้งกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จากสมาชิก 4 คน ซึ่งก็คือ อานัส อับฮาร์ แบดี และฟาติส ซึ่งความสัมพันธ์ของทั้งสามคนนี้เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของการเป็นพี่เป็นน้อง และเพื่อนฝูงกัน จึงมีความสนิทสนมและคุ้นเคยกันอย่างดี ต่อมาได้มีการสร้าง เฟซบุ๊กแฟนเพจชื่อ SAIBURI LOOKER และทำกิจกรรมต่างๆในพื้นที่ทำให้ปัจจุบันมีสมาชิกและภาคีเครือข่ายเพิ่มขึ้น

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายทางสังคมและการทำกิจกรรมทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ อันจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากงานเขียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ และการดำเนิน งานหรือกิจกรรมที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จัดขึ้น รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth interview) สัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ 3 คนจากทั้งหมด 4 คน โดยความสมัครใจ เพื่อตอบคำถามวิจัยในประเด็นการสร้างเครือข่ายทางสังคม กิจกรรมทางสังคมอันนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ เนื่องจากการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนแฟนเพจเฟซบุ๊ก “SAIBURI LOOKER” และใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งเป็นวิธีการที่ดีในการสร้างการมีส่วนร่วม เพราะผู้วิจัยประสงค์จะทำการวิจัยในประเด็นของการเป็นพื้นที่ชานชาลาของแฟนเพจเฟซบุ๊ก SAIBURI LOOKER ที่เกิดจากรวมตัวกันของประชาชนที่มีความสนใจในสิ่งเดียวกันแล้วได้มาแสดงความคิดเห็นร่วมกันจะทำให้ผู้วิจัยไปสู่คำตอบของการวิจัยได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ นอกจากนี้คือการสัมภาษณ์ผู้อ่านจำนวน 10 คน โดยทำการสัมภาษณ์ผ่านการสนทนาในกล่องข้อความของเฟซบุ๊ก และการโทรศัพท์ โดยผู้วิจัยพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่ม การรวมกลุ่ม และภาคีเครือข่ายที่ช่วยกิจกรรมต่างๆของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ซึ่งสัมภาษณ์ตามแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แต่ไม่ได้ยึดเป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัวจนทำให้มองข้ามข้อมูลอื่นที่สำคัญไป นอกเหนือจากแนวคำถามที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยได้จัดบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร ประกอบกับการบันทึกเสียงสัมภาษณ์ระหว่างอยู่ในภาคสนาม

นอกจากนี้เพื่อให้ช่วยเปิดมุมมองที่หลากหลายในการวิจัยโดยไม่ผ่านการวิเคราะห์หรือตีความจากผู้วิจัยเพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ใช้บริการเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ทั้งนี้เพื่อสร้างสัมพันธ์มิตรให้ผู้ใช้บริการรู้สึกเป็นกันเอง ผู้วิจัยได้บอกถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ก่อนเสมอ บางครั้งหากพบว่าต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษก็จะขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อไว้แล้วจึงสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ทีในภายหลัง เนื่องจากการเข้าใช้บริการเฟซบุ๊กของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างของเวลาที่ไม่เหมือนกัน เช่น บางคนออนไลน์ เฟซบุ๊กทุกวัน บางคนนานๆครั้งจึงจะออนไลน์เฟซบุ๊ก หรือบางคนไม่ถนัดพิมพ์ข้อความให้สัมภาษณ์ก็จะขอให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ด้วยตนเองและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยสังเกตการณ์จัดกิจกรรมการเสวนาบอกเล่าเรื่องราวในอดีต และสังเกตสภาพแวดล้อมและผู้คนที่เข้าร่วมกิจกรรมนิทรรศการที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จัดขึ้น นอกจากนี้ยังสังเกตสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านอำเภอสายบุรีด้วย โดยผลการวิจัยมีดังนี้

1. จุดเริ่มต้นของกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ และการขยายเครือข่ายทางสังคม

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ จำนวน 3 คนจากทั้งหมด 4 คน ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกช่วงแรกๆในการสร้างกลุ่มทำให้ทราบว่ากลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ เริ่มต้นจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการเมื่อ ปี 2556 ด้วยแนวความคิดของอานัส ซึ่งเป็นประธานกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ ที่ต้องการอยากจะทำางานด้านการพัฒนาสังคม และเพื่อแก้ปัญหาความรู้สึกหวาดกลัว หวาดระแวงของคนในพื้นที่ที่ถูกกดทับด้วยสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ตลอดจนปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิด ทั้งนี้กลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ มาจากชื่อภาษาอังกฤษว่า SAIBURI LOOKER หมายถึงผู้เฝ้ามองการเปลี่ยนแปลงของสายบุรี แล้วนำการเปลี่ยนแปลงต่างๆเหล่านี้มาดำเนินเป็นกิจกรรมในรูปแบบการสานเสวนา นิทรรศการ และหนังสือ เป็นต้น โดยการขยายเครือข่ายทางสังคมเริ่มต้นจากการทำกิจกรรมในพื้นที่ผ่านงานศิลปะ และประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า ภาพถ่ายในอดีตเพื่อเชื่อมโยงให้เกิดความรู้สึกร่วมกันถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตของอำเภอสายบุรี ตลอดจนความสงบสุข และรอยยิ้มของผู้คนก่อนที่จะเกิดความไม่สงบในพื้นที่ขึ้น ต่อมาทางกลุ่มได้มีการสร้างเฟซบุ๊กแฟนเพจชื่อ SAIBURI LOOKER เพื่อโพสต์เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับในอดีตของอำเภอสายบุรี ตลอดจนกิจกรรมที่ทางกลุ่มจัดขึ้น จากการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ โดยมีการทำกิจกรรมในพื้นที่กายภาพหรือพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และพื้นที่ไซเบอร์หรือพื้นที่ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ทำให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์ภายใต้ความสัมพันธ์แบบใหม่ ซึ่งก็คืออัตลักษณ์แบบปัจเจกบุคคล และอัตลักษณ์ โดยเริ่มต้นจากการที่สมาชิกของกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์รวมกลุ่มด้วยความสมัครใจ รวมถึงระบบความสัมพันธ์ของการเป็นพี่ เป็นน้อง เป็นเพื่อน หรือเป็นเพื่อนของเพื่อนกับสมาชิกในกลุ่มแล้วจึงได้มีการประสานขอความร่วมมือต่อกันเป็นทอดๆ ซึ่งการที่ทางกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ เคยไปร่วมกิจกรรมหรือช่วยงานต่างๆที่ทางภาคประชาสังคมกลุ่มอื่นๆจัดขึ้น อาทิ กลุ่มแวงที่รัก หรืองานคืนความทรงจำญาบะที่จังหวัดนราธิวาส ทำให้กลายเป็นความรู้สึกกันและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีประเด็นดังนี้

1.1 เครือข่ายบนพื้นที่กายภาพในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ภาคีเครือข่ายบนพื้นที่กายภาพคือภาคีเครือข่ายที่เป็นบุคคล และภาคีเครือข่ายภาคเอกชน ซึ่งภาคีเครือข่ายภาคเอกชนมีบุคคลที่เป็นคนสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ ซึ่งก็คือ “คนกลาง” เนื่องด้วยเป็นทั้งพี่เลี้ยงที่คอยให้คำปรึกษา คำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนหาผู้สนับสนุนกิจกรรมให้กับกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์ ต่อมาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการ “คืนความทรงจำสายบุรี จังหวัดที่หายไป” ซึ่งคนกลางมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงให้เกิดเป็นภาคีเครือข่าย อาทิ ภาคีเครือข่ายบุคคล และภาคีเครือข่ายภาคเอกชน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมร่วมกันนั้นจะเป็นในลักษณะของการเป็นจิตอาสาและมีเป้าหมายเดียวกันกับกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์

นอกจากนี้สถาปัตยกรรมอันโดดเด่นของอำเภอสายบุรีดังเช่นวังพิพิธภักดีนั้นยังมีความสำคัญในฐานะที่เป็น “พื้นที่กลาง” ในการทำกิจกรรมทางสังคม ตลอดจน การขยายเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลุกเกอร์และเป็นสถานที่ในการประกอบสร้างความทรงจำทางสังคมผ่านเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับวังแห่งนี้อีกด้วย

อย่างไรก็ดีการแนะนำจากกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มอื่นๆที่รู้จักกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ สามารถเป็นสิ่งเชื่อมโยงในการขยายเครือข่ายทางสังคมให้กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้ทำงานร่วมกันกับ สื่อมวลชน การทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอนอกจากจะกลายเป็นความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นแล้วยังทำให้ กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางผ่านทางสื่อสาธารณะอย่างเช่นโทรทัศน์โดยการรายงาน ข่าวของภาคีเครือข่ายภาคสื่อมวลชนนั่นเอง

1.2 เครือข่ายบนพื้นที่ไซเบอร์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER

เครือข่ายบนพื้นที่ไซเบอร์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER เริ่มต้นจากการที่กลุ่ม SAIBURI LOOKER โปสต์เรื่องราวในอดีตของอำเภอสายบุรีอย่างสม่ำเสมอในช่วงเริ่มการสร้างแฟนเพจ นั้นจึงเสมือนเป็นการสร้างเบื้องหลังให้ผู้ใช้บริการบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ได้รู้จักความเป็นมาของอำเภอสายบุรีก่อน จากนั้นจึงค่อยๆเริ่มต้นโปสต์เรื่องราวและกิจกรรมต่าง ๆ ของที่ทาง กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จัดขึ้น ซึ่งการทำในลักษณะดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้ใช้บริการบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER เกิดความสนใจเข้ามาอ่านข้อความที่โปสต์ รวมถึงร่วมพูดคุยและแสดงความคิดเห็น ผ่านทางข้อความที่โปสต์เหล่านั้นด้วย ซึ่งสิ่งต่างๆข้างต้นต่อมาจึงทำให้เกิดเป็นภาคีเครือข่ายบุคคล ภาคีเครือข่ายภาครัฐบาลและเอกชน

1.3 ปัจจัยที่ทำให้การสร้างเครือข่ายทางสังคมประสบความสำเร็จ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดเป็นการสร้างเครือข่ายทางสังคมและกิจกรรมทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ นั้นเกิดจากปัจจัย 4 ประการหลักๆ ได้แก่ 1.) การสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านพื้นที่ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี 2.) การได้เข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3.) ความสัมพันธ์ของการเป็นเพื่อน 4.) ความสัมพันธ์ของคนบ้านเดียวกัน และ 5.) เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER

ทั้งนี้ การที่สมาชิกแต่ละคนล้วนแต่เติบโตและอาศัยอยู่ที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดี ซึ่งเกิดขึ้นจากการรู้จัก ตลอดจนสามารถสร้างความไว้วางใจให้กับ คนอื่น ๆ ในพื้นที่ ได้ดีกว่าบุคคลที่ไม่ได้เป็นคนในท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดเป็นความร่วมมือระหว่างภาคี เครือข่ายบุคคลในท้องถิ่น ภาคประชาสังคมกลุ่มอื่นๆทั้งในและนอกพื้นที่ รวมถึงผู้แทนจากภาครัฐและ ภาคเอกชน

สำหรับวิธีการดำเนินกิจกรรมต่างๆเริ่มต้นจากการที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้ประชุมเพื่อ วางแผนและรังสรรค์กิจกรรมขึ้นมาให้มีความสอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ตนเองมี ความรู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี และเมื่อได้วางแผนประชุมกลุ่ม รวมทั้งกำหนดแนวทางหรือ กลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมได้แล้ว ก็จะลงพื้นที่เก็บข้อมูลเรื่องราวและบุคคลต่าง ๆ

อย่างไรก็ดี ขั้นตอนการหาความร่วมมือของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ สืบเนื่องจากระบบ ความสัมพันธ์ของการเป็นพี่ เป็นน้อง เป็นเพื่อน หรือเป็นเพื่อนของเพื่อนกับสมาชิกในกลุ่มแล้วจึงได้มีการประสานขอความร่วมมือต่อกันเป็นทอด ๆ ซึ่งการที่ทางกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เคยไปร่วมกิจกรรมหรือ

ช่วยงานต่าง ๆ ที่ทางภาคประชาสังคมกลุ่มอื่นๆจัดขึ้น อาทิ กลุ่มแวงที่รัก หรืองานคืนความทรงจำญาบะ ที่จังหวัดนราธิวาส ทำให้กลายเป็นความรู้จักกันและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ทั้งนี้สมาชิกของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ รวมกลุ่มด้วยความสมัครใจ และร่วมทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เนื่องด้วยภาระหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในชีวิตประจำวันนั้นมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำให้การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งจะเป็นลักษณะของงานจิตอาสาที่สมาชิกเข้ามาช่วยด้วยความเสียสละและทำหน้าที่ที่ตนเองถนัด

1.4 กิจกรรมทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์

เริ่มต้นจากการจัดกิจกรรมร่วมกันกับภาคีเครือข่ายบุคคลในพื้นที่ โดยมีการรื้อฟื้นความจำเกี่ยวกับอำเภอสายบุรี ตลอดจนวิถีชีวิตของผู้คนในสมัยก่อนผ่านที่กิจกรรมวาดภาพศิลปะไปตามพื้นที่ต่างๆในอำเภอสายบุรี เพื่อเป็นการสร้างความสนใจและให้ผู้คนในพื้นที่ได้รู้จักกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ทั้งนี้ต่อมาเพื่อให้คนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ได้รู้จักกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ มากยิ่งขึ้นจึงก่อให้เกิดเป็นโครงการ “คืนความทรงจำสายบุรี ความทรงจำที่หายไป” โดยทำร่วมกันกับภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ เพื่อนำไปสู่การเรียกอดีตผ่านการจำลองขึ้นมาใหม่ ผ่านความนึกคิดความทรงจำร่วมทางสังคม ตลอดจนกิจกรรมที่จัดขึ้นในพื้นที่นับว่ามีความหลากหลายและแปลกใหม่แตกต่างจากกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มอื่นๆ กล่าวคือ กิจกรรมครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่กลุ่มผู้ใหญ่หรือคนเฒ่าคนแก่ในชุมชนไปจนถึงกลุ่มเยาวชนในพื้นที่อำเภอสายบุรี ทั้งนี้กิจกรรมประกอบด้วยการสานเสวนา การจัดนิทรรศการ การฉายหนังสั้น เป็นต้น

ทั้งนี้กิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จัดขึ้นก็มาจากเป้าหมายหลักที่อยากจะรื้อฟื้นความรู้สึกนึกคิดของคนในพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หรือหลงลืมเรื่องราวในอดีตของอำเภอสายบุรี รวมถึงลดความหวาดระแวงหรือความรู้สึกหวาดหวั่นที่ถูกกดทับจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ เนื่องด้วยความรู้สึกเหล่านี้ทำให้การมีปฏิสัมพันธ์ของคนในพื้นที่เริ่มลดน้อยลงไป ซึ่งการที่คนในพื้นที่ได้ออกมามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการถักทอสายใยของคนในพื้นที่ให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน รวมถึงเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนบ้านเกิดของตนเอง นอกจากนี้เพื่อให้คนนอกพื้นที่ได้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองและวิถีชีวิตของผู้คนที่อำเภอสายบุรีอีกแง่มุมหนึ่งที่ยังไม่เคยปรากฏให้เห็น ซึ่งกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมที่จัดขึ้นสามารถดึงดูดความสนใจให้ผู้คนจากในพื้นที่และนอกพื้นที่เข้ามาร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ภายในงานกิจกรรมที่จัดขึ้นพบว่าหลายๆคนที่ร่วมงานมีรอยยิ้ม มีการพูดคุยกันอย่างสนุกสนาน กิจกรรมเหล่านี้สามารถสร้างความมีชีวิตชีวาและลดความหวาดระแวงซึ่งกันและกันของคนในชุมชนได้ กล่าวคือ การจัดกิจกรรมที่หลากหลายและมีการนำศิลปวัฒนธรรม ตลอดจน ศิลปะและดนตรี มาใช้ในการจัดกิจกรรมทำให้รูปแบบของกิจกรรมออกมาสบาย ๆ คล้าย ๆ งานปาร์ตี้ที่เพื่อนฝูงไปนัดพบปะ พูดคุย และสังสรรค์ร่วมกัน โดยหลาย ๆ กิจกรรมได้เปิดพื้นที่ทางสังคมทำให้ประชาชนในพื้นที่ทั้งคนไทยพุทธ คนมุสลิม และคนจีน ได้เข้ามาร่วมกิจกรรมโดยไม่รู้สึกละอายหรือหวาดระแวงซึ่งกันและกัน อีกทั้งการจัดกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ที่ได้นำความนึกคิดหรือเรื่องราวในอดีต หรือทางประวัติศาสตร์ของอำเภอสายบุรีมาเป็นตัวขับเคลื่อนเล่าเรื่องราวทำให้ผู้คนในหลาย ๆ กลุ่มวัย ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และคนเฒ่าคนแก่ได้รับรู้ถึงที่มาที่ไปของประวัติศาสตร์บ้านเกิดตนเอง รวมถึงได้

ทำให้อำเภอสายบุรีเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ซึ่งรูปแบบการจัดกิจกรรมตลอดจนการนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาใช้นั้นสามารถทั้งให้เกิดเป็นการประกอบสร้างความทรงจำทางสังคมของคนในชุมชนได้ สามารถเป็นสิ่งขับเคลื่อนในการสร้างความสุขและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

2. การเกิดอัตลักษณ์ของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์

กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เกิดจากการรวมตัวกันของคนรุ่นใหม่ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามและอาศัยอยู่ที่ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 3 คน ได้เฝ้ามองถึงปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความรู้สึกอยากฟื้นความทรงจำเก่าๆและหลอมรวมความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ รวมถึงความรู้สึกรักความเป็นมาของอำเภอสายบุรีที่เคยรุ่งเรืองในอดีตแต่ปัจจุบันค่อยๆจางหายไปด้วยปรากฏการณ์บางอย่าง จึงรวมตัวกันเพื่อหาคำอธิบายถึงความสัมพันธ์ทางสังคม วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ของคนสายบุรีในอดีตและปัจจุบันโดยนำเรื่องราวเหล่านั้นมาเชื่อมโยงผ่านเรื่องเล่าที่พ่อ แม่ และญาติพี่น้อง ได้เล่าให้ฟังถึงความเป็นสายบุรีและตัวตนของคนสายบุรีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 8 คน และผู้ใช้บริการบนแฟนเพจเฟซบุ๊ก SAIBURI LOOKER จำนวน 10 คน และภาคีเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จำนวน 10 คน ผู้วิจัยพบว่ากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ แบ่งเป็น 5 ประเด็นหลัก ๆ คือ 1.) อัตลักษณ์ผ่านชื่อและโลโก้ของกลุ่ม 2.) อัตลักษณ์ผ่านการเล่าเรื่องราวในท้องถิ่น 3.) อัตลักษณ์ผ่านรูปแบบการจัดกิจกรรม 4.) อัตลักษณ์ผ่านความเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ 5.) อัตลักษณ์ผ่านการนำเสนอข้อมูล

ทั้งนี้ความเจริญรุ่งเรืองในอดีตของอำเภอสายบุรีนั้นปัจจุบันเหลือไว้เพียงสถาปัตยกรรมเท่านั้นที่ทำให้คนรุ่นใหม่ได้รับรู้ถึงรากเหง้าของบรรพบุรุษตนเอง ซึ่งต่อมาก็ได้มีกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามจำนวน 3-4 คนได้รวมตัวกันเฝ้ามองความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับอำเภอแห่งนี้ ซึ่งเป็นอำเภอบ้านเกิดที่พวกเขาเติบโตมาและยังคงอาศัยอยู่ในปัจจุบัน กลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ได้เรียกตนเองว่า “สายบุรี ลูกเกอร์” (SAIBURI LOOKER) ซึ่งหมายถึงผู้ที่เฝ้ามองอำเภอสายบุรีนั่นเอง

สื่อสังคมออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ด้วยการพื้นที่สาธารณะให้บุคคลสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของตัวเอง รวมถึงการแสดงความคิดเห็นบนพื้นที่สาธารณะให้กลุ่มสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของตัวเองได้อย่างสะดวกสบายใช้เป็นพื้นที่สำหรับเล่าเรื่องราวของตัวเอง ควบคู่ไปกับการใช้รูปภาพ คลิปวิดีโอ ตลอดจนข่าว บทความ และผู้คนในพื้นที่อำเภอสายบุรี นำไปสู่การแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของเจ้าของบัญชีผู้ใช้

อภิปรายผลการวิจัย

การเกิดขึ้นของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (SAIBURI LOOKER) เริ่มต้นจากการที่สมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (ภายหลังเป็นประธานกลุ่ม) ได้ไปร่วมกิจกรรมการรื้อฟื้นความทรงจำที่จัดขึ้นที่

อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และก็ได้เห็นการรื้อฟื้นความทรงจำในเรื่องต่างๆทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับอำเภอหรือเสาะแล้วได้มีความคิดว่าที่อำเภอสายบุรีก็มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอยู่มากมายเช่นเดียวกันจึงได้กลับไปตำบลดงลูบัน อำเภอสายบุรี และพูดคุยกับเพื่อนๆที่สนิทกันอยู่ 4 คน ภายหลังจึงได้มีการพูดคุยกันในวงที่กว้างขึ้นมีผู้ใหญ่มาร่วมวงสนทนาด้วย โดยเป็นลักษณะของงานเสวนาที่มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันที่ร้านน้ำชา เป็นบรรยากาศแบบสบาย ๆ ไม่ได้เป็นทางการมากนัก โดยจุดเริ่มต้นของการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เกิดขึ้นจากที่อานัส ซึ่งเป็นประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ มีความสนใจในพื้นที่วิถีชีวิตและเติบโตที่สายบุรีโดยกำเนิด สนใจในเรื่องราวประวัติศาสตร์ของสายบุรี และอยากจะรื้อฟื้นความทรงจำในอดีตให้กับคนในอำเภอสายบุรี ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันจำนวน 4 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ จึงได้จัดกิจกรรมโดยเริ่มต้นจากพื้นที่ทางกายภาพนั้นคืองานเสวนาวงเล็กๆเพื่อพูดคุยถึงเรื่องราวในอำเภอสายบุรี ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้รู้จักกับผู้คนใหม่ ๆ จากนั้นจึงไปสู่การสร้างพื้นที่ออนไลน์บน

เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เป็นจุดเชื่อมโยงให้เกิดการสร้างเครือข่ายสังคม โดยเกิดขึ้นจากการแอดเพื่อนต่อ ๆ กันไปเรื่อย ๆ และการสร้างเครือข่ายทางสังคมตรงนี้ทำให้ปัจจุบันนี้การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆทั้งในพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ออนไลน์ของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเปิดพื้นที่สาธารณะแบบใหม่ โดยการใช้เครือข่ายออนไลน์ทำให้มีคนเข้ามาแสดงความคิดเห็นจำนวนมาก และในวงกว้าง นอกจากนี้ยังพบว่า การดำเนินกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมทำให้เกิดทักษะการทำงานที่เพิ่มขึ้น มีประสบการณ์การทำงานร่วมกัน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ระหว่างสมาชิกและภาคีเครือข่ายทั้งที่เป็นคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ เชื่อมโยงถึงกันสอดคล้องตามแนวคิดการสร้างเครือข่ายทางสังคมของ Boissevain (1974 อ้างถึงใน เกตลภา บุญปราการ เจตน์สฤกษ์ สัจจพันธ์ เบญจพร ดิขุนทด และนันทรัฐ สุริโย 2555) ที่ได้กล่าวว่าการศึกษาศือข่ายทางสังคมต้องเริ่มจากบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางก่อน และต้องกำหนดขอบเขตเครือข่ายที่จะศึกษาให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่ต้นแบบในการศึกษาวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ตลอดจนสามารถนำมากำหนดความสัมพันธ์ของชุมชน กลุ่ม หรือปัจเจกได้ อันทำให้เห็นภาพจุดเริ่มต้นและเส้นโยงความสัมพันธ์ที่เป็นเสมือนร่างแหเหล่านั้นได้ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสัมพันธ์ของปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม และกลุ่มกับภาคีเครือข่าย

กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้นำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่อำเภอสายบุรีมาร้อยเรียงเป็นเรื่องราวผ่านภาพและบทสัมภาษณ์คนในชุมชนหลายๆคนมาประกอบสร้างเป็นกิจกรรมรื้อฟื้นความทรงจำสายบุรี จังหวัดที่หายไป และกิจกรรมอื่นๆของกลุ่ม ซึ่งทำให้เห็นว่า “ความทรงจำทางสังคม” นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ เนื่องด้วยหากปราศจากความทรงจำแล้วก็เหมือนกับขาดการถ่ายทอดหรือเชื่อมโยงไปยังส่วนอื่น ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดความทรงจำทางสังคมของ Tanabe and Keyes (2002) ที่ชี้ให้เห็นว่า “ความทรงจำทางสังคม” คือ แนวทางการรับรู้ของอดีตและเชื่อมต่อกับประสบการณ์ในอดีตที่เป็นความรู้สึกของแต่ละบุคคล ตลอดจนการสร้างขึ้นใหม่จากจินตนาการในอดีต โดยเป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างแนวคิดหรือปฏิบัติการและความทรงจำเหล่านั้น

ซึ่งความทรงจำสามารถถ่ายทอดหรือเชื่อมต่อไปยังส่วนอื่นได้ผ่านกระบวนการปฏิบัติการทางภาษาที่คอยเชื่อมความทรงจำไว้ อาทิ ประสบการณ์ในการจดจำ การเล่าเรื่อง หรือร่วมสัมผัสกิจภายในชุมชน ดังนั้น การที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้มีการไปสัมผัสภาพคนเฒ่าคนแก่ถึงอดีตสมัยที่อำเภอสายบุรีเคยเจริญรุ่งเรือง นั้นนัยหนึ่งทำให้คนพื้นที่และคนนอกพื้นที่ได้ทราบว่าอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีสันนิษฐานก่อนเคยมีความสำคัญในการเป็น 1 ใน 7 หัวเมืองที่สำคัญของจังหวัดปัตตานี และมีท่าขนส่งสินค้า ตลอดจนโรงพยาบาลที่ทันสมัย เช่น โรงพยาบาลคริสเตียน และสถาปัตยกรรมที่สวยงามของอำเภอสายบุรี เรื่องเล่าต่าง ๆ เหล่านี้ช่วยให้เกิดการสร้างความรู้สึกร่วมที่ถักทอให้คนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ได้เข้าใจเจตนารมณ์ของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ที่อยากจะรื้อฟื้นความทรงจำ และนำพาความรู้สึกของผู้คนกลับไปสู่ช่วงที่สงบสุขและลดความรู้สึกหดหู่ที่ถูกกดทับจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ตลอดจนการจัดกิจกรรมในพื้นที่ได้มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ซึ่งมีกลิ่นไอจากการแต่งกายย้อนยุคในการแต่งกายแบบลิตีซมาลายาให้ผู้สนใจสวมใส่ชุดในรูปแบบดังกล่าวมาร่วมงาน อาจกล่าวได้ว่าการนำประวัติศาสตร์ในลักษณะดังกล่าวมาประกอบสร้างเป็นกิจกรรมและรูปแบบการแต่งตัวนั้นสามารถสร้างให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของทั้งคนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้การจัดกิจกรรมของอำเภอสายบุรี จะจัดขึ้นที่พื้นที่ทางกายภาพในตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี เป็นหลักแล้วจึงขยายไปยังอำเภอข้างเคียง ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ให้คนเข้ามามีส่วนร่วมผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม การพูดคุยกัน ก่อให้เกิดเป็นพื้นที่สาธารณะ ตลอดจนพื้นที่ไซเบอร์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ก็นับว่าเป็นพื้นที่สาธารณะตามแบบฉบับของ Habermas (1989) กล่าวคือพื้นที่ไซเบอร์ดังกล่าวทำให้สมาชิกกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ตลอดจนผู้ใช้บริการเฟซบุ๊กที่มากดดูใจเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER และร่วมแสดงความคิดเห็นตามโพสต์ต่าง ๆ ที่ทางกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้โพสต์เผยแพร่ลงไป เป็นพื้นที่ที่แต่ละคนมองเห็นซึ่งกันและกันคนนอกและคนในพื้นที่ได้รับฟังเสียงซึ่งกันและกันที่สะท้อนภาพกระบวนการสื่อสารและพลังการสื่อสารใหม่ อันนำไปสู่พื้นที่สาธารณะที่จะเป็นจุดที่สร้างแรงบันดาลใจให้ก้าวเข้าไปสู่การใช้เหตุผลที่ดีด้วย และพื้นที่ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ยังให้มีการถกเถียง พูดคุย หรือร่วมกันอภิปรายความคิดเห็นได้อย่างอิสระตามทัศนะของ Habermas แต่ความหมายของพื้นที่สาธารณะของ Habermas ที่เห็นว่าพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงสังคมกับรัฐ และควบคุมการทำงานของอำนาจรัฐ ค่อนข้างจะแตกต่างจากสิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบจากการศึกษาการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ กล่าวคือผู้วิจัยพบว่ากลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ไม่ได้สร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อที่จะเชื่อมโยงกับรัฐหรือจะควบคุมการทำงานของรัฐ แต่ในทางกลับกันกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ พยายามจะทำกิจกรรมต่างๆด้วยความร่วมมือจากคนในพื้นที่อำเภอสายบุรี และสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมจากคนหลาย ๆ ที่ผ่านพื้นที่ไซเบอร์ ซึ่งนับว่าทำให้เกิดประสบความสำเร็จค่อนข้างมากทีเดียว เนื่องจากช่วงที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อร่วมกิจกรรมที่ทางกลุ่มจัดขึ้น อาทิ คีนความทรงจำสายบุรี จังหวัดที่หายไป ผู้วิจัยก็ได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้ที่ไปร่วมกิจกรรมในวันนั้นและพบว่าส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่ที่มาจากจังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส หรือแม้กระทั่งบางคนก็เดินทางมากรุงเทพมหานคร

อย่างไรก็ดีกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ทั้งในพื้นที่กายภาพหรือพื้นที่ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และพื้นที่ไซเบอร์ หรือพื้นที่ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER ได้เป็นการเปิดพื้นที่ให้เกิดการสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยสอดคล้องกับประเวศ วะสี (2548) กล่าวถึงการเสริมสร้างสันติสุขใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า การสร้างสันติสุขที่สำคัญจำเป็นต้องมีการ “สร้างพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้” โดยจะต้องมีการขับเคลื่อนเครือข่ายที่เข้มแข็ง อาจเริ่มต้นจากเครือข่ายเล็ก ๆ และค่อย ๆ ขยายไปเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน นอกจากนี้สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีได้ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้คน ซึ่งเกิดความสูญเสียทั้งต่อทรัพย์สินและชีวิตของผู้คนไปเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยคิดว่า การจัดกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ สามารถช่วยบรรเทาจิตใจให้คนในพื้นที่ได้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายจากกิจกรรมงานศิลปะ การถ่ายภาพแล้วพูดคุยเรื่องราวในอดีตร่วมกัน โดยส่วนตัวผู้วิจัยมองว่าสันติสุขไม่สามารถเกิดขึ้นได้ช่วงระยะเวลาสั้นๆ แต่กิจกรรมต่างๆเหล่านี้สามารถช่วยให้ผู้คนสามารถดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยปราศจากความรู้สึกหวาดหวาดกลัวหรือความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน โดยกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เป็นกลุ่มที่รวมตัวจากคนในพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมให้กับคนในพื้นที่เองด้วย จึงนับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีที่เยาวชนหรือคนในพื้นที่อื่น ๆ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถนำกิจกรรมที่ทางกลุ่มทำนำไปประยุกต์ หรือปรับใช้ให้เข้ากับวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้

นอกจากนี้อัตลักษณ์ของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ การนิยามความหมายเฉพาะของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ที่ทำให้กลุ่มมีความโดดเด่นหรือมีอัตลักษณ์เฉพาะแตกต่างจากกลุ่มภาคประชาสังคมกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Jenkins (2004, อ้างถึงใน ของศิขรา ศิริสาร 2556) และอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายจะมีกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลภายใต้การสร้างความสัมพันธ์แบบใหม่ และอัตลักษณ์ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจนทำให้คนในพื้นที่หรือคนนอกพื้นที่สามารถจดจำหรือนึกถึงได้ว่ากลุ่มนี้คือกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ในพื้นที่กายภาพและพื้นที่ไซเบอร์ ทำให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์ภายใต้ความสัมพันธ์แบบใหม่ สอดคล้องกับคำกล่าวของศิขรา ศิริสาร (2556) ที่กล่าวว่าคนที่ปัจเจกบุคคลสามารถเลือกอัตลักษณ์ของตนเองได้อย่างอิสระ และเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากอัตลักษณ์ทางสังคมที่เกิดจากการที่ปัจเจกบุคคลมองความสัมพันธ์ของตัวเองกับกลุ่มแล้วนิยามความหมายของความสัมพันธ์นั้นขึ้นมาและอัตลักษณ์ภายในตัวบุคคลสามารถเลื่อนไหล เคลื่อนย้ายไปมาได้ตามบริบทของสังคมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งอัตลักษณ์บนโลกออนไลน์หรือไซเบอร์สเปซก็มีความเลื่อนไหลเช่นเดียวกัน เนื่องด้วยในพื้นที่ดังกล่าวผู้ใช้สามารถพูดคุยติดต่อสื่อสารหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้ กล่าวได้ว่าเป็นสังคมเสมือนจริงในรูปแบบใหม่

ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยได้ข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การประชาสัมพันธ์โดยการจัดกิจกรรมผ่านทางเฟซบุ๊กและในพื้นที่ทางกายภาพ ควรประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านในพื้นที่ทราบถึงวัตถุประสงค์ ความสำคัญของการจัดงาน และประโยชน์จากจัดกิจกรรม ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้ไปร่วมงานได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อที่ชาวบ้านจะได้รู้จักกลุ่ม รวมถึงเข้าใจเจตนารมณ์และเกิดความสนใจอยากจะมาร่วมกิจกรรม

1.2 การจัดตั้งกลุ่มภาคประชาสังคมโดยเฉพาะกลุ่มที่เกิดขึ้นจากคนในพื้นที่เช่นเดียวกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ นั้นควรสร้างโครงสร้าง รูปแบบ ที่มีความชัดเจน เพื่อการขับเคลื่อนกิจกรรมที่ตรงตามเป้าหมายและการแบ่งหน้าที่ในกลุ่มที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาแนวทางการสร้างสมาชิกใหม่ของเครือข่ายกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เพื่อเชื่อมต่อระหว่างสมาชิกรุ่นเก่ากับสมาชิกรุ่นใหม่ในการสืบทอดความเป็นเครือข่ายต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาความร่วมมือเชิงภาคีกับเครือข่ายในแ่งมุ่มอื่น ๆ เพิ่มขึ้น อาทิ เครือข่ายระหว่างกลุ่มธุรกิจและกลุ่มภาครัฐ หรือเครือข่ายของกลุ่มภาครัฐและกลุ่มภาคประชาสังคมในท้องถิ่น เพื่อใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นและหน่วยงานต่อไป

บรรณานุกรม

- “สันติ” (ที่มองเห็น) ภาพ” วันสื่อสันติภาพชายแดนใต้ 2558. (2558). ค้นเมื่อ 4 มกราคม 2559, จาก: <http://www.citizenthaipbs.net/node/4815>
- เกีตถวา บุญปรากฏ เจตน์สฤกษ์ สังกพันธ์ เบญจพร ดิขุนทด และนันทรัฐ สุริโย. (2557), กันยายน-ธันวาคม). “ดอกไม้แห่งรุ่งอรุณ”: พื้นที่ต่อรองของแรงงานข้ามชาติและความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.(3). 31, 39-62
- เกษม นครเขตต์. (2558). *เอกสารวิชาการ แนวคิดและทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม*. ค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2558, จากhttp://www.thaindc.org/images/column_1325143518/Social%20Network%20Theory%20Dr_Kasem.pdf
- เกสรบัว อุบลสรรค์. (2558). *สรุปเสวนาเรื่อง “พื้นเมืองสาย จากนักเฝ้ามองแห่งสายบุรี”*. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2558, จาก: <http://lek-prapai.org/home/view.php?id=5055>
- เบญจพร ดิขุนทด. (2549, มกราคม). *วีรสตรีหรือเทพารักษ์: การต่อสู้กับความทรงจำ กรณีท้าวสุรนารี นครราชสีมา*. เอกสารประกอบการสัมมนา Tai Studies Graduate Seminar 10th, มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เบญจพร ดิขุนทด. (2555, ตุลาคม). *การศึกษาเกี่ยวกับความทรงจำทางสังคม*. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องแนวคิดความทรงจำทางสังคมสำหรับนักศึกษาปริญญาเอกสาขาโทศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในกิจกรรมทางวิชาการ Graduate Seminar ประจำเดือนตุลาคม 2555, มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เบญจพร ดิขุนทด. (2556). *ศาลบูชาแห่งความทรงจำ: ประวัติศาสตร์ อำนาจ และคุณธรรม ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งของจีน*. ค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2558, จาก: http://mekongjournal.net/Images/mekong/th91_07.pdf
- เบญจพร ดิขุนทด. (2558). *ลิเกวิกกับการประกอบสร้างชุมชนในย่านชานเมืองกรุงเทพ. ใน ชูศักดิ์ วิทยาภักดิ์ (บรรณาธิการ), วัฒนธรรมคืออำนาจ ปฏิบัติการแห่งอำนาจ ตัวตน และชนชั้นใหม่ในพื้นที่วัฒนธรรม (หน้า 160-183)*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เบญจวรรณ นาราสาจ. (2553, พฤษภาคม-สิงหาคม). ความทรงจำต่ออดีตในงานมรดกศึกษา(Heritage Studies) บทสำรวจเบื้องต้น, *วารสารลุ่มน้ำโขง*. (2). 6, 30.
- เลขา เกลี้ยงเกลา. (2558). *ยอมรับพหุวัฒนธรรมจุดเริ่มสันติภาพ...คือกุญแจไขสู่สันติสุข*. ค้นเมื่อ 4 มกราคม 2559, จาก: http://www.isranews.org/south-news/academic-arena/item/36879-culture_36_879.html
- เสียงจากสายบุรีวันนี้ยังหวาดภัย. (2555). ค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2557, จาก<http://www.thairath.co.th/content/259306>

- เอกรินทร์ ต่วนศิริ. (2557). เครือข่ายประชาสังคมชายแดนใต้ท่ามกลางความรุนแรง (ตอนที่ 2: การขับเคลื่อนประชาสังคมชายแดนใต้ : มองผ่านประสบการณ์ของ 4 เครือข่าย). วารสารรัฐสะมีแล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2557, หน้า 59-72
- เอมอร ลิ้มวัฒนา. (2558). *พื้นที่สาธารณะ พื้นที่ส่วนตัว และเรื่องตัวตนบนไซเบอร์สเปซ*. ค้นเมื่อ 27 ธันวาคม 2558, จาก <http://v1.midnightuniv.org/midnight2544/0009999869.html>
- แผนงานนโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาอนาคตของเมือง ศูนย์ศึกษามหานครและเมือง วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต. (2558). “สายบุรี...เท่าที่รู้”. ค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2558, จาก: http://furd-rsu.org/?page_id=1143
- ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ. (2549, มกราคม). *ความทรงจำที่หลากหลาย*. เอกสารประกอบการสัมมนา Tai Studies Graduate Seminar 10th, มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ไพฑูรย์ นิยมมา, ตามธรรม จินากุล, วีรพล จันธิมา, ธวัชชัย สายทิพย์, พนธกร ศรีบานเย็น, มงคล ชอบบัว, ภาวนา ภาวะวิจารณ์, อารยา จำโนนสูง. (2552). *รายงานการวิจัยโครงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการสังคมระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ. ชุดโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการระดับอำเภอ เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน*. ค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2558, จาก <https://motofin.files.wordpress.com/2011/02pdf>
- กรภัทร ชันไชย. (2552). *เครือข่ายทางสังคมกับกระบวนการพัฒนาชมรมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพในอำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน*. ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2558, จากจากโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย ThaiLIS-Thai Library Integrated System สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- การสร้างและบริหารเครือข่ายในยุคปัจจุบัน*. (2558), ค้นเมื่อ 9 กันยายน 2558. จาก http://www.Linet.org/2008/index.php?option=com_content&task=view&id=768&Itemid=32
- ครองชัย หัตถา. (2558). ศิลปศาสตร์ ม.อ.หาดใหญ่เปิดเวทีส่องไฟใต้ได้ผลสรุป “ความหวังและสันติสุข” ยิ่งอีกไกล. ค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2558, จาก: <http://m.manager.co.th/South/detail/9580000128561>
- คืนความทรงจำสายบุรีจังหวัดที่หายไป*. (2556). ค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2557, จาก: <http://www.deepsouthwatch.org/node/7>
- จักรีรัตน์ แสงวรี และพัลลภ พิริยะสุวรรณค์ (2556). มีนาคม-เมษายน. การสื่อสารบนพื้นที่สาธารณะในยุคไซเบอร์สเปซ. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. (10). 37, 4
- จิตต์ปภัสสร บัตรประโคน. (2553). *ฝนกลางไฟ: ห้าสิบเสียงจากผู้หญิงชายแดนภาคใต้*, ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2558. จาก http://www.peace.mahidol.ac.th/th/index.php?Option=com_cent&task=view & id=528&Itemid=155ont

- ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน และพนมพร จันทรปัญญา. (2558). พฤษคม-สิงหาคม. การสร้างอัตลักษณ์ของ
ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*. (2).7.269
- ชาญชัย ชัยสุขโกศล. 2554. *ภาพอนาคตจังหวัดชายแดนใต้* (1). นครปฐม: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี
(ศพส) มหาวิทยาลัยมหิดล
- ฐาปนี เสวภางศ์วรกุล และ สุรพงษ์ ยิ้มละมัย. (2552). *เสียงเพรียกปัดตานี: การสร้างพื้นที่ทางสังคมและ
การต่อรองตัวตนคนมลายูมุสลิมภายใต้พหุวัฒนธรรม*. ค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2558, จาก
[http://www.deepsouthwatch.org/sites/default/files/Thapanee%20-%20Vo
icePattani.pdf](http://www.deepsouthwatch.org/sites/default/files/Thapanee%20-%20VoicePattani.pdf)
- ดารารพร ศรีม่วง. (2556). *การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเขียน : กรณีศึกษาเรื่องเล่าจาก
ประสบการณ์ชีวิตของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล*. ค้นเมื่อ 9 มกราคม 2559, จาก:
[http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Daraporn_
Srimuang/fullte xt.pdf](http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Daraporn_Srimuang/fulltext.pdf)
- ธนพฤษช์ ชามะรัตน์, ดุษฎี อายุวัฒน์ และอรนิตดา ชินศรี. (2555). *หลากหลายแต่เป้าหมายเดียวกัน:
ความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายทางสังคมของนายหน้าแรงงานอีสาน*. ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม
2558, จาก: <http://gsbooks.gs.kku.ac.th/54/grc12/files/hdo5.pdf>
- ธนพฤษช์ ชามะรัตน์. (2555). *สถานภาพองค์ความรู้ของแนวคิดเครือข่ายทางสังคม*. ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม
2558, จาก: <http://v-reform.org/u-knowldges>
- ธวัชชัย เคหะบาล. 2555. *เครือข่ายทางสังคมกับการขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อ
สุขภาพระดับตำบล*. ค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2558, จากโครงการเครือข่ายห้องสมุดใน
ประเทศไทย ThaiLIS-Thai Library Integrated System สำนักงานคณะกรรมการ
อุดมศึกษา
- ธิดา แยมบุปผา. 2550. *บทบาททางการเมืองเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนในช่วงวิกฤตการณ์ทาง
การเมืองปีพ.ศ 2549-พ.ศ.2550*, ค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2557, จากโครงการเครือข่ายห้องสมุด
ในประเทศไทย ThaiLIS-Thai Library Integrated System สำนักงานคณะกรรมการ
อุดมศึกษา
- ธีรวิมล กายแก้ว. (2556). *การสร้างเครือข่ายทางสังคม: กรณีศึกษา นักฟุตบอลสมัครเล่นในกลุ่มกรุงเทพ
เหนือ*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม,
กรุงเทพ : สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์
- นฤมล นิราทร. (2543). *การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ*, กรุงเทพมหานคร:
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นลินี ต้นธูวณิย์. (2558). *ความทรงจำกับสำนึกทางการเมือง*. ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2558, จาก:
<http://v1.midnightuniv.org/midculture44/newpage6.html>

- นัทธิดา บุญเฉลียว. (2553). กรกฎาคม-ธันวาคม. อาหารกับพิธีกรรม : การประดิษฐ์สร้างความทรงจำทางสังคมของชาวลื้อพลัด ถิ่นในเชียงคำ จังหวัดพะเยา. *วารสารศิลปศาสตร์*. 2. (2), 108.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2558). กรกฎาคม-ธันวาคม . เครือข่ายสังคมในสังคมเครือข่าย. *วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. 2. (8), 126
- บุญเอื้อ บุญฤทธิ์. (2556),กรกฎาคม-ธันวาคม. *การก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้กับอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ*. *วารสารเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต*. (2). 14, 48-49
- ปฐมบทแห่งลุ่มน้ำสายบุรี. (2558). ค้นเมื่อ 4 กันยายน 2558, จาก: <http://muslimchlangmal.net/index.php?topic=689.0;wap2>
- ปณิธิ สุขสมบูรณ์. (2545). *เครือข่ายทางสังคมและการแสวงหาทางเลือกของแม่ค้าหาบเร่แผงลอย: กรณีศึกษาแม่ค้าหาบเร่แผงลอยชาวอีสานที่อาศัยอยู่ในชุมชนนางเลิ้ง*. ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2558, จากโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย ThaiLIS-Thai Library Integrated System สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา
- ประเวศ วะสี. (2548). *การพัฒนาสันติสุขแบบบูรณาการ*. ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2559. จาก: <http://prachatai.com/journal/2005/08/21326>
- ประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ, และมุฮัมมัดอายุบ ปาทาน. (2555). *งานเก่า: รายงานศึกษา “สถานการณ์ความไม่สงบและข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ค้นเมื่อ 9 มกราคม 2558, จาก: <http://deepsouthwatch.org/node/3653>
- ปัทมาวดี โพนบุญกุล. (2557). *ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ : การปรับตัวและทางออก*. ค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2558, จาก: <http://www.trf.or.th/index.php?option=com>
- พงษ์สมัญ ศิริพันธ์, วารุณีย์ จารุลักษณ์ และ อนุศิษฐ์ คงดวงศ์ประทีป. (2557.) *เครือข่ายแรงงานสวนยางชาวอีสานในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา*. โครงการวิจัยหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชุมชนศึกษา, สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- พระทศพล เขมาภิรโต. (2558). *ชีวิตเพื่อสันติสุขและสันติภาพ*. ค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2558, จาก http://www.baanjomyut.com/library/2552/peace_and_peace/08.html
- พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2547). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข
- พิศิษฐ์ คุณวโรตม์. (2545). *อัตลักษณ์และกระบวนการต่อสู้เพื่อชีวิตของผู้ติดเชื้อ HIV*. ค้นเมื่อ 5 มกราคม 2559, จากโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย ThaiLIS-Thai Library Integrated System สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา
- ภัทรกร พลพนาธรรม, ปารีชาติรัตนบรรณสกุล และปรมาภรณ์สุกใส. (2553). *เครือข่ายทางสังคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้อย อำเภอบางคนทีจังหวัดสมุทรสงคราม*. ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2558, จาก: <http://ssuir.ssu.ac.th/bitstream/ssuir/387/1/097-53.pdf>

- ภาสกร จำลองราช. (2554). จากต้นน้ำสู่ปากอ่าว “สายบุรี” ลัดเลาะชุมชนมุสลิมมลายู. ค้นเมื่อ 4 มกราคม 2559, จาก: <http://muslimchiangmai.net/index.php?topic=689.0;wap2>
- ภูมิจิต เรืองเดช.(2551). การวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนของไทย-กัมพูชาและลาว. ค้นเมื่อ 1 มกราคม 2559, จากโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย ThaiLIS-Thai Library Integrated System สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา
- ระวี แก้วสุกใส และ ชัยรัตน์ จุสปาโล. (2556). เครือข่ายสังคมออนไลน์ : กรณี เฟสบุ๊ก (Facebook) กับการพัฒนาผู้เรียน, วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. (ฉบับพิเศษปี) , 198-199
- รัตนา โตสกุล. (2558). โหยหา “บ้าน” ของคนไทย (บางกลุ่ม) ในแดนซามูไร. ใน สุริชัย หวันแก้ว (บรรณาธิการ), รหัสวัฒนธรรม บทบาททวนความเข้าใจว่าด้วย “คนไทย” และสังคมไทย (หน้า 100). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ราณี หัสสรังสี จิตต์ปภัสสร บัทรประโคน และเอกรินทร์ ต่วนศิริ. (2552). การสร้างสันติภาพและความมั่นคงของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรณีศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย. ค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2558, จาก: http://www.deepsouthwatch.org/special_report.php?id=21
- รุ่งพงษ์ ชัยนาม. (2552). ความทรงจำอันหวานชื่นและขมขื่น. ค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2558, จากโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย ThaiLIS-Thai Library Integrated System สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา
- ฤดี นิยมรัตน์. (2554). อัตลักษณ์ลวดลายเบญจรงค์ไทย: รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วันสื่อสันติภาพชานแดนใต้/ปาตานี 2015 “สันที่ (ที่มองเห็น) ภาพ. (2558). ค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2558, จาก: <http://www.deepsouthwatch.org/node/6838>
- วิไลวรรณ จงวิไลเกษม. (2553). สงครามความทรงจำ : การรับรู้กับ ความทรงจำร่วมทางสังคมในวิกฤตไฟใต้. ค้นเมื่อ 5 เมษายน 2558, จาก[http://www.deepsouthwatch.org/sites/default/files/Wilaiwan %20-%20 M emr.War_.pdf](http://www.deepsouthwatch.org/sites/default/files/Wilaiwan%20-%20M%20emr.War_.pdf)
- ศรีสมภพ จิตรภรณ์ศรี. (2557). ความจริงที่คุณไม่ยากฟัง: ความขัดแย้งรุนแรงในชายแดนใต้/ปาตานี กับทศวรรษของความเป็นจริงที่สับสนกดดันและการหาทางออกอันไม่แน่นอน. ค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2558, จาก: <http://www.deepsouthwatch.org/node/5974>
- ศิขรา ศิริสาร. (2556). กรกฎาคม-กันยายน 2556. กระบวนการปฏิสัมพันธ์และการสร้างอัตลักษณ์ร่วมในแฟนเพจเฟซบุ๊ก: ศึกษากรณีแฟนเพจอปีคิงดอม. วารสารวิทยบริการ. (24). 3, 7-8
- ศุภณีย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. (2550). การจัดการความรู้เพื่อสันติสุขภาวะพื้นที่ภาคใต้. ค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2558, จาก: <http://www.deepsouthwatch.org/node/174>
- ศุภณีย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. (2559). ข้อมูลสายบุรี 2547-2558. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ.(2558) ค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2558, จาก: <http://www.amphoe.com/view.php?file=map1150255714&path=picture/30>
- ศูนย์ประชาสัมพันธ์ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า. (2555). *รองโฆษก กอ.รมน.ภาค ๔ สน. แฉลงเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี*, ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2558. จาก:<http://www.southpeace.go.th/th/News/explain/news-550922-1.html>
- สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (2558). *การสร้างและบริหารเครือข่ายในยุคปัจจุบัน*, ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2558, จาก: http://www.ldinet.org/2008/index.php?option=com_content&task=view&id=768&Itemid=32
- สรุปสถิติเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประจำปี 2557: ปีที่มีจำนวนเหตุการณ์น้อยที่สุดในรอบ 11 ปี. (2557), ค้นเมื่อ 15 กันยายน 2558, จาก:<http://www.deepsouthwatch.org/node/6596>
- สายบุรี...ความอภิมรณของปัตตานี. (2558). ค้นเมื่อ 9 มกราคม 2559, จาก: <https://www.facebook.com/the9fiks/>
- สิทธิชัย ศรีวงษา. (2554). *การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนในอำเภอเมืองปัตตานีหลังเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ
- สื่อต่างชาติชื่นชมลีกภูมิภาคไทยช่วยสร้างสันติสุข. (2558). ค้นเมื่อ 27 ธันวาคม 2558, จาก: http://www.siamsport.co.th/Sport_Football/150930_286.html
- อนุสรณ์ อุณโณ. (2558). *มานุษยวิทยากับปัญหาความไม่สงบในชายแดนใต้: ศักยภาพและข้อท้าทาย*. ใน สุริชัย หวันแก้ว (บรรณาธิการ), *รหัสวัฒนธรรม บทบาทความเข้าใจว่าด้วย “คนไทย” และสังคมไทย* (หน้า 79-80). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2558). *ความทรงจำ ความหวังและ ‘วันพรุ่งนี้’*, ค้นเมื่อ 28 กันยายน 2558. จาก <http://www.prachatai.com/journal/2015/03/58223>
- อริยา อรุณินท์. (2549). *อนุสรณ์สถาน : ภูมิทัศน์แห่งความทรงจำ*, ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2558. จาก http://www.land.arch.chula.ac.th/data/file_20091117152316.pdf
- อริษา สโมสร. (2557). *เครือข่ายทางสังคมของหอยไต้ดินในตำบลหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช*. สารนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม, สงขลา : มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์
- อังกร หงส์คณานุเคราะห์. (2554). *สรุป โศกเขา คาราวาว: ความทรงจำที่แตกต่างและความแตกต่างกับความทรงจำ*. ค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2558, จาก: <http://socanth.tu.ac.th/wp-content/uploads/2012/02/PG-monographs-2012.pdf>

- อัมพร จิรัฐติกร. (2558). *พื้นที่สาธารณะข้ามชาติการเมืองเรื่องพื้นที่ของแรงงานอพยพไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่*. ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: หจก. วนิดาการพิมพ์
- อารีดา สาเม้าะ และ รุติณบ โกมลมิณี. (2556). การสร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อหาทางออกของความรุนแรง: ความคาดหวัง บทบาทสื่อทางเลือกชายแดนใต้, คันเมื่อ 6 กันยายน 2558. จาก <http://www.deepsouthwatch.org/node/4932>
- อำเภอสายบุรี. (2554). คันเมื่อ 22 ธันวาคม 2557, จาก: <https://www.youtube.com/watch?v=HK7dU59Kk4>
- อุทิศ สังขรัตน์. (2558). *จากพื้นที่ความทรงจำ : สู่มุมที่ชุมชนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้*. คันเมื่อ 5 ตุลาคม 2558, จาก: <http://www.ysl-history.com/Synthesis/002.doc>
- อุทิศ สังขรัตน์. (2558). *พื้นที่ความทรงจำ : ภาพประกอบสร้าง กับ ศูนย์กลางที่เปลี่ยนไป*. คันเมื่อ 5 มิถุนายน 2558, จาก: http://www.baanjomyut.com/library_2/extension-2/south_historic_district/02.html
- Shigeharu Tanabe and Charles F. Keyes. (2002). Page 1 – 39. *Cultural Crisis and Social Memory: Modernity and Identity in Thailand and Laos*, London: Routledge Curzon.

บุคลากรกรม

- เกรียงไกร แข่งกง (นามสมมติ). (2559, 28 มีนาคม). ทางโทรศัพท์.
- ใจดี แสนสุข (นามสมมติ). (2558 26 กุมภาพันธ์). วังพิพิธภัณฑสถาน ตำบลตะลุมบอน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
- โซเฟีย เด่นสกุล (นามสมมติ). (2559, 21 เมษายน). ทางโทรศัพท์.
- ดวงเดือน จันทร์สว่าง (นามสมมติ). (2559, 25 เมษายน). ทางโทรศัพท์.
- ทิน โชคดี (นามสมมติ). (2559, 29 เมษายน). ทางโทรศัพท์.
- ธนบดี สิงห์แก้ว (นามสมมติ). (2559, 22 เมษายน). ศาลเจ้าเล่าเอี้ยะกง ตำบลตะลุมบอน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี.
- นวลศรี ณ ภูเก็ต (นามสมมติ). (2559, 19 เมษายน). ทางโทรศัพท์.
- นิตหน้อย อาสา (นามสมมติ). (2559, 24 เมษายน). ทางโทรศัพท์.
- บัณฑิต รักษ์ชาติ (นามสมมติ). (2559, 22 เมษายน). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี.
- ประเสริฐ ภัคดี (นามสมมติ). (2558, 16 พฤษภาคม). งานคืนความสุขสายบุรีจังหวัดที่หายไป ตำบลตะลุมบอน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี.
- ปลื้มใจ เด่นศิริ (นามสมมติ). (2558, 16 พฤษภาคม). งานคืนความสุขสายบุรีจังหวัดที่หายไป ตำบลตะลุมบอน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี.
- ปลื้มใจ รักษ์ถิ่น (นามสมมติ). (2559, 29 เมษายน). ทางกล่องข้อความเฟซบุ๊กส่วนตัว.
- ปลื้มใจ รักษ์ถิ่น (นามสมมติ). (2559, 29 เมษายน). ทางโทรศัพท์.
- พรใจ จันทร์กระจ่าง (นามสมมติ). (2558, 16 พฤษภาคม). งานคืนความสุขสายบุรีจังหวัดที่หายไป ตำบลตะลุมบอน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี.
- พัฒนา รุ่งเรืองกิจ (นามสมมติ) (2559, 21 มีนาคม), ทางโทรศัพท์.
- ฟาอิส พงศ์ประเสริฐ. (2559, 19 เมษายน). ทางโทรศัพท์.
- รัตนา เจริญทรัพย์ (นามสมมติ). (2559, 22 เมษายน). โทรศัพท์.
- รุ่งอรุณ ใจงาม (นามสมมติ). (2559, 22 เมษายน). ทางโทรศัพท์.
- วิภา อรุณสวัสดิ์ (นามสมมติ). (2558, 16 พฤษภาคม). งานคืนความสุขสายบุรีจังหวัดที่หายไป ตำบลตะลุมบอน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี.
- ศักดิ์ ภัคดี (นามสมมติ). (2558, 16 พฤษภาคม). งานคืนความสุขสายบุรีจังหวัดที่หายไป ตำบลตะลุมบอน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี.
- ศักดิ์สิทธิ์ อินทร์รักษ์ (นามสมมติ). (2559, 22 เมษายน). ร้านน้ำชา ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี.
- สนธิ เกรียงไกร (นามสมมติ). (2559, 25 เมษายน). ทางโทรศัพท์.

- สมศรี สุดใจ (นามสมมติ). (2559 25 มิถุนายน). ทางโทรศัพท์,
สมศักดิ์ ฅ สายบุรี (นามสมมติ). (2559, 21 เมษายน). ร้านน้ำชา ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง
จังหวัดปัตตานี.
- สมสมร ดีเลิศ (นามสมมติ). (2559, 22 เมษายน). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี,
อรพิน ใจดี (นามสมมติ). (2558, 28 มิถุนายน). ทางโทรศัพท์,
อับฮาร์ เบญจมนัสกุล. (2559, 19 เมษายน). ทางโทรศัพท์.
อานัส พงศ์ประเสริฐ. (2558, 28 กุมภาพันธ์). ที่ร้านเบเกอร์รี่ ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัด
ปัตตานี.
- อิทธิ จักรศรี (นามสมมติ). (2558, 16 พฤษภาคม). งานคืนความสุขสายบุรีจังหวัดที่หายไป ตำบลตะลุบัน
อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี.
- อิมรอน เจ๊ะกา (นามสมมติ). (2559, 27 เมษายน). ทางโทรศัพท์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายงานบทความวิชาการ

The Definition of Public Sphere and Social media of Saiburi Looker

1. Kanokporn Malaihom, Graduate Student , Master of Arts Program in Human and Social Development Prince of Songkla University Hat Yai campus, binggoindy@gmail.com
2. Asst. Prof. Kettawa Boonprakarn, Ph.D., Department of Educational Foundation Prince of Songkla University Hat Yai campus, kettawa@hotmail.com

Abstract

The article aimed to study definition of public sphere and social media space of Saiburi lookers for recalling social memory among civil strife situation in the three Southern Border provinces, gathering field information from interviewed Saiburi lookers, and following action of Saiburi lookers on Facebook fanpages and websites. The data was analyzed, categorized, interpreted, concluded, and presented using a descriptive analysis method. The results showed that definition of public sphere and social media space of Saiburi lookers were various in memory recalling area, group forming area, and social network. The meaning is compared as community being interested in the same fields and people could show their opinions on the same space freely. Nevertheless, people among civil strife situations in the three Southern Border provinces suffered from violence affecting their lives and properties. Precious memories in three provinces on the Southern border were faded and overlaid by brutal images. Accordingly, it shall need public sphere to be a medium recalling social memory for restoring both body and mind peacefully.

Keywords: Saiburi lookers, public sphere, situation in three Southern Border provinces, social media space

Preface

Human life styles in present society are a part of ICT (Information and Communication Technology). Information and communication arrival and development facilitating human lives, such as accessing data swiftly and instantly, being data searching basis, and being identity area or showing opinions upon public sphere or social media space like blog, web board, YouTube, Facebook and Twitter cause information society act as a time and distance reduction. Thus, human could communicate across countries by their fingers. (Jukkreeerat Sangwaree and Punlop priyasurawong. 2556) Since information technology innovation, such as mobile phone and computer arrive and are a part of development rapidly, "Internet" has similarity to the alternative media starting freedom world area for human around the world to participate in upon website including different information and becomes the largest data sharing in the world because of popularity. "Internet" helps adding method and opportunity in showing their opinions. In other words, internet is also social space or public sphere. Users could create their own contents and exchange or transfer them personally or in a group called "Social Network".

Furthermore, the social network is an area people could meet, chat, make an acquaintance, and exchange their opinions or spread information amongst them. According to amount of internet user data compared to online social network usage in 2013 - 2014 found Facebook usage 93.7%, Line usage 86.9%, Google+ usage 34.5%, Instagram usage 34.0% and Twitter usage 16.1% consecutively. (Electronic Transactions Development Agency [public organization] Ministry of Information and Communication Technology. 2014)

In accordance with the research found one researcher studying public sphere and online media space issue. The researcher defined the public sphere and online media space meaning variously. In Jürgen Habermas's study, the public sphere is a social life area opening broadly for all people to create public opinions together and exchange, dispute, and discuss in many social fields. Public sphere is not only in natural form like village café meeting, talking within a hall, or exchanging opinions in the park, but also in abstract form like mass media, online social media, website, Facebook, Twitter, or web board. (Samutcha Nilpat and Rungrawee Chalermseepinyo. 2014)

Public space outstanding characteristic in Jürgen Habermas's meaning is a conversation or discussing and exchanging opinions for producing public benefit

without force, threat, conviction or command in forming public space in modern society. The significant matter in Habermas’s vision is to form public dialogue atmosphere. Public dialogue is like as a stage for all people in society by setting up the opportunity in showing opinions through alternative method to associate in social benefit discussion. (Samutcha Nilpat and Rungrawee Chalermseepinyo. 2014)

On the other hand, violence in civil strife situation in three provinces in Southern border started on January 4th, 2004. From overall images (January 4th, 2004 – January 4th, 2014) information gathering by Southern Border Provinces Police Operation Center found various violent incidents occurred 16959 times or averaged 4.24 incidents a day. (11 years Southern fire, half 10,000 dead, 2000 stolen guns, 2.3 million overcoming budget) These incidents faded away precious memories in the past. Happiness and childhood memories of people in three provinces in Southern border were vanished and overlaid by terror, wariness, and violent images setting up a scar on townsfolk’s mind. They multiplied violent incident memories in native people’s mind and faded away happiness images in the past. (Voices of Saiburi, today, are still frightened. 2012)

Nowadays, townsfolk in Saiburi district, Pattani province attempt to establish the civil society group and make peace under named “Saiburi Looker”. As they are Saiburi variation looker, they recall childhood memories, transfer the memories to native people, reclaim smiles, and bestow happiness to Saiburi townsfolk.

Saiburi Looker passes on memories in the past, significant incidents, and valuable abandoned places to townsfolk and other people through art works for connecting townsfolk’s relationship. Moreover, Saiburi Looker also forms online social network on Facebook fan page named “Saiburi Looker” to tell Saiburi townsfolk life styles, environment, and thoughts through images and various media. According to these phenomenons, to create body of knowledge about recalling social memory occurring on Saiburi Looker space and to show how social network assists Saiburi Looker for building a good relationship through activities on online space make researcher doubts how Saiburi Looker is defined.

Objectives

To study Saiburi Looker’s public sphere and online social media space definition that is a social memory recalling space.

Research Methodology

The research is qualitative research and aims to study Saiburi Looker's public sphere and online social media space definition for recalling social memory among civil strife situation in three provinces in Southern border in Saiburi Looker space acting as the civil society network in Saiburi district, Pattani province. The researcher uses in-depth interview, participant and non-participant observation, and group conversation as a field data gathering equipment. In accordance with 5 respondents living in Saiburi district and being a member of Saiburi Looker, and studying document and research related to Saiburi Looker, the researcher analyzes, categorizes, interprets, concludes, and presents research results with descriptive analysis method by using social network idea described in Ruchareka Wittayawuttikul and Namthip Wipawin (2012) for analyzing online social network formation of Saiburi Looker in telling Saiburi historical story and forming participation on Facebook, and using social memory idea described in Shigeharu Tanabe and Charles F. Keyes (2002) explaining social memory fusion process of Saiburi Looker.

Research Result

According to studying Saiburi Looker's public sphere and online social media space definition for recalling social memory and gathering interview data from Saiburi Looker members and townfolk in Saiburi district, Pattani province clarify meaning of public sphere and Saiburi Looker online social space for recalling social memory. The definition contains two forms of meaning as following

1. Saiburi Looker: social memory fusion space

The space originating from people or community experiencing the same incidents through sentiment starts memory production process. Like heroes and heroines could extensively be in the society by building their statues, movies, or ceremonies. Saiburi Looker's public sphere and online social media space could be a centre consisting of emotional vision and social memory fusion. Saiburi Looker share images of memories in the past, significant incidents, or valuable abandoned places to townfolk and other people through activities on website, and they also form online social network space on Facebook fan page named "Saiburi Looker" for sharing life styles of townfolk in Saiburi district, environment, and sentiment by indicating memories about Saiburi through short movies, images, and various communication.

Moreover, arranging a meeting for sharing all townfolk's happiness and sufferings forms fusion of thoughts, memories creating from meeting, communicating, and exchanging information between each other. In addition, from interviewing Abhar Benjamanatsakul (Interviewed on February 25th, 2015) reveal there is an activity named “Color Splash, Saiburi Center” artists in three provinces in Southern border, and college students and teachers from many universities participate in and there is local mass media training in Saiburi district for connecting relationship of townfolk from all religion. Since civil strife situation occurrence, each townfolk doesn't talk to each other. Townfolk gently open their minds after participating in the activities because Saiburi Looker starts space slightly relieving their terror in their minds. According to Watcharapong Kongthaworn's interview (interviewed on February, 14 2015) said

“Civil strife situation in three provinces in Southern border and in Saiburi district set up conflict and mistrust in each other. If we look back in the past before civil strife situation occurrence, no matter where we're going, we don't need to be careful, or be afraid of the terrorists. Saiburi townfolk make their living, meet, greet and visit each other. Even atmosphere in teahouses are hilarious. But nowadays, there aren't like this anymore. So, it is good thing that Saiburi looker group comes in recalling memories and brings back the happiness and old atmosphere...”

As the researcher interviewed townfolk about their points of view in Saiburi's work, the researcher found almost townfolk felt better and admired Saiburi Looker's work. Saiburi Looker is a group townfolk forming civil society network together and bringing back the happiness memories in the past civil strife situation in Saiburi district doesn't occur yet. The network is like a tiny space helping townfolk to live their lives, join activities, and talk to each other like in the past. As the interviewed townfolk quote

“Saiburi Looker could describe Saiburi townfolk cultures in form of explanation and images. So, we are able to recall old memories in the past.”

(Mahadhi Mudeng, interviewed on February 24th, 2015)

The following interview reflects townfolk wishing to bring back Saiburi district filled with full of happiness in the past. And townfolk don't need to be afraid of the terrorists when going outside or celebrating and they want to fuse and bring back these social memories once more.

2. Saiburi Looker: Social network forming space

Saiburi Looker forms a group of people being unanimous in opinion. A group wishing to bring back childhood social fulfilled with happiness gathers together, organizes an activities, and forms online social network such as Facebook fan page named "Saiburi Looker", and Facebook group named "Saiburi Recall, The Lost Province" for telling the memories in the past, significant incidents, and valuable abandoned places to townfolk in Saiburi district and other people. This online social space acts as an area getting townfolk back to love, understand, and connect to each other as same as in the past. Civil strife situation in Saiburi district frightened, mistrusted townfolk in each other, and reduced townfolk's cooperation because they are wrecked by violent images from civil strife situation in three provinces in Southern border. According to interview from Saiburi Looker member said

"Aside from Saiburi Looker Facebook fan page, Saiburi Looker also has a channel on Youtube and another Facebook fan page named Memory Recall for people from outside can sharing information about Saiburi with the group. In addition, there is public dialogue acts as a small stage townfolk can talk to each other and arrange an exhibition to connect townfolk together. Telling Saiburi district story through the public dialogue makes us know how townfolk in Saiburi district think and be a part of medium linking people and understand Saiburi Looker's intention. Public dialogue makes townfolk believe in each other and recall memories about Saiburi more easily..." (Arnus Pongprasert, interviewed on February 24th, 2015)

According to one of Saiburi Looker member, the researcher interviewed the member why Saiburi Looker chose internet media like Youtube and Facebook as a tool in forming social space about memories in Saiburi. The member told townfolk didn't show their opinion or interest in Saiburi as expected because at the earliest stage, there aren't any results showing what and why they did. Nonetheless, intention communicating through internet space helps Saiburi townfolk and other people slowly understand the need in restoring memories of Saiburi once it used to be province and bring back the memories into their mind again.

As a consequence, the space of conversation, public dialogue, or discussion for public benefit were created by telling history, searching information from many places in Saiburi district through interviewing townfolk or elder, and sharing information people doubt and ask through Facebook fan page "Saiburi Looker" (www.facebook.com/saiburilooker). Moreover, internet space like facebook increases amount of people being interested in Saiburi Looker group wishing to restore memories

in the past about Saiburi district. Members of the group talk and exchange their opinion with people through letter appeared on Facebook. Information about places or people being expert in various fields got from other people joining in and talking to each other on Facebook through Facebook wall and inbox make Saiburi Looker member work more easily. For example, gathering data in dangerous or unknown area is hard, but it becomes more comfortable to gather data after cooperating with other people on Facebook. (Witree Jehkoh, interviewed on February 25th, 2015)

The interview reflects communication through public sphere and online space like Facebook increases communication space a person or a group being interested in the same fields. Information move swiftly and are different from face-to-face communication in the past. Talking through letters on social media space is powerful and almighty. Not only public sphere is center of meeting, communicating, making an acquaintance, or exchanging information, but also acts as a space fusing people's memories together. It brings back happiness, laugh, smile, and images of various religion followers sharing their lives and doing activities together without pain and bitterness from civil strife situation in three provinces in Southern border.

Conclusion and discussion

1. The findings of study reveal Saiburi Looker formed social network through online space such as website and Facebook. Online media space Saiburi Looker formed brings people frightened from civil strife situation in Saiburi district, Pattani province participated in Saiburi Looker group. Online media usage makes people access more easily, and shows what Saiburi Looker has done in Saiburi district. Jukkreeerat Sanrawee and Punlop piriyasurawong (2013) claimed about communication culture upon public sphere in cyber space era by giving various public sphere definitions. A person could cover or uncover from showing his/herself on the space. Public sphere forms online social network like Facebook and Twitter connecting people in the internet world and also fused digital system such as mass communication, computer, and telecommunication together forming virtual world phenomenon or cyber space.

Besides, Thapanee Saowapangworakul and Surapong Yimlamai's research about three provinces in Southern border (2009) described social space formation and Identity negotiation of ethnic Malays in multi-cultural setting that personal space, public sphere, and idea space are like as Muslim-Malay social space among culture variety in

Muang district, Pattani province set up from a person or a group of people doing activities matching with religious doctrine in daily life. In addition, urban society growth makes Muslim-Malay forms new social space including personal space, public sphere, and even idea space. Idea space is invisible area set up from media creation affecting daily life. However, those spaces are virtual space based on believes, faith, and stories people doing and acting.

Chinnaworn Fardittee’s research reflects gay website: public sphere for marginal people interestingly. Internet space is a new social space for marginal people like gay doing activities together without being bullied from people outside. Internet usage, especially web board, gathers people being interested or satisfied in the same topic for exchanging news, consulting their problems, or even asking for gay tourist attraction from unknown people.

2. The findings of study reveal Saiburi Looker used public sphere and online space as a tool for recalling social memory. Because violent incidents news shut townsfolk’s voice and separate townsfolk from each other, it is necessary to bring back social memory to Saiburi through activities such as public dialogue, drawing contest, exhibition, and photo shooting for telling Saiburi district story through description under images on Facebook matching with Wilaiwan Jongkasem’s research named Memory War: Sensation and Social Memory in Southern Fire crisis. Sai Khao story is like local history could be brought to form social memory in Sai Khao community from generation to generation through Sai Khao story connecting past and present continuously under true object, myth and current incident.

Suggestion

Online public sphere, Saiburi Looker, can be used to form a space for people discussing and participating in social memory fusion activities. Nonetheless, there are people from several groups using this public sphere. So that, related organization should consider how media space will be opened for making people from other areas understand Saiburi district among civil strife situation, and bringing them to peaceful society.

References

- Jukkreeerat Sangwaree and Punlop piriyasurawong. (2013). Communication Culture on Public Sphere in Cyber Space Era. *Sakon Nakhon graduate studies journal*, 2013, 1-8
- Chinnaworn Fardittee. (2009). Gay website: Public Sphere for Marginal People. *Academic article journal Faculty of Archaeology Silpakorn University*, 84-99
- Shuwat lerksirisuk. (Executive editor). (2011). *Online Media Born to be Democracy*. Bangkok: Pracathai bookclub
- Thapanee Saowapangworakul and Surapong Yimlamai. (2011). *Voices from Pattani: Social Space Formation and Identity Negotiation of Ethnic Malays in Multi-Cultural Setting*. Searched on January 5th, 2015, from: <http://www.deepsouthwatch.org/sites/default/files/Thapanee%20%20VoicePattani.pdf>
- Isra news team. (2015). *11 years Southern fire, half 10,000 dead, 2000 stolen guns, 2.3 million overcoming budget*. Searched on January 5th, 2015, from: http://www.isranews.org/south-news/scoop/item/35565-eleven_35565.html
- Ruchareka Wittayawuttikul and Namthip Wipawin. (2012). *Social Network Analysis (SNA) for Information Science Research*. Searched on January 5th, 2015, from: <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jlis/default/files/Wilaiwan%20-%20Memr.War.pdf>
- Wilaiwan Jongwilaikasem. (2010). *Memory War: Sensation and Social Memory in Southern Fire Crisis*. Searched on January 5th, 2015, from: <http://www.deepsouthwatch.org/sites/default/files/Wilaiwan%20%20Memr.War.pdf>
- Samutcha Nilpat and Rungrawee Chalermseepinyo. (2014). *Media Discourse on Peace Process in Southern Thailand 2013*. Searched on October 7th, 2014, from: <http://www.deepsouthwatch.org/node/5522>
- Electronic transactions development agency Ministry of Information and Communication Technology. (2014). *Thailand Internet User Profile 2014*. Searched on January 4th, 2015 from: www.eta.or.th/eta_website/files/system/IUP-pocketA5-050814.pdf,
- Voices of Saiburi, today, are still frightened. (2012). Searched on December 22nd, 2014, from: <http://www.thairath.co.th/content/259306>

Shigeharu Tanabe and Charles F. Keyes. 2002. Cultural Crisis and Social Memory :
Modernity and Identity in Thailand and Laos. RoutledgeCurzon : Londo

Informats

Mahadhi Mudeng. (2015, 24th February). Kayi community Taluban subdistrict Saiburi
district Pattani province

Watcharapong Kongtaworn. (2015, 14th February) Tungkla community Tungkla
subdistrict Saiburi district Pattani province

Witree Jehkoh. (2015, 24th February). Kayi community Taluban subdistrict Saiburi
district Pattani province

Abhar Benjamanatsakul. (2015, 24th February). Taluban subdistrict Saiburi district
Pattani province

Arnut Pongprasert. (2015, 24th February). Pase Yawo community Taluban subdistrict
Saiburi district Pattani province

ภาคผนวก ข
บทความตีพิมพ์ในวารสาร

การสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์
The Social Networking of Saiburi Looker Group

กนกพร มาลัยหอม, กานดา จันทร์แย้ม, เกียรติวา บุญปรากฏ
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1)การสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ 2)ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ศึกษาในการวิจัย คือ พื้นที่ทางกายภาพได้แก่ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และพื้นที่เสมือนได้แก่ เฟซบุ๊กแฟนเพจ Saiburi Looker โดย การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน คือ สมาชิกกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ชาวบ้านที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ผู้แสดงความคิดเห็นผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจ Saiburi Looker และภาคีเครือข่าย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันเพื่อรื้อฟื้นความทรงจำดีๆ ในอดีตเกี่ยวกับอำเภอสายบุรี ทั้งนี้การสร้างเครือข่ายทางสังคมเกิดขึ้นด้วยปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และพื้นที่เสมือนในเฟซบุ๊กแฟนเพจ Saiburi Looker ก่อให้เกิดเครือข่ายด้านการทำงานและการทำกิจกรรมร่วมกัน 2)ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เกิดขึ้นจากปัจจัย 4 ประการดังนี้คือ 2.1การมีความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน 2.2การประชุมกลุ่มผ่านช่องทางสนทนาทางโซเชียลมีเดีย 2.3การมีเป้าหมายเหมือนกัน และ2.4การคิดแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

คำสำคัญ: การสร้างเครือข่ายทางสังคม กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ พื้นที่ทางกายภาพ พื้นที่ออนไลน์

ABSTRACT

was pe consists of Saiburi district, Pattani province and critical success factor of The social networking of Saiburi Looker group. The researcher used in-depth interview as the data collection method. 15 main respondants included 5 Saiburi Looker members, 3 folk participated in Saiburi Looker group's activities, 3 anonymous commented in Saiburi Looker Facebook Fanpage, and 4 individual and/or private sector representative from associate networks. Analysis revealed that forming social networking involved 2 factors. First, phisical space in Saiburi district, Pattani province and social space on Saiburi Looker Facebook Fanpage. Vital factor resulting social networking and/or private sector representative from associate networks created social networking. Second, critical

success factor are good relationship, conversation and group meeting via social media, same objective, and brainstorm and resolving problem together.

KEYWORDS: Social networking, Saiburi Looker group, Physical space, Social Space

บทนำ

เครือข่ายทางสังคม คือ ขบวนการทางสังคม อันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มองค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ หรือความต้องการบางอย่างร่วมกัน ตลอดจนร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่าง โดยที่สมาชิกของเครือข่ายมีความสมัครใจในการทำงานร่วมกัน มีอิสระทางความคิดการทำงาน อีกนัยหนึ่งหมายถึง วัฒนธรรมองค์กร เป็นกระบวนการที่คนใหม่ที่ทำให้มีการจัดความสัมพันธ์ภายในองค์กรหนึ่ง ระหว่างคนในองค์กร และระหว่างองค์กรนั้นๆกับองค์กรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยการเปลี่ยนแปลงจากการลำดับชั้น (hierarchical) มาเป็นการสร้างเครือข่าย (networking) (เครือข่ายทางสังคม, 2559) เช่นเดียวกับการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมในพื้นที่ของกลุ่มหนุ่มสาวรุ่นใหม่ซึ่งเป็นตัวแทนภาคประชาสังคมในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งคอยสังเกตความเปลี่ยนแปลงแล้วหยิบเรื่องราวในอดีต อาทิ ประวัติศาสตร์

วิถีชีวิต อาคารสถาปัตยกรรมในพื้นที่มาร้อยเรียงเป็นเรื่องราวหรือกิจกรรม โดยกลุ่มนี้เรียกตนเองว่า สายบุรี ลูกเกอร์ หรือนักเฝ้ามองแห่งสายบุรี (นักเฝ้ามองแห่งสายบุรี-SAIBURI LOOKER, 2559) อำเภอสายบุรีในอดีตเคยเป็นหัวเมืองเก่าแก่ที่สำคัญของจังหวัดปัตตานี เป็นเมืองที่มีโบราณสถานหรือสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ อาทิ คฤหาสน์พิพิธภักดี และโรงพยาบาลคริสเตียน ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยกลุ่มมิชชันนารี ถือเป็นโรงพยาบาลที่มีเครื่องมือทันสมัยที่สุดของชายแดนใต้ อีกทั้งยังเป็นเมืองท่าในการขนส่งสินค้า จุดแวะพักของเรือสินค้า กระจายสินค้าทั้งภายใน และภายนอกประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งการประมงที่เจริญรุ่งเรือง (สายบุรี...เท่าที่รู้, 2559) ปัจจุบันพื้นที่แห่งนี้เริ่มแปรเปลี่ยนไปเมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้น ซึ่งภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวจึงได้มีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ซึ่งทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายและผู้แทนจากภาคเอกชนในการดำเนินกิจกรรมทางสังคมในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี โดยเครือข่ายทางสังคมก่อให้เกิดเป็นความร่วมมือขนาดใหญ่ที่ทำให้การดำเนินงานต่างๆบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ ซึ่งการที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ลูกขึ้นมารวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มนั้นก็เพื่ออยากจะส่งมอบความสุข รอยยิ้ม และเสียงหัวเราะ ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในอดีตของอำเภอสายบุรีในอีกหลายๆแง่มุมที่คนในและคนนอกพื้นที่ยังไม่ทราบ เพื่อที่คนในชุมชนจะได้ร่วมกันอนุรักษ์เรื่องราวดีๆของอำเภอสายบุรีให้คงอยู่ไว้จนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจว่ากลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์มีการสร้างเครือข่ายทางสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางสังคมอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นของประเทศไทย โดยเฉพาะ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีแบบอย่างหรือแนวทางการดำเนินงานในการสร้างเครือข่ายทางสังคมซึ่งเกิดขึ้นจากคนในพื้นที่ ตลอดจนได้นำไปต่อยอดองค์ความรู้เดิมด้านการทำงานภาคประชาสังคมส่วนท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายทางสังคม รูปแบบ และกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่ที่ศึกษา แบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ ได้แก่ 1) พื้นที่กายภาพ คือ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี 2) พื้นที่ไซเบอร์หรือพื้นที่เสมือน (Social Space) คือ เฟซบุ๊กแฟนเพจ SAIBURI LOOKER
2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน คือ สมาชิกกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จำนวน 5 คน ชาวบ้านที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จำนวน 3 คน ผู้แสดงความคิดเห็นผ่านทางแฟนเพจเฟซบุ๊ก Saiburi Looker จำนวน 3 คน และภาคีเครือข่ายทั้งที่เป็นบุคคลและองค์กร จำนวน 4 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งเป็นเพียงแนวคำถามที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการสังเกตจากการทำกิจกรรมกลุ่มสายบุรีลูกเกอร์ผ่านพื้นที่จริงและพื้นที่เสมือนจริงบนแฟนเพจเฟซบุ๊ก Saiburi Looker

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารข้อมูลและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการสังเกตผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ที่ได้ร่วมดำเนินการก่อตั้งและดำเนินงานจนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านที่เคยร่วมกิจกรรมในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เนื่องจากจะเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่และได้ไปชมหรือร่วมกิจกรรมจริงๆจะสามารถถ่ายทอดความคิดหรือความรู้สึกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม, ผู้แสดงความคิดเห็นผ่านทางแฟนเพจเฟซบุ๊ก Saiburi Looker เนื่องด้วยเฟซบุ๊กเป็นการสื่อสารแนวใหม่และเป็นพื้นที่สาธารณะที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระโดยไม่ขึ้นกับใคร ดังนั้นการสัมภาษณ์คนกลุ่มนี้จะได้ข้อมูลที่หลากหลายทั้งจากคนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ รวมทั้งภาคีการสัมภาษณ์เครือข่ายทั้งที่เป็นบุคคลและองค์กร เพราะเป็นบุคคลที่นับว่ามีความสำคัญในการอยู่เบื้องหลังการทำงาน และเป็นกลุ่มที่เคยคลุกคลีใกล้ชิดกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ก็จะสามารถให้ข้อมูลในส่วนการทำงานเป็นเครือข่าย หรือปัญหาและอุปสรรคได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 สมาชิกกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ กลุ่มที่ 2 ชาวบ้านในพื้นที่ กลุ่มที่ 3 ผู้แสดงความคิดเห็นผ่านทางแฟนเพจเฟซบุ๊ก Saiburi Looker และกลุ่มที่ 4 ผู้แทนจากชุมชนและผู้แทนจากภาคเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำข้อมูลมาจำแนกหมวดหมู่ ตีความ สร้างข้อสรุป และนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

สรุปผลการศึกษา

จากการวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาก่อสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้ 2 ประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. การสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์

ความเป็นมาของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์

กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์เกิดขึ้นจากการสนใจและการสังเกตเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของอำเภอสายบุรีในแง่เรื่องราว วิถีชีวิตคนหรือความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม และนำความชอบส่วนตัวด้านการถ่ายรูปในที่ต่างๆของประธานกลุ่มและสมาชิกอีก 3 คน ซึ่งทุกคนเติบโตและอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตะลุมพันธ์ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ทั้งนี้จากความชอบเรื่องดังกล่าวนำไปสู่การสร้างเพจในเฟซบุ๊กที่ชื่อ Saiburi Looker โดยเริ่มโพสต์ภาพจากสถานที่ต่างๆในอำเภอสายบุรี รวมทั้งเล่าเรื่องราวในอดีตของอำเภอสายบุรี และสมาชิกในกลุ่มก็ได้แชร์ภาพถ่ายเหล่านั้นไปให้เพื่อนๆที่ตนรู้จักทางเฟซบุ๊ก จากนั้นการแชร์ถูกส่งต่อจากเพื่อนสู่เพื่อนในเฟซบุ๊กไปเรื่อยๆทำให้กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เริ่มเป็นที่รู้จักในวงกว้างขึ้น การนำเสนอในลักษณะดังกล่าวสร้างความสนใจให้แก่กลุ่มภาคประชาสังคม องค์กรรัฐ และเอกชน รวมถึงสื่อมวลชน อาทิ แผนงานนโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาอนาคตของเมือง (FURD) ภายใต้วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต มูลนิธิเอเชีย (The Asia Foundation)

มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์ ชาว 3 มติ และไทยพีบีเอส เป็นต้น จึงได้รับการสนับสนุนงบประมาณและความรู้ในการจัดกิจกรรมในพื้นที่อำเภอสายบุรีขึ้น แต่ทุกอย่างยังคงขับเคลื่อนไปตามเป้าหมายหลักของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ นั่นคือ การส่งเสริมความสุข รอยยิ้ม และเสียงหัวเราะ ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในอดีตของอำเภอสายบุรีในอีกหลายๆแง่มุมที่คนในและคนนอกพื้นที่ยังไม่ทราบ เพื่อที่คนในชุมชนจะได้ร่วมกันอนุรักษ์เรื่องราวดีๆของอำเภอสายบุรีให้คงอยู่ไว้จนถึงรุ่นลูกหลาน ภายหลังจากการสร้างแฟนเพจเฟซบุ๊ก Saiburi Looker และการจัดกิจกรรมในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี อาทิ กิจกรรมคืนความทรงจำสายบุรี จังหวัดที่หายไป กิจกรรมคืนความสุขสายบุรี กิจกรรมจัดการเมืองสายบุรี เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องการรื้อฟื้นอดีต การประกอบสร้างอัตลักษณ์ รวมถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่น จนก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายทางสังคม ดังนี้

1.1 การสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านพื้นที่ทางกายภาพ มีดังนี้คือ (1) สมาชิกในกลุ่มมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน จากความชอบในเรื่องเดียวกันจึงทำให้เกิดเป็นการพูดคุยกัน การนัดพบปะกัน และการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยกิจกรรมแรกเริ่มต้นจากการพูดคุยในวงเสวนาเล็กๆเกี่ยวกับพื้นที่ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี (2) การที่สมาชิกแต่ละคนล้วนแต่เติบโตและอาศัยอยู่ที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดี ซึ่งเกิดขึ้นจากการรู้จัก ตลอดจนสามารถสร้างความไว้วางใจให้กับคนอื่น ๆ ในพื้นที่ ได้ดีกว่าบุคคลที่ไม่ได้เป็นคนในท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดเป็นความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายบุคคล ในท้องถิ่น ภาคประชาสังคมกลุ่มอื่นๆทั้งในและนอกพื้นที่ และผู้แทนจากภาคเอกชน (3)วิธีการดำเนิน กิจกรรมต่างๆเริ่มต้นจากการที่กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ได้ประชุมเพื่อวางแผนและรังสรรค์กิจกรรมขึ้นมาให้มีความสอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ตนเองมีความรู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี และเมื่อได้วางแผนประชุมกลุ่ม รวมทั้งกำหนดแนวทางหรือกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมได้แล้ว ก็จะลงพื้นที่เก็บข้อมูลเรื่องราวและบุคคลต่างๆ (4) ขั้นตอนการหาความร่วมมือ ส่วนใหญ่ภาคีเครือข่ายที่ทำงานร่วมกันกับกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จะเป็นพี่ เป็นน้อง เป็นเพื่อน หรือเป็นเพื่อนของเพื่อนกับสมาชิกในกลุ่มแล้วจึงได้มีการประสานขอความร่วมมือต่อกันเป็นทอดๆ (5) การที่ทางกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เคยไปร่วมกิจกรรมหรือช่วยงานต่างๆที่ทางภาคประชาสังคมกลุ่มอื่นๆจัดขึ้น อาทิ กลุ่มแว้งที่รัก หรืองานคืนความทรงจำญาบะที่จังหวัดนราธิวาส ทำให้กลายเป็นความรู้จักกันและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (6) สมาชิกของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ รวมกลุ่มด้วยความสมัครใจ และร่วมทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เนื่องด้วยภาระหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในชีวิตประจำวันนั้นมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำให้การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งจะเป็นลักษณะของงานจิตอาสาที่สมาชิกเข้ามาช่วยด้วยความเสียสละและทำหน้าที่ที่ตนเองถนัด ดังที่ประธานกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

“ กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เริ่มต้นจากการที่ตัวผมเองสนใจการเปลี่ยนแปลงของสายบุรี ในแง่ของเรื่องราววิถีชีวิตคนหรือความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม ผมเลยเริ่มสนใจ แรกๆก็ไม่รู้จะนำเสนออย่างไร ก็เลยนำความชอบที่ปกติตัวเองเป็นคนชอบถ่ายรูปอยู่แล้วเหมือนลงพื้นที่ที่ถ่ายโน้นถ่ายนี่ พอถ่ายที่ สายบุรีก็เริ่มเล่าเป็นเรื่องราวว่าเมื่อก่อนสถานที่แห่งนี้เคยเป็นอย่างไร...งบที่เราจัดงานคืนความทรงจำเราได้มาจากมูลนิธิThe Asia Foundation แต่กึ่งๆที่ไม่ได้มากมายนักที่เหลือเป็นการช่วยเหลือของคนสายบุรีมากกว่า อย่างจัดงานสาดสีเมืองสาย เราก็ใช้งบประมาณน้อยมากแค่ 12,000บาท แต่ถ้าดูจากงบ12,000บาทกับรูปแบบที่เราจัดดูแล้วไม่น่าจัดได้เลย แต่ตัวเงินไปใช้ช่วยแค่บางอย่างครับ ช่วยเรื่องอาหาร แต่อย่างอื่นเช่นอุปกรณ์อาจจะไปยืมของคนโน้นคนนี้” (อานัส พงศ์ประเสริฐ (ประธานกลุ่มสายบุรีลูกเกอร์), สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558)

1.2 การสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านพื้นที่ออนไลน์ มีดังนี้คือ (1) เริ่มจากการสร้างแฟนเพจเฟซบุ๊กที่ชื่อว่า SAIBURI LOOKER และการสร้างภาพโปรไฟล์ที่เป็นชื่อของกลุ่ม (2) ทำการแอดเพื่อนหรือผู้แทนจากหน่วยงานภาคประชาสังคมที่รู้จัก (3) การลงข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับอำเภอสายบุรี และภาพบรรยากาศในพื้นที่ ตลอดจนภาพกิจกรรมที่ทางกลุ่มจัดขึ้น พร้อมคำบรรยายภาพในแฟนเพจสายบุรี ลูกเกอร์ ได้ทำให้เกิดเป็นความสนใจของบุคคลภายนอก จนได้มีการแชร์หรือส่งต่อเรื่องราวนั้นๆไปเรื่อยๆ(4) การร่วมพูดคุยและตอบความคิดเห็นในแฟนเพจ SAIBURI LOOKER อย่างต่อเนื่อง (5) การผลิตวิดีโอซึ่งเป็นหนังสือหรือสารคดีที่ทางกลุ่มผลิตขึ้นมาเองสามารถเรียกความสนใจจากผู้ใช้งานบนแฟนเพจเฟซบุ๊ก

ได้ (6) การที่ทางกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้แชร์วิดีโอข่าวหรือบทความที่หน่วยงานภาคประชาสังคมหรือสื่อมวลชน อาทิ ข่าวสามมิติของช่อง 3 หรือ นักข่าวพลเมืองของช่อง ThaiPBS ผลิตขึ้นมา อาทิ กิจกรรมคืนความสุขสายบุรี ที่ได้รับความสนใจจากผู้ที่มีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก ภายในงานดังกล่าวมีการฉายหนังสั้นเรื่องสามเกลอ ซึ่งเล่าถึงวิถีชีวิตของเพื่อนสนิทต่างเชื้อชาติ 3 ประเทศ อันได้แก่ ชาวปากีสถาน ชาวจีน และชาวไทย ที่ไปไหนมาไหนด้วยกันใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ไม่มีความแตกต่างทางพฤติกรรม นอกจากนี้ยังการจัดโชว์นิทรรศการภาพเป็นเสมือนการอัปเดตเรื่องราวของกลุ่มให้ผู้ใช้บริการได้รับรู้ความเคลื่อนไหว และเป็นการประชาสัมพันธ์กลุ่มให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลภายนอกอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

1.3 รูปแบบของเครือข่ายทางสังคมของสายบุรีลูกเกอร์

1.3.1 ภาคีเครือข่ายบุคคล ลักษณะเพื่อน ญาติมิตร คนรู้จัก คือ รูปแบบความสัมพันธ์ผ่านการรู้จักจากคนในครอบครัวหรือเพื่อน ซึ่งเครือข่ายในรูปแบบนี้เกิดขึ้นจากการที่พ่อแม่หรือคนในครอบครัวของสมาชิกกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ รู้จักกับคนที่ทำงานศิลปะ หรือสมาชิกในกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เคยพูดคุยกับนักวิชาการอิสระบางคนในพื้นที่เสวนาจากการที่ประธานกลุ่มได้ไปร่วมกิจกรรมคืนความทรงจำที่อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และได้มีการพูดคุยเกี่ยวกับอำเภอสายบุรีเรื่อยมา จึงทำให้เกิดความสนิทสนมและความไว้วางใจหรือการให้ความร่วมมือที่ดีในการทำกิจกรรมของกลุ่ม ผ่านเครื่องมือที่ชื่อว่า แพนเพจเฟซบุ๊ก SAIBURI LOOKER

1.3.2 ภาคีเครือข่ายภาคเอกชน ภาคประชาสังคมทั้งในและนอกพื้นที่ ลักษณะการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย คือ เริ่มจากการสร้างแพนเพจ SAIBURI LOOKER และได้มีการกดเพิ่มเพื่อน (Add friend) ที่เป็นเพื่อนกันหรือรู้จักกันในเฟซบุ๊กจำนวนหลายๆคน จนกระทั่งรู้จักกันและสร้างความสัมพันธ์กันไปเรื่อยๆ เมื่อมีการเพิ่มเพื่อนไปเป็นจำนวนมากและมีเพื่อนในเฟซบุ๊กบางคนทำงานอยู่ในองค์กรที่ขับเคลื่อนงานในลักษณะภาคประชาสังคม อาทิ เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์ ก็ได้เห็นการทำงานผ่านเฟซบุ๊กแพนเพจ ประกอบกับมีพื้นที่การทำงานในส่วนของสายบุรีอยู่ก่อนแล้ว จึงได้นำไปสู่การพูดคุยและชวนมาอบรมเกี่ยวกับการทำงานในพื้นที่ส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างความรู้หรือสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลในงานเสวนา ทั้งนี้งานเสวนาต่างๆจะมีบุคคลที่เข้ามาร่วมพูดคุยด้วยหลากหลายหน่วยงาน ซึ่งกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เคยเข้าร่วมเสวนาคืนความทรงจำที่อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับคนในงาน ซึ่งต่อมาพบว่ามีบุคคลที่ร่วมพูดคุยผ่านการเสวนาในงานดังกล่าวทำงานอยู่ที่มูลนิธิเอเชีย (The Asia Foundation) ก็นำไปสู่การพูดคุยและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในพื้นที่ และอำนวยความสะดวกสนับสนุนในเรื่องของแหล่งทุน ความคิด ตลอดจนการดำเนินโครงการร่วมกันและมีเจ้าหน้าที่มาพูดคุยแลกเปลี่ยนเชิงเทคนิคในการจัดโครงการ ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ผู้ให้ข้อมูลรองได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“ตอนกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เริ่มสร้างกลุ่ม สร้างเพจใหม่ๆ พอตีฟ้าทำงานภาคใต้ทำงานในพื้นที่ พรรคพวกที่ทำงานก็รู้จักกัน กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ก็แอดเพื่อน แอดคนโน้นคนนี้ไปเรื่อยๆ เลยเป็นการสร้างความสัมพันธ์กัน พี่ก็รู้จักกลุ่มนี้ผ่านเพจ Saiburi Looker...” (วลัยลักษณ์ ทรงศิริ (เจ้าหน้าที่มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์), สัมภาษณ์วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2559)

“เคยทำงานคืนความทรงจำที่รื้อเสาะกันมาก่อน รู้จักกันในวงเสวนาคืนความทรงจำที่รื้อเสาะ และรื้อเสาะ คือสถานที่แรกที่ทำในเชิงเรื่องเล่า...” (ฮาดีย์ หะมิดง (เจ้าหน้าที่มูลนิธิเอเชีย The Asia Foundation), สัมภาษณ์วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2559)

1.4 การดำเนินกิจกรรมทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์

1.4.1 การประชาสัมพันธ์ผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ Saiburi Looler การแจกแผ่นพับ การออกเสียงตามสายผ่านรถเคลื่อนที่ในชุมชนและการออกเสียงตามสายในวิทยุชุมชนสามารถช่วยให้คนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี สามารถรับรู้ความเคลื่อนไหวในการดำเนินกิจกรรมและมาร่วมกิจกรรมของกลุ่มได้เป็นอย่างดี

1.4.2 การใช้สื่อบุคคลเป็นคนที่พื้นที่และการใช้ภาพวาดศิลปะสามารถสร้างความสนใจจากคนในพื้นที่ได้ กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เคยจัดกิจกรรมในช่วงแรกๆชื่อว่ากิจกรรมวาดสีเมืองสาย ซึ่งเป็นงานที่มีศิลปินในพื้นที่และศิลปินภาคใต้มาร่วมวาดภาพศิลปะในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และนำภาพที่วาดนั้นมาจัดเป็นนิทรรศการให้ชาวบ้านในพื้นที่ได้ชม พบว่ามีชาวบ้านทั้งในและพื้นที่อำเภอสายบุรีมาร่วมกิจกรรมและชมนิทรรศการกันเป็นจำนวนมาก

1.4.3 รูปแบบกิจกรรมเน้นเรื่องราวในอดีตและเรื่องราวของความเป็นท้องถิ่น กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบของการรื้อฟื้นความทรงจำในอดีตผ่านเรื่องเล่า ภาพถ่าย สารคดีสั้น เรื่องสามเกลอ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอำเภอสายบุรีทั้งสิ้น ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่ไปร่วมกิจกรรมและผู้แสดงความคิดเห็นผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจ Saiburi Looeker ซึ่งมีทั้งคนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่อำเภอสายบุรี พบว่าคนส่วนใหญ่มองว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องที่ดีที่สามารถเปิดพื้นที่ให้ทั้งชาวพุทธ ชาวมุสลิม และชาวจีนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนสามารถระลึกรึกถึงความทรงจำดีๆในอดีตหรือเรื่องราวบางแง่มุมของอำเภอสายบุรีที่ตนเองยังไม่เคยรู้มาก่อน รวมถึงการเล่าเรื่องราวผ่านภาพถ่ายในอดีตสามารถช่วยให้เด็กรุ่นใหม่เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสมัยก่อน อันนำไปสู่การทำให้นักในพื้นที่ที่มีความรู้สึกรักและหวงแหนท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น รวมถึงคนนอกพื้นที่ก็ได้ทราบเรื่องราวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของอำเภอสายบุรีได้เพิ่มขึ้น

“...เนื่องจากเป็นคนในสายบุรี จึงอยากร่วมกิจกรรมนี้และพร้อมช่วยเหลืออย่างดี” (นภัสสร น้อยสุวรรณ, สัมภาษณ์วันที่ 18 พฤษภาคม 2558)

“อยากเห็นงานลักษณะนี้ในท้องถิ่นให้มากๆ เพราะงานวัฒนธรรมต้องภาคประชาชนเป็นคนจัดถึงจะดี” (รัศมินทร์ นิตีธรรม, สัมภาษณ์วันที่ 18 พฤษภาคม 2558)

“กิจกรรมเป็นการเปิดพื้นที่ให้ทั้งชาวไทยพุทธ ชาวจีนและชาวมุสลิมได้ทำความรู้จักกัน” (ฮาดีย์ หะรีดา, สัมภาษณ์วันที่ 18 พฤษภาคม 2558)

ทั้งนี้การสร้างเครือข่ายทางสังคมยังพบปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการทำให้กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์สามารถสร้างเครือข่ายทางสังคม ตลอดจนดำเนินกิจกรรมต่างๆได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ตั้งแต่จัดตั้งกลุ่ม สามารถสรุปเป็นปัจจัยความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายทางสังคมได้ 4 ประการ ดังนี้

2 ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายทางสังคม

2.1 การมีความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ จะมีรูปแบบความสัมพันธ์เสมือนพี่น้องและเพื่อน เนื่องจากสมาชิกรู้จักกันมาก่อน และสมาชิกบางคนก็เพิ่งเข้าร่วมกลุ่มก็ได้มีการช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี

2.2 การพูดคุยหรือประชุมกลุ่มผ่านช่องทางทาง Social Media อาทิ ไลน์ และเฟซบุ๊ก สามารถเก็บบันทึกข้อมูลการประชุมกลุ่มและการสรุปการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี สะดวกสำหรับให้สมาชิกได้อ่านและทำความเข้าใจภายหลังการประชุม รวมถึงสมาชิกที่ไม่สามารถมาร่วมประชุมได้ในคราวนั้นๆ ก็สามารถมาเข้าใจรายละเอียดการประชุมย้อนหลังได้อีกด้วย

2.3 การมีเป้าหมายหรือความชอบเหมือนกัน สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะมีเป้าหมายเดียวกันตรงที่ต้องการจะทำเพื่ออำเภอสายบุรี ซึ่งเป็นที่ที่พวกเขาอยู่และเติบโตมาตั้งแต่เล็กๆ จึงมาความรักและความห่วงแหนเหมือนกัน อีกทั้งสมาชิกต่างมีความชอบในการเล่าเรื่องผ่านประวัติศาสตร์ เนื่องด้วยสมาชิกเห็นว่าอำเภอสายบุรีมีประวัติศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้นมากมายที่คนนอกหรือแม้กระทั่งคนในพื้นที่เองไม่เคยทราบมาก่อน

2.4 การคิดและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยทางกลุ่มจะมีการประชุมกลุ่มทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรมเพื่อวางแผนในการทำงานว่าแต่ละคนต้องทำหน้าที่ใดบ้าง และเมื่อจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นทุกครั้งจะมีการประชุมสรุปการจัดกิจกรรมในครั้งนั้นๆ ว่าเป็นอย่างไรบ้าง ต้องปรับแก้ตรงส่วนไหนบ้าง เพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดกรรมในครั้งหน้าให้ดียิ่งขึ้น ปัจจัยข้อนี้นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ สามารถขับเคลื่อนและดำเนินกิจกรรมหลายๆกิจกรรมมาได้หลายโครงการ อีกทั้งทำให้สมาชิกได้มีประสบการณ์ในการฟันฝ่าอุปสรรค และทำให้เข้าใจสภาพพื้นที่มากยิ่งขึ้น รวมถึงสมาชิกแต่ละคนได้ร่วมกันเติมพลังและช่วยกันเสริมจุดอ่อนจุดแข็งให้แก่กันและกัน

การอภิปรายผล

การเกิดขึ้นของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เริ่มต้นจากการที่สมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ (ภายหลังเป็นประธานกลุ่ม) ได้ไปร่วมกิจกรรมการรื้อฟื้นความทรงจำที่จัดขึ้นที่อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และก็ได้เห็นการรื้อฟื้นความทรงจำในเรื่องต่างๆทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับอำเภอรือเสาะแล้ว ได้มีความคิดว่าที่อำเภอสายบุรีก็มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอยู่มากมายเช่นเดียวกันจึงได้กลับไปที่ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี และพูดคุยกับเพื่อนๆที่สนิทกันอยู่ 2-3 คน ภายหลังจึงได้มีการพูดคุยกันในวงที่กว้างขึ้นมีผู้ใหญ่มาร่วมวงสนทนาด้วย โดยเป็นลักษณะของงานเสวนาที่มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันที่ร้านน้ำชา เป็นบรรยากาศแบบสบายๆไม่ได้เป็นทางการมากนัก โดยจุดเริ่มต้นของการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ เกิดขึ้นจากความสนใจในเรื่องเดียวกันของคน 2-3 คน ซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ในพื้นที่พิพิธชีวิตและเติบโตที่สายบุรีโดยกำเนิดสนใจในเรื่องราวประวัติศาสตร์ของสายบุรี และอยากจะรื้อฟื้นความทรงจำในอดีตให้กับคนในอำเภอสายบุรี ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกัน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ จึงได้จัดกิจกรรมโดยเริ่มต้นจากพื้นที่ทางกายภาพนั้นคืองานเสวนาวงเล็กๆเพื่อพูดคุยถึง

เรื่องราวในอำเภอสายบุรี ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้รู้จักกับผู้คนใหม่ๆ จากนั้นจึงไปสู่การสร้างพื้นที่ออนไลน์บนแฟนเพจเฟซบุ๊ก SAIBURI LOOKER ซึ่งทางพื้นที่แห่งนี้เป็นจุดเชื่อมโยงให้เกิดการสร้างเครือข่ายสังคม โดยเกิดขึ้นจากการแอดเพื่อนต่อกันไปเรื่อย ๆ และการสร้างเครือข่ายทางสังคมตรงนี้ทำให้ปัจจุบันนี้การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆทั้งในพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ออนไลน์ของกลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการดำเนินกิจกรรมหลายๆกิจกรรมทำให้เกิดทักษะการทำงานที่เพิ่มขึ้น มีประสบการณ์การทำงานร่วมกัน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ระหว่างสมาชิกและภาคีเครือข่ายทั้งที่เป็นคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ สอดคล้องกับ ภัทรภร พลพนาธรรม และคณะ (2553) กล่าวโดยสังเขปว่า เครือข่ายทางสังคมเกิดจากความสัมพันธ์หรือบทบาทหน้าที่ที่มีบุคคลหรือตัวแสดงสวมหลายบทบาทในชีวิตประจำวัน บางครั้งก็เป็นไปตามทฤษฎีแลกเปลี่ยน กล่าวคือ บุคคลหนึ่งไม่เพียงทำตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับในสังคมเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังคงตั้งบนฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

กลุ่มสายบุรี ลูกเกอร์ ได้แสดงให้เห็นว่าการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ด้วยคนคนเดียว ซึ่งสมาชิกต้องช่วยเหลือกันและกัน อีกทั้งยังต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลคนอื่น ๆ หรือกลุ่มอื่น ๆ ร่วมด้วยจึงจะทำให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยพงษ์สมัญ ศิริพันธ์, วารุณีย์ จารุลักขณา และ อนุศิษฐ์ คงดวงศ์ประทีป (2557) ได้อธิบายถึงการสร้างเครือข่ายทางสังคมไว้อย่างน่าสนใจว่า เหตุผลสำคัญของการสร้างเครือข่ายทางสังคม คือ การมุ่งหวังที่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งบุคคลเพียงคนเดียวไม่สามารถที่จะดำเนินการให้สำเร็จได้จึงต้องมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร รวมถึงติดต่อสื่อสารและประสานการปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งนี้สาเหตุที่ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายทางสังคมนั้น คือ 1) การมีอิสรภาพทางความคิด ตลอดจนการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วม ซึ่งการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้งสมาชิกจะกระทำโดยความสมัครใจ 2) การมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกเสมือนเพื่อนบ้าน คือคนที่อาศัยอยู่ละแวกใกล้เคียงกัน มีความคุ้นเคยต่อกัน และรวมตัวกันทำกิจกรรมร่วมกันที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทำให้เกิดความผูกพัน ความเอาใจใส่ต่อกันของสมาชิกในกลุ่ม ส่งผลให้เกิดความรักความสามัคคีขึ้นในกลุ่ม และ 3) ภาคีเครือข่ายทั้งที่เป็นบุคคลและองค์กรเสมือนพี่น้อง คือ มีความปรารถดีต่อกัน เป็นห่วงและเอาใจใส่ต่อกัน เพราะมีลักษณะการดำเนินงานที่คล้ายกันจึงทำให้เข้าใจการทำงานและสามารถให้คำแนะนำ รวมถึงความช่วยเหลือได้ ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมความสัมพันธ์ทางสังคมของ อริษา สโมสร (2557) นอกจากนี้การศึกษาของเอกรินทร์ ต่วนศิริ (2557) ได้อธิบายเกี่ยวกับเครือข่ายประชาสังคมชายแดนใต้ท่ามกลางความรุนแรง ไว้ว่าการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายมีเป้าหมายเพื่อให้แกนนำกลุ่มหรือองค์กร และทรัพยากรสามารถเชื่อมโยงการทำงานผ่านการปฏิบัติการและการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม อีกทั้งยังสร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่ ตลอดจนทำให้เกิดการสื่อสารที่สามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย นอกจากนี้การทำงานบนระบบเครือข่ายได้มีการนำเสนอผ่านการจัดกิจกรรมประชุม และเสวนาเพื่อสร้างความเข้าใจและความรู้ อันทำให้เกิดการกำหนดยุทธศาสตร์ระหว่างเครือข่ายร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การประชาสัมพันธ์โดยการจัดกิจกรรมผ่านทางเฟซบุ๊กและในพื้นที่ทางกายภาพ ควรประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านในพื้นที่ทราบถึงวัตถุประสงค์ ความสำคัญของการจัดงาน และประโยชน์จากจัดกิจกรรม ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้ไปร่วมงานได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อที่ชาวบ้านจะได้รู้จักกลุ่ม รวมถึงเข้าใจเจตนารมณ์และเกิดความสนใจอยากจะทำร่วมกิจกรรม

1.2 การจัดตั้งกลุ่มภาคประชาสังคมโดยเฉพาะกลุ่มที่เกิดขึ้นจากคนในพื้นที่เช่นเดียวกับ กลุ่มสายบุรี ลูกเกอรันั้นควรสร้างโครงสร้าง รูปแบบ ที่มีความชัดเจน เพื่อการขับเคลื่อนกิจกรรมที่ตรงตามเป้าหมายและการแบ่งหน้าที่ในกลุ่มที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาแนวทางการสร้างสมาชิกใหม่ของเครือข่ายกลุ่มสายบุรี ลูกเกอรั เพื่อเชื่อมต่อระหว่างสมาชิกรุ่นเก่ากับสมาชิกรุ่นใหม่ในการสืบทอดความเป็นเครือข่ายต่อไป

2.2 การศึกษาความร่วมมือเชิงภาคีกับเครือข่าย

เอกสารอ้างอิง

- สายบุรี...เท่าที่รู้. 2559. http://furd-rsu.org/?page_id=1143. 5 กุมภาพันธ์. เครือข่ายทางสังคม. 2558. <http://www.edu.tsu.ac.th/major/administration/data/FE511/%.doc>. 5 กุมภาพันธ์.
- นฤมล นิราทร. 2543. การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- นักเฝ้ามองแห่งสายบุรี-SAIBURI LOOKER. 2559. http://furd-rsu.org/?page_id=1143. 5 กุมภาพันธ์.
- พงษ์สมัญ ศิริพันธ์, วารุณีย์ จารุลักษณ์ และ อนุศิษฐ์ คงดวงศ์ประทีป. 2557. เครือข่ายแรงงานสวนยางชาวอีสานในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. โครงการวิจัยหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชุมชนศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ภัทรภร พลพนาธรรม, ปารีชาติรัตนบรรณสกุล และปรมาภรณ์สุกใส. 2553. เครือข่ายทางสังคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้อย อำเภอบางคนทีจังหวัดสมุทรสงคราม. <http://ssuir.ssru.ac.th/bitstream/ssuir/387/1/097-53.pdf>. 28 มกราคม.
- อริษา สโมสร. 2557. เครือข่ายทางสังคมของหอยไต้ดินในตำบลหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช. สารนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชุมชนศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เอกรินทร์ ต่วนศิริ. 2557. เครือข่ายประชาสังคมชายแดนใต้ท่ามกลางความรุนแรง (ตอนที่ 2: การขับเคลื่อนประชาสังคมชายแดนใต้ : มองผ่านประสบการณ์ของ 4 เครือข่าย). ว.รัฐสมัยแล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 35(1), 59-72.

บุคลากรกรม

นภัสสร น้อยสุวรรณ. (2558, 18 พฤษภาคม). ที่ถนนดับเพลิง อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

รัศมีนทร์ นิติธรรม. (2558, 18 พฤษภาคม). ที่ถนนดับเพลิง อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี.

วลัยลักษณ์ ทรงศิริ . (2559, 25 กุมภาพันธ์). ทางโทรศัพท์

อานัส พงศ์ประเสริฐ. (2558, 28 กุมภาพันธ์). ที่ชุมชนปะเสยะวอ ตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี.

ฮาดีย์ หะรีดา. (2558, 18 พฤษภาคม). ทางโทรศัพท์

ฮาดีย์ หะมิดง. (2559, 25 กุมภาพันธ์). ทางโทรศัพท์

